

Riksdagens protokoll

2013/14:8

Onsdagen den 2 oktober

Kl. 09.00 – 11.56

14.00 – 16.11

Protokoll
2013/14:8

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 26 september justerades.

2 § Ansökan om ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Rickard Nordin* (C) ansökt om ledighet under tiden den 21 oktober–20 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Karin Östring Bergman* (C) skulle tjänstgöra som ersättare för *Anders Flanking* (C) under *Rickard Nordins* ledighet.

Andre vice talmannen meddelade att *Ardalan Shekarabi* (S) ansökt om ledighet under tiden den 4 november–31 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Agneta Karlsson* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ardalan Shekarabi*.

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att interpellationssvar torsdagen den 3 oktober kl. 12.00 skulle utgå.

4 § Meddelande om partiledardebatt

Andre vice talmannen meddelade att partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 16 oktober kl. 9.00*.

5 § Meddelande om aktuell debatt om integritet på nätet

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Vänsterpartiets riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om integritet på nätet anordnas *fredagen den 8 november kl. 9.00*.

Från regeringen skulle försvarsminister Karin Enström (M) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt med anledning av USA:s övervakning av datatrafik

Massmedia har nyligen avslöjat att USA:s nationella säkerhetstjänst NSA under en längre tid har övervakat datatrafik mellan medborgare.

Svenska myndigheter som har en del av sin datatrafik kopplad till företag som exempelvis Google, Apple, Facebook och Microsoft, vilka samarbetat med NSA, kan inte garantera att korrespondens inte har lämnats vidare till USA:s säkerhetstjänst. De uppgifter som framkommit visar därmed att tusentals, kanske miljontals, svenskars datatrafik kan ha övervakats av USA. Detta understryker mycket allvarliga brister vad gäller svenska medborgares integritetsskydd och visar att det för enskilda individer inte är möjligt att korrespondera med svenska myndigheter utan att riskera att hamna i register hos USA:s underrättelseorgan.

Mot bakgrund av omfattningen av den massövervakning som skett och det mycket grova intrång i privatlivet det har som konsekvens för svenska medborgare föreslår Vänsterpartiet att aktuell debatt ska hållas i riksdagen. Detta så att regeringen kan redovisa hur man avser skydda svenska medborgare från denna typ av avlyssning och så att riksdagens partier ges möjlighet att debattera detta.

Stockholm den 11 juni 2013

Jonas Sjöstedt

partiordförande för Vänsterpartiet

6 § Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM4 Rådsbeslut om det europeiska företaget för ITER och fusionsenergi *KOM(2011) 931, KOM(2013) 607, 2011/12:FPM103* till utbildningsutskottet

Följande skrivelser hade inkommit till riksdagen:

Interpellation 2013/14:2

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:2 Kostnader för massarbetslösheten

av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 8 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 september 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:5

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:5 Avgiftsdifferentiering och jobbpolitik

av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 oktober 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Departementsråd

Interpellation 2013/14:6

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:6 Avdrag för privatundervisning och läxhjälp

av Hannah Bergstedt (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 8 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 oktober 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Departementsråd

8 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2013/14:13 till konstitutionsutskottet

Motioner
2013/14:N1 och N2 till näringsutskottet

*Omställningsstöd för
riksdagsledamöter*

9 § Omställningsstöd för riksdagsledamöter

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU3
Omställningsstöd för riksdagsledamöter (framst. 2012/13:RS7)
föredrogs.

Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Ledamöter! Riksdagsstyrelsen föreslår en skärpning av regelsystemet för före detta riksdagsledamöter. Både i riksdagsstyrelsen och i konstitutionsutskottet finns det en bred enighet om att förändringen i det hela är bra och nödvändig att göra. Det har funnits en ganska omfattande kritik under lång tid mot de förmåner som riksdagsledamöter har efter att de avgått. Många tycker nog att det är hög tid att vi gör något som skärper regelverket.

I huvuddrag blir förändringarna följande: Den inkomstgaranti som har funnits tidigare blir i stället ett omställningsstöd. Den ekonomiska ersättningen betalas därför ut under betydligt kortare tid, speciellt för dem som suttit längre i riksdagen. I stället för inkomstgaranti får man rådgivning eller en kortare utbildning, mer i likhet med övriga på arbetsmarknaden, för att före detta ledamöter ska komma tillbaka till arbetsmarknaden, fungera bättre där och möta arbetsmarknadens krav. Man ska också kunna minska eller helt dra in förmåner för en före detta ledamot som inte uppfyller vissa krav.

I det stora hela finns som sagt en enighet om det här. Lagrådet har dock pekat på en del problem med förändringarna i lagstiftningen. KU har därför gjort vissa justeringar i betänkandet som vi tycker är rimliga. Men i huvuddrag är det riksdagsstyrelsens förslag som vi lämnar över till riksdagen för beslut.

Några reservationer finns det ändå. Den stora skillnaden ligger i frågan om vilka som ska omfattas av det nya systemet. Majoriteten menar att de nya reglerna och det nya systemet med lite tuffare regler ska gälla bara för de nyinvalda efter valet 2014. Minoriteten, med Miljöpartiet och en del andra partier, anser att de nya reglerna borde gälla för alla som väljs in i riksdagen 2014 i och med nästa val. Där har vi en skillnad. Vi tycker från Miljöpartiets sida att eftersom alla vet vilka regler som gäller inför valet 2014 är det också rimligt att samma regler gäller för alla ledamöter som väljs in i och med det valet. Det finns ingen anledning att ha ett system där det gäller olika regelsystem för de ledamöter som sitter i riksdagen under nästa mandatperiod.

Däremot inser vi att man kanske inte kan göra så stora förändringar för dem som redan fått utbetalningar enligt tidigare bestämmelser. Att

införa en retroaktiv lagstiftning brukar vi försöka undvika, om vi nu ska leva i en rättsstat.

Med det föreslår vi från konstitutionsutskottet att riksdagen beslutar om de nya reglerna. Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 2 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Vi 349 riksdagsledamöter har på många sätt en helt unik ställning. En sak som skiljer oss från andra är att vi har rätt att besluta om våra ekonomiska förmåner helt och hållet själva. Det är dessutom förmåner som betalas av andra, nämligen skattebetalarna. Med den utgångspunkten är det för oss i Centerpartiet självklart att måttfullhet alltid måste prägla de här besluten. Vi ska aldrig frestas att ge oss själva förmåner som svenskar i jämförbar ställning inte har.

Detta gäller inte minst förslaget om vilka regler som ska gälla för den riksdagsledamot som frivilligt eller ofrivilligt lämnar sitt uppdrag. Dagens system är fullständigt orimligt. Det innebär att den ledamot som suttit tolv år i riksdagen och hunnit fylla 50 år när han eller hon lämnar sitt uppdrag får ungefär 39 000 kronor i månaden fram till 65 års ålder.

Efter att bland annat vi från Centerpartiet lyft fram frågan och betonat problematiken med de fullständigt orimliga villkoren har nu samtliga riksdagspartier enats om att förändra systemet. Det nya systemet kommer att innebära att dagens inkomstgaranti förändras till ett omställningsstöd för att underlätta ledamotens väg från riksdagen till arbetsmarknaden. Stödet består i rådgivande och utbildande insatser samt ett ekonomiskt stöd som betalas ut under max två års tid.

Från Centerpartiets sida välkomnar vi dessa förändringar av de i dag fullständigt orimliga ersättningsarna. Det är oförsvarbart att man som ledamot av Sveriges riksdag har kunnat få del av guldkantade avtal som vanliga yrkesarbetande människor bara kan drömma om. Som förtroendevald politiker har vi att förvalta folkets förtroende på bästa sätt. Ska vi som politiker kunna uppfattas som trovärdiga i samhällsdebatten måste vi inse att vi inte kan fortsätta som förut med de guldkantade avtalen. Därför är förändringen av inkomstgarantin helt nödvändig och välkommen.

Herr talman! Från Centerpartiets sida har vi ställt som krav att det nya systemet ska gälla riksdagens samtliga 349 ledamöter efter valet 2014. För oss är det en självklarhet att alla som söker mandat för att sitta i Sveriges riksdag ska omfattas av likvärdiga villkor, oavsett om man blir invald för första gången eller söker förnyat förtroende efter att ha suttit i riksdagen tidigare.

Ingen har mer än en fyraårig mandatperiod i den här kammaren. Alla ska söka väljarnas nya förtroende 2014. Tyvärr vågar inte alla partier i riksdagen löpa linan ut i denna fråga. En majoritet i riksdagen vill gå på en annan linje och skapa ett A-lag och ett B-lag i riksdagen. Socialdemokraterna och Moderaterna vill, med stöd av Folkpartiet, att de nya reglerna endast ska omfatta dem som blir invalda i riksdagen för första gången vid valet 2014. De ledamöter som blir återvalda kommer i så fall att fortsätta omfattas av regler som i praktiken gör dem till en politikeradel samtidigt som nytillträdde får villkor som överensstämmer mer med vad andra har.

Detta förslag om att dela upp riksdagen i ett A- och ett B-lag har stött på kritik hos flera remissinstanser, däribland Riksrevisionen, Statsråds-

arvodesnämnden och Saco. Det är helt ohållbart, och detta kommer att bli oerhört svårt att förklara för de väljare som vi alla ska möta 2014.

Kritiken mot att de nya reglerna inte ska gälla alla riksdagens ledamöter efter valet 2014 kommer inte som någon överraskning. Det finns nämligen ingen förståelse i samhället för att politiker – eller efter valet 2014, vissa politiker – ska ha guldkantade avtal efter det att man har slutfört sitt uppdrag som riksdagsledamot. Det handlar om skattebetalarnas pengar, och de ska användas med sparsamhet och förnuft. Det förslag som nu verkar ha majoritet i riksdagen uppvisar varken eller.

Från Centerpartiets sida vill vi att de nya reglerna ska omfatta alla riksdagsledamöter efter valet 2014; det är självklart. Därför yrkar vi bifall till reservation 2 i betänkande 2013/14:KU3.

Anf. 3 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! De svenska riksdagsledamöternas inkomstgaranti har varit synnerligen generös. I ett nordiskt perspektiv har Sverige utmärkt sig när det gäller ledamöternas inkomstgaranti, även om ledamöternas arvoden är lägre i Sverige än i de flesta övriga nordiska länder.

I dag kan en ledamot som avgår före 65 års ålder efter minst tre års sammanhängande tjänstgöring erhålla inkomstgaranti. Det innebär att riksdagen garanterar en ledamot som har avgått en viss månatlig inkomstnivå i syfte att skapa en ekonomisk trygghet i den omställningssituation som uppstår då han eller hon lämnar riksdagen.

Det är inte konstigt att det finns en inkomstgaranti som sträcker sig över en viss tid. Det är en försäkring för att avgående ledamöter ska ha möjlighet att uppdatera sina kunskaper inom eventuella tidigare arbeten eller hitta nya arbeten. Man ska också komma ihåg att inkomst från andra inkomstkällor minskar garantin enligt vissa regler.

Men det som sticker flest i ögonen och som är helt ohållbart är när en ledamot som vid avgången har en sammanlagd tid av sex år eller mer och samtidigt har uppnått 50 års ålder. Då behålls inkomstgarantin fram till dess att han eller hon har fyllt 65 år. Man kan alltså gå i 15 års tid, fram till pensionsåldern, med ersättning. Vilka incitament skapar detta för att komma tillbaka till arbetsmarknaden? I stället blir det en varaktig försörjning under resterande tid av den arbetsföra åldern – tvärt emot vad garantin avser. Därför har en översyn behövts göras för att få till stånd en förändring av inkomstgarantin till ett omställningsstöd. Det förslag som nu ligger på bordet är i stort sett bra – dock med ett undantag.

Herr talman! I utredningsdirektivet, som beslutades om vid riksdagsstyrelsens sammanträde den 16 november 2011, kan man läsa följande: ”De förslag som kommittén lämnar ska vara utformade så att nya bestämmelser ska kunna tillämpas efter valet år 2014. Förslag som förändrar inkomstgarantins utformning ska således vara utformade så att de tillämpas på ledamöter som väljs in i riksdagen vid valet 2014. Skälen för detta är att villkoren för ledamotsuppdraget bör vara kända vid den tidpunkt då ställning tas till en eventuell kandidatur för ett uppdrag som riksdagsledamot. För de ledamöter som inlett uppdraget före valet 2014 ska alltså nuvarande bestämmelser i huvudsak tillämpas.”

I samband med riksdagsstyrelsens beslut om direktiv för utredningen var Sverigedemokraterna det enda parti som ifrågasatte att de kommande nya reglerna inte ska omfatta alla som blir invalda i samband med valet

2014. Inga andra partier hade några invändningar mot utredningsdirektiven när dessa fastställdes i riksdagsstyrelsen. Tyvärr har jag inte någon rösträtt i styrelsen, utan endast yttranderätt. Under utredningens gång anslöt sig dock fler partier till Sverigedemokraternas linje, och detta är givetvis välkommet.

Herr talman! Vi sverigedemokrater anser att de föreslagna bestämmelserna ska tillämpas på ledamöter som väljs in i riksdagen vid valet 2014, vilket är precis vad förslaget också säger. Men vi anser att detta ska gälla alla, även om en ledamot har inlett sitt uppdrag före valet 2014.

De villkor som gäller för ledamotsuppdraget bör givetvis vara kända vid den tidpunkt då ställning tas till en eventuell kandidatur för ett uppdrag som riksdagsledamot. De som är invalda i riksdagen bör därför lyda under de bestämmelser som gällde vid det senaste valet då de tog ställning för sin kandidatur och blev invalda. Därför bör således ingen retroaktiv förändring ske.

Vi har hört från framför allt Socialdemokraterna och Moderaterna att ingen retroaktiv förändring ska ske. Detta är de två partier som skarpast motsätter sig att de nya, mindre fördelaktiga, villkoren ska gälla även för oss som inlett våra uppdrag före 2014 – det vill säga om vi nu blir omvalda nästa år. De två företrädare som Moderaterna och Socialdemokraterna hade i utredningen har uttalat sig i flera medier om att vi inte ska införa retroaktiva regler. Men hur kan man få detta till retroaktiva regler? Anser dessa två företrädare, som tyvärr inte vistas i denna kammare i dag, på fullaste allvar att man sitter i riksdagen så länge man själv bestämmer och att de regler som gällde när man först kandiderade ska gälla för så länge man känner för att ha kvar sina riksdagsuppdrag?

Jag skulle vilja säga till dessa båda företrädare att man inte sitter i riksdagen så länge man själv bestämmer. Det är svenska folket som bestämmer vilka företrädare folket ska ha här i kammaren. En riksdagsledamot väljs för en period på fyra år. Därefter måste riksdagsledamoten söka nytt mandat hos väljarna. Då är det i högsta grad rimligt att riksdagsledamoten, precis som andra kandidater, också tar ställning till de villkor som kommer att gälla efter valet.

Herr talman! Det är givetvis så – vilket jag också flera gånger framförde under utredningens gång – att det är lätt att sitta och dra åt svångremmen och försämra villkoren när det inte drabbar en själv. Båda dessa företrädare för Moderaterna och Socialdemokraterna har nämligen suttit så pass länge i riksdagen att de har nått den ålder som krävs för att fram till 65 års ålder få försörjning av Sveriges riksdag. Om de nya reglerna skulle börja gälla även för dessa två företrädare efter valet 2014 skulle det innebära att de blir tvungna att ta ställning till att antingen inte kandidera eller förlora sina förträffliga guldkantade förmåner som väntar. Således är det inte konstigt att de har slagits med näbbar och klor för att behålla de förmåner som väntar efter ännu en mandatperiod. Det är trots allt en hel del år kvar till 65 års ålder även efter nästa period. Man kanske också vill ha möjligheten att sluta innan perioden är slut.

Men om nu de ekonomiska förmånerna efter avslutad tid som ledamot är så pass viktiga att det är de som avgör om en person kandiderar till Sveriges riksdag och får vara med och påverka vårt lands framtid eller ej är mitt råd att satsa på någonting annat efter valet 2014.

Herr talman! Vi sverigedemokrater anser att alla som väljer att kandidera och blir invalda eller omvalda i riksdagen ska lyda under de nya bestämmelser som gäller efter valet 2014. Det enda undantaget bör vara tidigare ledamöter som vid lagens ikraftträdande har ett beslut om inkomstgaranti och där garantitiden inte har löpt ut. Dessa anser vi inte bör omfattas av den nya jämningsregeln. Det står därmed varje nuvarande riksdagsledamot fritt att välja att inte kandidera i valet nästa år och därmed lyda under de bestämmelser som gällde tidigare när riksdagsledamoten blev invald. Genom att låta alla som blir invalda eller omvalda i valet 2014 lyda under de nya bestämmelserna skulle man snabbare fasa ut tidigare generösa system, vilket vore ytterst välkommet.

Herr talman! Jag vill av denna anledning yrka bifall till reservation 2.

Anf. 4 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Ledamöter! För nytillkomna lyssnare kan jag börja med att tala om att vi nu diskuterar konstitutionsutskottets betänkande angående förändrat omställningsstöd för riksdagsledamöter.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1, som handlar om vilka inkomster som ska kunna reducera den del av omställningsstödet som utgörs av det ekonomiska stödet. Jag stöder givetvis också reservation nr 2, men den har redan flera ledamöter yrkat bifall till.

Som helhet anser Vänsterpartiet, precis som resten av utskottet, att förslaget till omställningsstöd i stort sett är bra. Det är bra med begränsningar för hur lång tid man kan ha ett omställningsstöd. Har man det fram till pensionen kan man knappast kalla det för omställningsstöd, vilket man inte heller har gjort. Vi inför ett omställningsstöd vars syfte är att det ska vara en hjälp vid omställning. Det är bra.

Det är viktigt för demokratin att det inte är ekonomiska skäl som avgör om en person kan bli vald till riksdagsledamot eller ej. Därför är det också rimligt att man har rimliga ekonomiska förutsättningar att ställa om till ett nytt liv efter den period som man har varit ledamot. Vi vill inte ha ett samhälle där det endast är personer med god ekonomi som kan ta politiska uppdrag. Det är viktigt för demokratin att alla kan tacka ja till ett politiskt uppdrag under en period i livet och sedan återgå till arbetslivet. På det sättet kan riksdagsledamöterna utgöra de företrädare för folket som är avsikten.

Samtidigt ska ersättningarna för uppdraget inte vara så höga att skillnaderna i ekonomiska villkor mellan oss valda företrädare och den allmänhet som vi är satta att företräda blir för stora. Vänsterpartiets utgångspunkt är att glappet mellan normalinkomster och våra inkomster som ledamöter är för stort i dag.

Under den allmänna motionstiden motionerar vi om en neddragning och en förändring av arvodet till ledamöterna så att det knyts till prisbasbeloppet. I dagsläget skulle det betyda en minskning av månadsarvodet med ungefär 14 000 kronor. Vi anser också att extraarvoden som är kopplade direkt till riksdagsuppdraget, till exempel för ordförande och vice ordförande i utskotten, ska tas bort. Det är inte det vi egentligen diskuterar här, men det hänger väldigt nära ihop eftersom omställningsstödet är tänkt att vara en procentsats av det arvode som utgår. Det innebär att om vi sänker arvodet sänker vi också omställningsstödet, och det är vår utgångspunkt att båda dessa ska dras ned.

I det här betänkandet föreslås att det ekonomiska omställningsstödet bland annat ska kunna minskas med olika typer av inkomster som den tidigare ledamoten har. Det gäller sjukersättning, aktivitetsersättning, arvode från till exempel Europaparlamentet, pension, livränta och givetvis lön från annat arbete. Det är fullt rimligt att ett ekonomiskt omställningsstöd som hjälp under den tid en person försöker skaffa nytt arbete eller omskola sig minskar med de inkomster personen har och fungerar som en ekonomisk omställningsförsäkring.

Därför är det vår uppfattning att även inkomst av kapital bör räknas in i de pengar som används som grund för att göra avräkningar från inkomststödet. Enligt riksdagsstyrelsen och samtliga andra partier i konstitutionsutskottet är det för krångligt. Man lyfter till exempel upp att det inte är rimligt att det ska påverka omställningsstödet om man har sålt en bostad och får ut en vinst av det under det här året. Jo, det är rimligt att det ska påverka omställningsstödet.

Jag tycker att krångligheten är överdriven. Centrala studiestödsnämnden har regler för hur inkomst av kapital ska räknas in när man beräknar studiebidraget för den som ska studera. För pensionärer som söker bostadstillägg – det är i allmänhet pensionärer som har en ganska dålig ekonomi – räknar man in inkomst av kapital när man beräknar bostadstillägget. Har man inkomst av kapital får man inte bostadstillägg, och har man till exempel en stor inkomst av kapital under ett halvår får man inte studiestöd. Det är fullt möjligt, men när vi själva bestämmer om våra egna omställningsstöd anses det alltför krångligt. Det är mycket orimligt. Vi har villkor för grupper som har varit väldigt mycket mer utsatta för en försämrad ekonomi under de senaste åren än vi, och där anser vi att det är okej men inte när det gäller oss själva. Inkomst av kapital ska självfallet också räknas av från omställningsstödet.

Det är också givet, som tidigare talare har pratat om, att alla som väljs in vid valet 2014 ska omfattas av de nya reglerna. Det är ingen som är tvingad att kandidera till riksdagen 2014 om man tycker att det är alltför usla villkor att under ett år ha ett omställningsstöd på 85 procent av tidigare arvode.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 5 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3 och 4.

Jag har suttit med i den utredning som ligger bakom dagens debatt och beslut om omställningsstöd till riksdagsledamöter. Under årens lopp har det blivit mer än en utredning, och jag tycker att den här har varit den svåraste. Det är, som tidigare har sagts, lite speciellt, för att uttrycka sig mildt, att vi sitter och bestämmer våra egna villkor, löner och så vidare. Det är inte riktigt sant eftersom det finns en arvodesnämnd som bestämmer lönen, men när det kommer till villkoren när vi slutar har vi sista ordet.

Vi inledde den här utredningen med att få villkoren klara för oss. Inkomstgarantin kostar i runda slängar 60 miljoner kronor om året. Det är alldeles för mycket. Det finns en dålig, för att inte säga obefintlig, legitimitet. Svenska folket tycker att detta är orimligt. Det ska vägas mot att vi faktiskt behöver en trygghet. Låt mig säga det. Vi behöver en trygghet. Vi blir uppsagda vart fjärde år. Hur många på arbetsmarknaden blir det?

Vi behöver människor med integritet som kan ta det här förtroendeuppdraget utan att snegla på ekonomiska villkor i framtiden och styra sitt voterande eller agerande utifrån det. Allt detta gör att ekvationen är svår att få gå ihop. Tryggheten behövs på hela arbetsmarknaden, och i synnerhet för den som blir uppsagd vart fjärde år. Men det behövs också en legitimitet och en minskning av kostnaderna.

När jag hörde mig för i min riksdagsgrupp och med tidigare ledamöter stannade diskussionen vid ett förslag som Johnny Gylling, en tidigare ledamot som aldrig utnyttjade inkomstgarantin, förde fram. Han sade: Varför inte låta ledamöterna själva betala för sin trygghet? Så gör man på arbetsmarknaden. Så skulle vi kunna göra.

Det utreddes, men kanske inte så ordentligt som vi hade önskat. Det ingick nämligen inte i direktiven, men det visade sig att Frankrike har de här villkoren. De tjänstgörande ledamöterna i franska nationalförsamlingen betalar en avgift till en fond som finansierar ett inkomstgarantisystem. För närvarande är denna avgift närmare 28 euro i månaden, det vill säga 250–300 kronor i månaden. Fram till 2007 tillsköt nationalförsamlingen ett belopp till fonden som var dubbelt så stort som summan av de individuella bidragen. Fonden har därför ett gott baskapital, och de avgifter som ledamöterna betalar är tillräckliga. Det behöver inte tillföras mer från den franska staten eftersom det är likadant i Frankrike som i Sverige, det vill säga att man inte måste ta ut inkomstgarantin eller, som det nu blir, omställningsstödet. Det trycks inte i handen på en, utan man får själv ansöka om det.

Det är alltså Kristdemokraternas förslag. Reservation 4, som jag yrkade bifall till, handlar om att vi ska slanta upp själva och även ha ett generöst och tryggt system som gör att vi får en bredd och att kommunalrådet i en stor kommun ändå kandiderar till riksdagen därför att villkoren är tillräckliga för att attrahera duktiga politiker.

För övrigt har Kristdemokraterna, i det läge som nu har uppstått där vi inte har något som helst stöd för tanken på en a-kassa för riksdagsledamöter, fört fram att de som kandiderar 2014 ska ha samma villkor. Det är Kristdemokraternas ståndpunkt.

Men överväg tanken att vi faktiskt betalar för den trygghet vi behöver och som är rättmätig! Det skulle skapa väsentligt lägre kostnader, nämligen inga alls för staten i stället för 60 miljoner, och total legitimitet. Vi skulle ha det på samma sätt som arbetsmarknaden i övrigt.

Anf. 6 HANS HOFF (S):

Herr talman! I betänkandet behandlas riksdagsstyrelsens framställan om omställningsstöd för riksdagsledamöter. Förslaget utgår från den parlamentariskt tillsatta Villkorskommittén som på riksdagsstyrelsens uppdrag arbetat fram underlaget till det beslut som vi i dag ska fatta.

Omställningsstödet består av ett nytt system för stöd till avgångna riksdagsledamöter inför övergången till yrkeslivet. Systemet har ett omställningsstöd som ska kunna bestå av rådgivningsinsatser och kompletterande utbildning. Utöver det finns det två ekonomiska stödformer, dels ett generellt och kortvarigt något högre ekonomiskt omställningsstöd, dels ett förlängt betydligt mindre ekonomiskt omställningsstöd som ska kunna lämnas efter prövning till äldre personer som varit riksdagsledamöter i minst åtta år.

Till det nya systemet och till det nuvarande systemet med inkomstgaranti knyts regler om minskning eller indragning av förmånen. Syftet är att upprätthålla principen om att systemet ska stödja den enskildes övergång till yrkeslivet. Så långt är alla partier i konstitutionsutskottet helt eniga.

Om den som uppbär inkomstgaranti eller omställningsstöd har andra inkomster eller ersättningar ska dessa samordnas för att minska det allmännas utbetalningar. Även detta är alla partier i KU eniga om.

Vänsterpartiet föreslår dessutom att även kapitalinkomster ska minska det allmännas utbetalning. Utskottet har förståelse för den ståndpunkten då även Villkorskommittén som utrett frågorna konstaterar att det i vissa fall kan vara stötande att kapitalinkomster eller förmögenheter inte minskar det ekonomiska omställningsstödet.

Samtidigt har kommittén flera invändningar, som att förmögenheter oftast består av ett låst kapital som till exempel en bostad. Frågan är då om det ska krävas att den som vill ha förmånen först måste sälja sin bostad. Frågan blir i så fall om det är rimligt att exempelvis en försäljning av en bostad som under ett år inbringar en kapitalvinst ska innebära att man inte erhåller omställningsstödet alls. Förmögenheter och kapitalinkomster kommer dock att vägas in i de fall ett förlängt ekonomiskt stöd är aktuellt.

Utskottet ställer sig bakom kommitténs resonemang och föreslår avslag på motionen.

Den stora skillnaden i utskottet handlar om huruvida det nya systemet ska gälla alla ledamöter som väljs in vid valet 2014 eller endast nyvalda ledamöter. Villkorskommittén som har jobbat fram förslaget har noggrant övervägt denna fråga och anför att systemet med inkomstgaranti inte har kommit att fylla funktionen av ett ekonomiskt omställningsstöd och att det kan inverka negativt på regelverkets legitimitet. Därför har utskottet också förståelse för de argument som framförs i motionerna. Mot detta vägs då att de som i dag är ledamöter har åtagit sig uppdraget utifrån de förutsättningar som gällde vid inträdet.

Riksdagsstyrelsen understryker att villkoren för ledamotsuppdraget ska vara kända vid den tidpunkt som personen tar ställning till en kandidatur för ett uppdrag som riksdagsledamot och att riksdagsledamöterna har ett berättigat intresse av att förutsättningarna för uppdraget inte ändras under uppdragstiden.

Utskottet gör i denna del samma bedömning som Villkorskommittén och riksdagsstyrelsen och föreslår avslag på motionerna.

Herr talman! Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 7 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det som förvånar mig allra mest i debatten och diskussionen är den position som Socialdemokraterna har intagit. I det socialdemokratiska partiprogrammet står det att partiets främsta uppgift är att bekämpa orättvisorna i samhället. Jag tycker att Socialdemokraterna borde lägga till en liten fotnot där det skulle stå att detta inte gäller orättvisorna mellan yrkespolitiker, som vi riksdagsledamöter, och vanliga löntagare. Där är det helt i sin ordning att skilda villkor och orättvisor ska kvarstå.

Den 50-åriga riksdagsledamoten som har suttit här i riksdagen i tolv år ska med 39 000 kronor per månad leva lycklig i alla sina dagar, eller i alla fall fram till 65 års ålder. En undersköterska som blir arbetslös vid 50 års ålder efter att ha arbetat i tolv år hos samma arbetsgivare är däremot hänvisad till en a-kassa med mindre än hälften av vad riksdagsledamoten får och dessutom möter tuffa krav på att skaffa ett nytt arbete oavsett vilken lön det ger och oavsett var i landet det kan vara.

Jag skulle vilja ställa en enkel fråga till Hans Hoff. Hur förklarar han, när han nu på ett av sina många arbetsplatsbesök under det kommande året möter en undersköterska som har varslats, att denna orättvisa ska bestå trots att man i det socialdemokratiska partiprogrammet säger att det viktigaste för partiet är att bekämpa orättvisor?

Anf. 8 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Under de väldigt många arbetsplatsbesök som jag har haft under åren har de här frågorna kommit upp återkommande. Det handlar inte bara om denna del utan också om storleken på arvodena, om fria bostäder, om fria resor och om utrikesresor.

Det är klart att – precis som Anders W Jonsson sade i sitt inledningstal – villkoren för ledamöterna är guldkantade. Det är i vid bemärkelse. Man får ta den diskussionen när den uppkommer. Det handlar väl kanske inte om just det här i dag, utan det handlar om inkomstgarantin och det nya system som vi nu ska ta beslut om.

Jag kan säga – precis som jag också sade i mitt inledningsanförande – att vi i konstitutionsutskottet är nästan till hundra procent överens om de förändringar som sker. Det är en väldig styrka, för det har också präglats de förändringar som har gjorts av villkoren genom åren både när det gäller inkomstgaranti och pensioner för riksdagsledamöterna som också är en annan del. Det har funnits en praxis att man inför regelförändringar successivt.

Jag tror att vi i dag har åtminstone två parallella system när det gäller pensioner för riksdagsledamöter. Vid ett tillfälle hade vi nog tre olika pensionssystem. Man fasar in de nya reglerna successivt.

Det är viktigt att de som är riksdagsledamöter har en förutsägbarhet i de villkor som finns. Samtidigt har det system som har funnits med inkomstgarantin och tydligheten i att det handlar om en omställningsdel varit något bristfällig. Det har även Villkorskommittén kommit fram till. Därför kommer de jämningsregler som nu kommer att gälla i det nya systemet även att gälla för dem som går på inkomstgarantin, för att tydliggöra att det är en del i att kunna gå tillbaka till arbetsmarknaden även om den vägen ser olika lång ut för olika riksdagsledamöter. Det måste vi också ha i minnet.

Anf. 9 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag återkommer till min fråga. Hur förklarar han det här för undersköterskan som är i exakt samma situation som en riksdagsledamot, nämligen riskerar att förlora sitt arbete? Skillnaden ska vara att riksdagsledamoten ska ha 39 000 kronor i månaden fram till 65 års ålder, medan det ska ställas helt andra krav på undersköterskan.

Den avgörande skillnaden i debatten här i dag handlar om huruvida de nya villkoren ska gälla oss som sitter här och ska fatta de här besluten

eller om de bara ska gälla de andra, de nya, som blir invalda 2014. Detta är djupt olyckligt eftersom vi nu går in i en situation där vi efter valet 2014 kommer att ha två grupper av riksdagsledamöter här i salen. Vi kommer att ha de nyvalda som har rimliga villkor som överensstämmer med motsvarande positioner i samhället, men sedan kommer vi att ha ett antal av oss som förhoppningsvis sitter kvar och då har villkor som kommer ifrån 1900-talet med guldkantade pensioner och höga ersättningar fram till 65 års ålder.

Min fråga kvarstår till dig, Hans Hoff: Hur motiverar du de stora skillnaderna gentemot undersköterskan som du kommer att träffa på dina arbetsplatsbesök? Framför allt i ljuset av att en av portalparagraferna i ert eget partiprogram är just att bekämpa orättvisorna i samhället och att se till att lika villkor ska gälla mellan fattig och rik, mellan den som har arbete och den som saknar arbete och mellan den som är riksdagsledamot och den som är undersköterska.

Anf. 10 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Jag kommer att argumentera för det på precis samma sätt som jag har gjort under alla år när jag ska förklara att jag har 58 000 kronor i månaden i arvode, att jag har fria resor och en fri bostad. Anders W Jonsson kommer säkerligen att få argumentera för att han har 70 000 kronor i månaden som utskottsordförande.

Villkoren för riksdagsledamöter är långt ifrån det som Anders W Jonsson sade att de måste vara och som folk i allmänhet har. Det är en enorm skillnad i villkor för riksdagsledamöter, för statsråd och för talmän som finns i riksdagen. Jag kommer att säga det som jag har sagt här i riksdagen och förklara att det handlar om att det måste finnas en förutsägbarhet för dem som har gått in och tagit ett uppdrag och att man inte ändrar de reglerna retroaktivt.

Sedan tror jag att det också är oerhört viktigt att understryka två saker. Det handlar om jämningsreglerna för att understryka att det är en omställningsdel tillbaka till yrkeslivet vilket kan ta olika lång tid för olika personer. Alla har inte ett arbete att gå tillbaka till. Det finns också utbildningsinsatser med i det hela.

Framför allt är det ett system som riksdagen aldrig har tvingat, och aldrig kommer att tvinga, någon avgående ledamot att använda. Det är i allra högsta grad frivilligt för en riksdagsledamot att använda systemet. Ibland låter det i debatten här som om det är något som påtvingas riksdagsledamöter. Så är det definitivt inte.

Anf. 11 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Det verkar finnas en del missuppfattningar om vilka förslag som finns att behandla. Det är inte så att någon föreslår att vi ska ändra reglerna retroaktivt. Det är inte ett förslag som innebär att de som i dag är ledamöter och eventuellt avgår vid valet ska få villkor enligt de nya reglerna. Däremot finns ett förslag att alla som väljs in 2014 ska få samma regler. Det är en väsentlig skillnad.

Regler och villkor för arbetsmarknaden, för studenter, för människor som på olika sätt är i omskolning förändras. De ändras ofta. Det är som sagt ingen som tvingas kandidera till riksdagen 2014. Tycker man att villkoren är för dåliga är det bara att avstå.

Även jag vill få svar på den fråga som Anders W Jonsson ställde, nämligen: Hur kan man anse det vara rimligt att vissa ledamöter ska ha en sorts villkor och andra en helt annan sorts villkor? Det vore intressant att få svar på det.

Det finns en missuppfattning också om vad vi i Vänsterpartiet kräver beträffande att inkomst av kapital ska räknas av. Vi har inte skrivit en reservation där vi säger att det ska räknas av om en person har en förmögenhet, att han eller hon exempelvis ska vara tvungen att sälja sin bostad. Däremot anser vi att om man får inkomster av kapital bör det räknas av. Studenter som säljer sin bostad är tvungna att räkna av den eventuella vinsten för att kunna få studiebidrag i samband med omställning i sitt yrkesliv. Då är det rimligt att det även gäller riksdagsledamöter.

Jag skulle vilja veta hur Hans Hoff kan tycka att det är otänkbart att räkna av kapitalinkomster för oss riksdagsledamöter när man kan göra det för studenter och för pensionärer som söker bostadstillägg.

Anf. 12 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Att det är olika villkor för ledamöterna beroende på när de valts in är ingenting unikt. Vi har åtminstone två, möjligtvis tre, jag är lite osäker, olika pensionssystem för de 349 riksdagsledamöterna beroende på när de valts in.

Det är praxis i riksdagen att ändra villkoren på ett sådant sätt att de fasas in successivt. Vi tycker, precis som riksdagsstyrelsen och Villkorskommittén som jobbat med ärendet i ett och ett halvt år och vägt dessa frågor fram och tillbaka, att det är rimligt att riksdagsledamöter har förutsägbara villkor. Det gäller framför allt dem som vid förra valet, valet före och kanske valet dessförinnan hade tagit ställning till att ånyo kandidera till riksdagen under vissa förutsättningar.

Det skulle då vara en retroaktiv ändring att gå tillbaka och säga att nej, de villkor som gällde när ni tog ställning till om ni skulle fortsätta att kandidera gäller inte längre, utan nu ändrar vi dem, nu är det helt nya förutsättningar. På det sättet har vi inte arbetat tidigare i riksdagen, och vi tror att det är viktigt att reglerna införs successivt. Det är heller inte någonting nytt, utan det är vanligt.

När det gäller försäljning av bostad nämner Mia Sydow Mölleby i sitt anförande, om jag inte hörde alldeles fel, att det är helt rimligt att en bostadsförsäljningsinkomst ska kunna reducera inkomstgarantin eller omställningsstödet. Det säger vi också. Mia Sydow Mölleby tog själv upp det i sitt anförande och tyckte att det var rimligt. Kommittén tycker inte att det är rimligt, inte heller riksdagsstyrelsen och majoriteten i konstitutionsutskottet.

Anf. 13 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Ja, jag sade att det är rimligt att om man säljer sin bostad och får en vinst bör den vinsten räknas in och medföra reduktion av omställningsstödet – på samma sätt som gäller för studenter som kanske söker studiebidrag för att de behöver omskola sig. Vi kan återigen ta exemplet med undersköterskan som behöver vidareutbilda sig mitt i livet, som behöver skaffa sig en annan utbildning, som inte kunnat samla på sig ett kapital, som haft en inkomst på 20 000–25 000 i månaden och ska börja studera. Dessutom kanske hon skiljer sig och säljer sin bostad. Då

ska eventuell reavinst påverka studiestödet. Det kan man tycka är rimligt, men varför ska det inte vara så när det gäller riksdagsledamöter, som under tiden som uppdraget gällt haft 58 300 i månaden och har ett omställningsstöd som är betydligt mer än vad undersköterskans lön någonsin varit? De ska alltså inte behöva räkna in reavinsten från en bostadsförsäljning. Det anser jag vara orimligt, och jag skulle vilja veta varför det ska vara så olika villkor i omställningsstöden för en undersköterska och en riksdagsledamot.

Självklart ska man inte ändra regler retroaktivt, och det är heller ingen som gör det. Ingen här är ju vald längre än fram till valet 2014. Alla måste bli valda igen. Tycker man att de villkor som gäller vid det tillfället då man blir vald är så usla att man inte vill kandidera står det en fritt att avstå. Då har man möjlighet att omskola sig och få ett stöd under den tiden – om man tycker att villkoren är för dåliga för att vara kvar ytterligare fyra år.

Jag skulle vilja att Hans Hoff förklarade varför vi ska ha så extremt olika villkor.

Anf. 14 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! När det gäller försäljning av bostad och kapitalinkomst i övrigt är det en fråga som Villkorskommittén, som jobbat i ett och ett halvt år, verkligen har gått igenom. Det finns, såsom man anför, komplikationer med detta. En tydlig sådan gäller just försäljning av bostad. Förmögenheten är oftast en egen bostad. Det är där den eventuella förmögenheten finns för de allra flesta. Om man säljer bostaden och får en vinst, och det i sin tur innebär att man inte får ett omställningsstöd, tycker jag att den kopplingen är för långtgående.

Låt mig beträffande inkomststöden och inkomstgarantin, som nu ändras, säga att där ingår flera delar, bland annat detta med jämkning som handlar om att man ska ha en tydligare koppling till tillbakagång till arbetsmarknaden. Det tar olika lång tid för olika personer. En del kan börja jobba dagen efter att man slutar i riksdagen, andra har varit borta från arbetsmarknaden länge och har inte kvar någon arbetsplats. De stödinsatser som finns är vi överens om.

Kärnpunkten i det hela är att stödet inte är något som riksdagen kommer att påtvinga någon ledamot. Riksdagen har aldrig tvingat någon ledamot att motta stödet, utan det är helt och hållet upp till den enskilde ledamoten som får ansöka om det, och det ska prövas. Jag tror att vi är överens om i stort sett allt som sker vad gäller förändringarna, utom ifall de som i dag är ledamöter också ska omfattas av det nya stödet eller om de ska ligga kvar på det gamla. För vår del har vi, precis som Villkorskommittén och riksdagsstyrelsen, landat i att det är rimligt att de villkor som fanns när man tog ställning till att kandidera, kanske inte en gång utan tre eller fyra gånger, för dessa ledamöter ligger kvar även i framtiden.

Anf. 15 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Att bekämpa orättvisor, som Socialdemokraterna i tid och otid säger sig göra, låter vackert, men det gäller uppenbarligen inte om det riskerar att försämra för dem själva, den politiska adeln.

Det är klart att det ska finnas en förutsägbarhet när en riksdagsledamot väljer att ställa upp. Jag skulle dock vilja att Hans Hoff förklarade av vilken anledning förutsägbarheten ska sträcka sig över mer än fyra år när en mandatperiod är på fyra år. Hela Hans Hoffs argumentation bygger ju på detta med förutsägbarhet. Jag tycker att argumentationen från Socialdemokraternas sida är otroligt tunn. Hade det varit fråga om is skulle man ha brakat igenom. Den är oerhört tunn, och det är uppenbart – jag tror att det framstår så för de flesta – att man inte vill försämra villkoren för sig själv.

Jag förstår inte av vilken anledning Socialdemokraterna motsätter sig att de föreslagna nya reglerna även ska gälla för oss som blir omvalda, om vi blir det, i valet 2014. Förutsägbarheten ska givetvis finnas, men om jag kandiderar vet jag inte mer än att jag kanske sitter en mandatperiod. För att bli omvald måste jag söka nytt mandat hos väljarna. Alltså bör det sträcka sig över fyra år.

Jag förstår inte argumenteringen. Är det så att socialdemokrater kandiderar, kommer in och resonerar att man ska sitta i riksdagen i tolv år för då får man bra villkor? Och då får villkoren inte ändras efter fyra eller åtta år. Jag skulle vilja ha svar av Hans Hoff på frågan: Av vilken anledning ska förutsägbarheten sträcka sig mer än fyra år?

Anf. 16 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Jag tror att jag talar för alla 349 ledamöter när jag säger att det inte är någon som kandiderar till riksdagen för att få en inkomstgaranti eller ett omställningsstöd, utan det gör man för att förändra samhället till det bättre och brinner för detta. Man har fått ett förtroende hemma för att företräda folket i Sveriges riksdag, vilket är det finaste uppdrag man kan få i politiken. Det där kan vi nog lägga därhän; det är ingen som gör det för de villkor som uppdraget innebär.

Skiljer det sig avsevärt från vad folk i allmänhet har som villkor? Det är enorma skillnader för riksdagsledamöter, talmän och utskottsordförande i förhållande till de villkor som finns på arbetsmarknaden och samhället i övrigt. Det är guldkantat – jag minns inte hur man uttryckte det här. Det skiljer sig.

Jag har svarat att vi vill ha kvar villkoren så många gånger att det nog klargjorts tydligt var vi står i den frågan. Men jag skulle vilja ställa en fråga till Björn Söder: Är det rimligt att riksdagsledamöterna har två olika pensionssystem i dag? Det är precis på samma sätt: Det är olika villkor för olika riksdagsledamöter när man successivt har fasat in ett nytt pensionssystem. Är det rimligt eller orimligt enligt Björn Söder och Sverigedemokraterna?

Anf. 17 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Hans Hoff inte svarar på min fråga om det är rimligt att förutsägbarheten sträcker sig över mer än fyra år. Att ni vill ha kvar de förmånliga villkoren för dem som sitter i riksdagen framstår nog som ganska klart för de allra flesta i Sverige i dag.

Varför kan ni inte tala klarspråk och säga det rent ut att ni inte vill försämra för er själva som sitter här utan vill ha den guldkantade tillvaron när ni lämnar riksdagsuppdraget?

Hans Hoff sade tidigare i sitt anförande att Villkorskommittén noggrant hade diskuterat den här frågan. Det stämmer inte. Jag satt själv i den utredningen. Där var man väldigt tydlig, när jag tog upp frågan, med att direktiven från riksdagsstyrelsen omöjliggjorde att vi diskuterade frågan om att detta skulle gälla alla. Den avslogs helt och hållet och utreddes inte. Det är en ren lögn att påstå att Villkorskommittén noga skulle ha övervägt och diskuterat frågan. När riksdagsstyrelsen skulle ge direktiven var Sverigedemokraterna enda parti som slogs för att man skulle utreda frågan men fick inte medhåll från övriga partier.

Hans Hoff svarar inte på frågan varför förutsägbarheten ska sträcka sig över mer än fyra år. Är det rimligt, Hans Hoff? Jag tycker inte det. Jag vet att om jag blir invald kommer jag att sitta här och representera folket under fyra år. Därefter måste jag söka ett nytt förtroende. Jag kan inte komma in i riksdagen och säga att här ska jag sitta i 12, 15 eller 18 år, eller vad det nu månde vara, och se till att villkoren är fördelaktiga för mig och inte försämras under resans gång. Det är uppenbarligen så Socialdemokraterna resonerar, men Hans Hoff vägrar att svara på frågan.

När det gäller Hans Hoff's fråga till mig om vi vill ha kvar villkoren är svaret: Nej, vi vill fasa ut de gamla så snabbt som möjligt. Det är det vi gör om vi får ett system efter valet 2014 och inte har olika parallella system.

Anf. 18 HANS HOFF (S) replik:

Herr talman! Jag får väl återigen säga det jag har sagt tidigare, att det är en stor förändring som genomförs. Vi tycker att det är rimligt att det finns en förutsägbarhet i villkoren för dem som tog ställning till kandidatur vid förra valet, valet innan och kanske ännu längre tillbaka i tiden. Man har gjort det utifrån de förutsättningar som då gällde. Att retroaktivt ändra förutsättningarna tycker vi är fel, och där kommer vi in på den del som handlar om den praxis som har varit. Det är så man har förändrat villkoren i riksdagen tillbaka i tiden, till exempel när det gäller pensions-systemet. Jag tror att det tidigare fanns tre olika system beroende på när man valdes in i riksdagen. I dag finns det två olika system. Om jag förstår det rätt tycker man att också det är orimligt, men det är på det sättet vi har jobbat genom åren. Vi håller fast vid det sättet och förändrar utifrån den praxis som vi har tillämpat.

Anf. 19 LARS ELINDERSON (M):

Herr talman! Jag har anmält fem minuters talartid, och jag vill nu anmäla att jag kanske kommer att överskrida den tiden därför att jag tycker att en del av det som har sagts i debatten förtjänar kommentarer. Utöver det jag hade planerat att säga vill jag kommentera lite grann det som har sagts tidigare i debatten.

Jag vill inleda med att konstatera att Villkorskommittén, de som har utrett förslaget till förändringar av ersättning till ledamöter som lämnar riksdagen i förtid, riksdagsstyrelsen och KU har haft ambitionen, som har sagts tidigare, att nå en så stor enighet som möjligt, allra helst fullständig enighet. Som det har sagts tidigare, inte minst av KU:s ordförande, har man nått väldigt långt. Det råder en mycket bred enighet om den förändring av reglerna som nu föreslås.

På vissa punkter råder det lite skillnader. Vi kan ha olika uppfattning om hur stora skillnaderna är, men det är väsentligt att konstatera att i de stora breda frågorna om förändringen i ersättningssystemet råder det en mycket stor enighet.

Jag vill så kommentera en del av det som har sagts i debatten. Det har antytts att de skillnader som finns i förslagen beror på att vi riksdagsledamöter kan besluta om regler för oss själva till skillnad från alla andra. Jag håller inte med om den beskrivningen. Vi har tillsatt en parlamentariskt sammansatt grupp som har uppdrag av partierna och som har försökt att skapa rimliga regler. Våra egna villkor påverkas i en del sammanhang, i en del sammanhang påverkas de inte alls. Jag tycker att det har gjorts en överdriven och populistisk beskrivning av verkligheten. Framför allt reagerar jag mot personliga angrepp på några av de ledamöter som satt i utredningen, att de skulle ha väglets av personliga intressen.

Jag reagerar också mot att en av ledamöterna här i debatten anklagades direkt från talarstolen för att ljuga. Jag tycker inte att det är ett värdigt sätt att föra en debatt i kammaren. Jag tycker inte att man ska ha ett sådant tonläge och ett sådant debattklimat. Våra personliga intressen måste hela tiden avvägas mot vad gruppen säger och det politiska uppdrag man har. Det är inte dessa som är utgångspunkten för de förslag vi lägger fram, varken i det här sammanhanget eller i andra. Som information till Björn Söder vill jag berätta att jag i maj nästa år fyller 65 år. Jag omfattas alltså över huvud taget inte av de bestämmelser som vi nu ska ta ställning till.

Jag tycker att det är rimligt att ha ett tonläge i övrigt i den här frågan som ligger i nivå med vad frågan gäller, i synnerhet om man tillhör ett parti som har varit med om att införa de regler som nu gäller. Att tala om orimliga regler, guldkantade avtal och häpnadsväckande förmåner faller tillbaka på de partivänner som har varit med och utformat de regler som har gällt fram till i dag.

Den kritik som har framförts mot de nuvarande reglerna är befogad – det tror jag att de flesta är överens om – särskilt när man ser på reglerna i förhållande till de förändringar som har skett på arbetsmarknaden under senare år. Arbetslinjen innebär att det allmänna stödet i samband med en ofrivillig avgång från arbetslivet eller arbetslöshet i första hand ska ge incitament att återgå till arbetsmarknaden så snabbt som möjligt. Så tycker jag att reglerna för riksdagsledamöterna bör vara, och det innebär det här förslaget. Men så har de tidigare reglerna inte varit utformade. Tvärtom har inkomstgarantin snarare gett incitament att avstå från att söka sig tillbaka till arbetsmarknaden.

Det ska ändå påpekas att det har skett förändringar löpande av reglerna. Vi kan konstatera att för 20–30 år sedan var reglerna helt annorlunda mot vad de är i dag. Ersättningen var lägre och den var inte knuten till index, vilket innebar att den minskade med inflationen. Det fanns inte heller några åldersgränser och ingen bestämmelse om samordning med andra inkomster.

Samtidigt ska det sägas att det på den tiden var vanligt att man inte valdes in i riksdagen förrän man var 50 eller 60 år eller kanske äldre. Det innebar att för de allra flesta kunde de här reglerna inte tillämpas förrän man närmade sig 60 eller till och med var över 60 år.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att förändrade förutsättningar är en av anledningarna till att vi ändrar reglerna, men också att reglerna har missbrukats – jag skulle vilja säga att de missbruk som har uppmärksammats i medierna snarare har varit undantag än regel i detta sammanhang.

Förslaget innebär att inkomstgarantin avskaffas. Vi har av flera ledamöter fått en beskrivning av hur inkomstgarantin ersätts av ett omställningsstöd som ska innebära en hjälp att återgå till arbetsmarknaden. Man kan därmed säga att omställningsstödet utgår från samma principer som gäller för huvuddelen av arbetsmarknaden: i första hand ett stöd för att komma tillbaka till arbetslivet och i andra hand ett ekonomiskt försörjningsstöd. Det har införts tidsgränser, och det ekonomiska stödet reduceras efter viss tid.

Riksdagsledamöter som valts in tidigare än 2014 omfattas inte av de nya reglerna. Men det har införts skärpningar som innebär att ledamöter måste stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete för att ha rätt till stödet. Vi tycker från vår sida att det är en rimlig avvägning för ledamöter som långt tidigare tagit steget över till politiken under då gällande villkor.

Vi har som riksdagsledamöter helt olika situationer också när vi slutar. Några av oss behöver inte ens fundera över omställningsstödet. När man är i min situation, att man går i pension, har det ingen som helst betydelse. Men många andra ledamöter, som är betydligt yngre, är heller inte speciellt påverkade av hur dessa regler ser ut.

Om man är statligt eller kommunalt anställd har man rätt till tjänstledighet från sitt ordinarie arbete för att sitta i riksdagen, och man har rätt att gå tillbaka dagen efter att man slutar sin tjänstgöring i riksdagen, oavsett om man gör det frivilligt eller om man ofrivilligt måste lämna riksdagen. För dem är det arbetsgivaren som har ansvaret för att man får det stöd till omställning som krävs.

En del ledamöter har arbetsuppgifter i sitt ordinarie arbete som gör att man vid sidan av sitt riksdagsuppdrag kan fortsätta i sitt arbete i större eller mindre omfattning på lediga dagar, under helger, plenifria veckor, sommarledighet eller julleddighet. Det finns ett antal ledamöter som gör detta, och jag tycker att det är lovvärt. Då håller man kvar kontakten med sitt yrke, och man har också möjlighet att på ett enkelt sätt återgå utan att behöva det stöd som omställningsstödet ger.

Om man bor i Stockholm eller nära Stockholm har man dessutom praktiska möjligheter att hålla en löpande kontakt med sin gamla arbetsplats och kanske återgå i tjänst dagen efter att man slutar i riksdagen. Man har dessutom tillgång till en stor arbetsmarknad som efterfrågar den speciella kompetens man får som riksdagsledamot, en kompetens som inte är speciellt användbar om man bor i Norrlands inland.

Men alla har inte den möjligheten. För de flesta av oss gäller att man lämnar sitt jobb, tappar stora delar av sin yrkeskompetens, också under en enda mandatperiod, i synnerhet om man har en specialiserad arbetsuppgift och en specialiserad utbildning. Man tappar också delar av den sociala förankring man har på hemorten som i normala fall skulle underlätta en återgång till arbetslivet. Detta sker första gången man väljs in i riksdagen.

Jag tycker därför, precis som Hans Hoff har argumenterat mycket bra för här tidigare, att det är rimligt att det görs en successiv anpassning av dessa regler. När man första gången väljs in i riksdagen släpper man förankringen på arbetsmarknaden, och då är det de reglerna som ska gälla när man lämnar riksdagen om man skulle omfattas av detta förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 20 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Jag sade att det var en lögn att påstå att Villkorskommittén noggrant hade utrett den här saken. Jag kanske skulle ha uttryckt mig så att det inte var med sanningen överensstämmande. Var och en får väl bedöma den semantiska skillnaden.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Lars Elinderson: Varför motsätter sig Moderaterna att de nya, icke så fördelaktiga villkoren och reglerna även ska gälla för dem som beslutar att ställa upp på omval och blir omvalda?

Man vet ju vilka regler som gäller när man bestämmer sig för att kandidera till omval. Lars Elindersons partivän i utredningen har i medierna ofta hävdad att det handlar om att man inte vill ha retroaktiva regler. Jag tycker att argumenten om retroaktivitet har klätts av ganska bra av flera av oss under debattens gång här i dag.

Vad är det då som hindrar att alla ska lyda under samma villkor och regler efter valet 2014, om det inte är så att man inte vill försämra reglerna för sig själv? Det är svårt att undgå intrycket att man talar i egen sak.

Anf. 21 LARS ELINDERSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för nyanseringen av språkbruket. Jag hoppas att den nyanseringen också kan gälla i kommande debatter.

Jag ska ge ett kort svar på den fråga som Hans Hoff har svarat på tre gånger och som jag också svarade på i mitt anförande. Det är första gången man väljs in i riksdagen, normalt, som man tappar förankringen på arbetsmarknaden. Är man privat anställd innebär det i allmänhet, om man inte har en förstående arbetsgivare som accepterar en tjänstledighet, att man förlorar sin formella tjänstgöring. Det gäller i synnerhet om man inte bor i närheten av riksdagen där man kan ha en fortlöpande kontakt med sin gamla arbetsplats. Om man inte är statligt anställd och kan fortsätta att arbeta deltid på sin gamla arbetsplats tappar man sin förankring på arbetsplatsen och på arbetsmarknaden första gången man väljer att tacka ja till en plats i riksdagen.

Därför tycker jag, precis som jag sade i mitt anförande, att det är rimligt att ha regler som innebär en successiv och löpande anpassning av bestämmelserna för gamla ledamöter.

Anf. 22 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är bara jag som inte förstår argumentationen eller om det är fler som tycker att det är väldigt virrigt från Moderaternas och Socialdemokraternas sida.

När man tar beslutet att kandidera och blir invald i riksdagen tar man ställning till de villkor som gäller, och de ska givetvis inte förändras under de kommande fyra åren utan ska gälla. Men när man väl är invald

har man bara en framförhållning på fyra år, och därefter måste man söka nytt mandat från svenska folket för att få bli omvald till riksdagen. Och när man tar det beslutet att ställa upp för ytterligare en period vet man också att det är nya regler som gäller för kandidaturen.

Om man tycker att de reglerna är för dåliga och att villkoren inte är tillräckligt fördelaktiga finns möjligheten att säga: Jag ställer inte upp på omval; jag väljer att lämna politiken och göra någonting annat. Om det nu är det som är drivkraften för att kandidera.

Jag förstår inte varför vi som sitter invalda i dag och beslutar oss för att ställa upp till omval och blir omvalda inte ska kunna gå in i det nya systemet – om det inte är så att man inte vill sitta och försämra villkoren för sig själv.

Det är svårt att undgå att tro att man talar i egen sak. Jag kan förstå att personer som har drivit den linjen i utredningen just är de som omfattas av de fördelaktiga villkoren. Även om Lars Elinderson sade att han var tillräckligt gammal för att inte ta del av omställningsstödet finns det ju en stor partigrupp bakom som kanske driver på.

Jag tycker att argumentationen från både Moderaterna och Socialdemokraterna är fruktansvärt tunn. Jag förstår den inte över huvud taget, om det inte är så att man inte vill försämra villkoren. Då tycker jag att man kan tala klarspråk och säga: Vi vill inte försämra villkoren för oss själva. Vi vill ha de fördelaktiga villkor som gällde när vi trädde in i riksdagen första gången.

Anf. 23 LARS ELINDERSON (M) replik:

Herr talman! Björn Söder säger flera gånger att han inte förstår. Han säger också att han tycker tvärt emot vad vi tycker. Jag konstaterar det samma.

Anf. 24 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Jag har försökt få svar på frågan varför inkomst av kapital kan räknas med när man till exempel ska reducera studiestödet för en undersköterska som behöver skaffa sig en ny utbildning mitt i livet. Varför kan hennes studiestöd minskas om hon har inkomst av kapital medan vårt omställningsstöd inte ska kunna minskas på grund av inkomst av kapital? Jag har inte fått något svar på den frågan.

Vad jag förstår anser Moderaterna att det är orimligt att vi ska ha en avräkning av inkomstkapital. Lars Elinderson kanske kan svara på varför.

Anf. 25 LARS ELINDERSON (M) replik:

Herr talman! Mia Sydow Mölleby tar upp en fråga som jag har haft möjlighet att fundera lite grann över eftersom hon har tagit upp den tidigare.

I det sammanhang som jag har varit med i har frågan inte diskuterats på det sättet att man ställer olika former av ersättningssystem i samhället mot varandra. Jag har funderat, och det är möjligt att de som sysslar med frågor om studiefinansiering och studiemedel också borde fundera över den regeln. Jag vet inte det; jag ska ta upp det med dem av mina partivänner som diskuterar utformningen av studiestödet. Det är möjligt att det är en fråga som borde diskuteras.

Det kanske finns anledning att diskutera andra stödformer också. För att ta en mycket näraliggande fråga: Finns det regler för utformningen av a-kassan – som ju ligger närmare den här frågan eller åtminstone lika nära som studiestödet – som tar hänsyn till kapital, avkastning av kapital eller förmögenhet? Jag är inte expert på det området heller, men jag har inte uppfattat att det finns sådana regler. Jag skulle vilja fråga Mia Sydow Mölleby om också det är en idé att fundera vidare på.

Anf. 26 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! A-kassan är en försäkring. De som är med i a-kassan betalar till den försäkringen. Det är andra regler som gäller för en försäkring.

Det här är ett stöd som ledamöter i Sveriges riksdag får för att kunna ställa om till något annat i livet, på samma sätt som vi har studiemedel som stöd för att kunna ställa om. Det skulle också kunna jämföras med andra former av ekonomiskt bistånd, till exempel inom socialtjänsten. Där är det självklart att om man över huvud taget har en förmögenhet kommer det inte på fråga att man ska få ekonomiskt bistånd. Det är heller ingenting som vi föreslår här. Det kan ju vara bra att veta eftersom det står flera gånger att man tar ställning till att göra avdrag för att personer har kapital och inkomst av kapital. Förmögenhet vill inte heller vi ha med men däremot inkomst av kapital.

Det står i betänkandet att kommittén ”redovisar i vilken utsträckning kapitalinkomster och förmögenhet påverkar jämförbara förmåner såsom bistånd enligt socialtjänstlagen, studiemedel, äldreförsörjningsstöd, bostadstillägg och förmåner av omställningskaraktär”. Sedan står det: ”Kartläggningen visar enligt kommittén att ekonomiska avgångsförmåner som regel inte påverkas av kapitalinkomster eller förmögenhet.”

Vi pratar om ett omställningsstöd. Det skulle man kunna jämföra med studiemedel, som man enligt betänkandet har tittat på. Det är inte riktigt samma sak som en vanlig avgångsförmån, kan jag anse, då de syftar till lite olika saker. Men det står att man har tittat på det, och av någon anledning har man tyckt att det man kan göra vad det gäller studiemedel och bostadstillägg för fattiga pensionärer, det kan man inte göra för avgående riksdagsledamöter. Jag undrar hur man har tänkt när man har kommit fram till detta.

Anf. 27 LARS ELINDERSON (M) replik:

Herr talman! Det enda jag kan säga är att man inte tycker att det är en rimlig avvägning att blanda in inkomst av kapital i sammanhanget. Det bygger på en praxis som man har haft i andra sammanhang.

Jag drar slutsatsen av Mia Sydow Möllebys senaste inlägg att det är formerna för ersättning som avgör om det ska avräknas något kapital eller inte. Det är inte rimligt för a-kassan eftersom det är en försäkring. Skulle vi ha en helt annan form, till exempel den franska med en försäkring för riksdagsledamöter som Tuve Skånberg förespråkade, vore det inte aktuellt att föra in den här typen av begränsningar. Jag tycker att det är lite kantigt och ett sätt att populistiskt lyfta fram förmögenhetsfrågan i en debatt där den egentligen inte hör hemma.

Anf. 28 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Ett nytt system för ekonomiskt stöd till avgångna riksdagsledamöter har länge efterfrågats av Folkpartiet. Vi välkomnar nu, efter många års diskussion, ett system som sätter fokus på övergång till förvärvsarbete efter det politiska uppdraget i riksdagen.

Det nya systemet, kallat omställningsstöd för riksdagsledamöter, ger ett ökat stöd med rådgivning och jobbcoachning. Samtidigt får ledamoten en kortare tid med ekonomiskt stöd och ökade krav på att hitta en ny, egen försörjning.

Många ledamöter sköter sin övergång till annan försörjning exemplariskt och lämnar riksdagen för nya utmaningar där deras erfarenhet ses som en merit. Men vi har också hört tråkiga berättelser om ledamöter som inte gör mycket för att få ett jobb eftersom de har inkomstgaranti. Dagens system är alltför generöst och tillåtande för vissa riksdagsledamöter. Nu rivs det upp och görs om för att mer likna trygghetssystem för den som har anställning.

Riksdagsstyrelsen och KU lämnar nu ett förslag om ett ekonomiskt stöd som, beroende av tjänstgöringstid i riksdagen, uppgår till maximalt två år. Har ledamoten tjänstgjort under minst åtta år och uppnått en ålder av 57 år kan ledamoten för ett år i taget ansöka om ett förlängt stöd med en lägre ersättningsnivå och måste då också uppge vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att hitta en annan försörjning. Det är alltså en kraftig omställning till ett system som ställer tydliga krav på ledamöter som inte har uppnått pensionsålder att söka jobb när de lämnar riksdagen.

Det nya systemet har också utformats så att det sätter stopp för att ledamöter tar med sig inkomstgaranti från riksdagen och samtidigt får inkomster i företag. Möjligheten att tricksa med inkomster och bolag är mycket stötande, och det omöjliggörs med det nya regelverket.

Folkpartiet anser att det är av stor vikt att vi skapar breda majoriteter i riksdagen för de spelregler som ska omgärda politiken. Det är angeläget att sådana regelverk är långsiktiga och stabila.

I den vallagskommitté som i januari och april i år lämnade betänkanden om nya lagar för val hade partierna olika hjärtefrågor och ståndpunkter. Med uppfattningen att vi så långt som möjligt skulle försöka enas om två förslag lyckades alla partier utom SD i det första fallet och MP i det andra ställa upp på gemensamma förslag. Det säger sig självt att betänkandena innehöll kompromisser.

Även i fråga om regelverket för avgångna ledamöter var Folkpartiets mål att nå en enhällig utredning. Vi menar att den som inte är beredd att göra en kompromiss också har ansvar för risken att det inte blir någon uppgörelse.

Som debatten visar lyckades vi inte nå fullständig enighet kring omställningsstödet, men jag kan konstatera att vi förmår införa ett klart bättre system än dagens – ett system som ger tillräckligt goda villkor för att människor med olika ålder och bakgrund ska vilja bli ledamöter men som också ger dem starka drivkrafter att återgå till arbetsmarknaden när de har lämnat riksdagen. Det är bra för demokratin och för skattebetalarna.

Jag yrkar härmed bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 29 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Karin Granbom Ellison redogjorde på ett mycket fördömligt sätt för förslagets innehåll. Jag kan stämma in i mycket av det som framfördes. Men på slutet tog Karin Granbom Ellison upp att man ville uppnå enighet om förslaget.

Det är givetvis bra att man vill försöka vara eniga, men nu har det bildats två läger i fråga om vilka förslaget ska omfatta i samband med valet 2014. Folkpartiet har valt att ställa sig på de två stora partiernas, alltså Moderaternas och Socialdemokraternas, sida. De tycker att vi som sitter i riksdagen i dag, väljer att ställa upp till omval och blir invalda ska behålla de nuvarande fördelaktiga villkoren, medan de som ställer upp för första gången och kommer in ska omfattas av de mindre fördelaktiga villkoren.

Då är min fråga till Karin Granbom Ellison: Varför motsätter sig Folkpartiet att de föreslagna nya och kanske mindre attraktiva reglerna ska gälla också för dem som ställer upp till omval och blir omvalda? Det nya regelverket är ju känt för alla som beslutar sig för att ställa upp för omval.

Anf. 30 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik:

Herr talman! Jag vill än en gång understryka att det stora med det här förslaget är att riksdagen nu lyckas ändra ett system som varit mycket förmånligt och att ledamöter framöver ska följa det som vi kallar arbetslinjen. I riksdagen finns det, som Björn Söder säger, skilda åsikter om alla nu genast ska omfattas av de nya reglerna eller om gamla ledamöter ska kunna fortsätta ingå i det system som angav spelreglerna då de påbörjade och har utövat sitt uppdrag.

Folkpartiet menar att det viktigaste är att omedelbart skärpa tonen och förväntningarna på alla avgående ledamöter och att regelverket anger att alla ska redovisa sina jobbsökaraktiviteter för att få ett ekonomiskt stöd. Vi anser också att det är viktigt att alla omedelbart ska följa de regler som täpper till kryphål som möjliggör tricksande med bolag för att få ut maximal ersättning. Detta är något som ingen ledamot ska kunna hålla på med.

För att få till stånd dessa nya villkor orkar vi just nu ställa oss bakom ett gemensamt förslag. Vi har haft som inriktning att försöka få eniga betänkanden i frågor som gäller spelreglerna för politiken, och vi orkar därför ställa oss bakom ett gemensamt förslag med de största partierna för att få en långsiktig förändring.

Jag vill också påminna om att ledamöter som blir omvalda i kommande val kan välja att följa det nya systemet. Det finns inget som anger att ledamöter måste nyttja trygghetssystem till max. Samtidigt finns det där för den ledamot som startade sitt uppdrag under de gamla förutsättningarna.

Jag hoppas att väljarna och partierna i valet ska rösta fram omdömesgilla personer som klarar att ta ansvar både för sin egen omställning och för den lagstiftning och den budget som vi beslutar om för vårt land.

Anf. 31 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Man kan ha en god tro på människan, men vi har sett att när det finns fördelaktiga villkor tenderar åtminstone ett visst antal att

använda dem så långt det är möjligt. Det är därför det måste ske en skärpning.

Det är kanske många som frivilligt kommer att gå in i det nya systemet, men samma sorts människor som de som i dag nyttjar trygghetssystemet till max efter att de lämnat riksdagen kommer ju att göra likadant om man behåller det gamla systemet.

Det är bra att man strävar efter eniga betänkanden. Nu finns det dock två olika läger. Jag tycker att det är jättebra att Folkpartiet driver en linje att man måste strama upp detta. Det instämmer jag i. Jag tycker dock inte att Folkpartiet har särskilt god argumentation för att nuvarande riksdagsledamöter ska behålla det gamla, fördelaktiga systemet och att vi alltså ska köra två parallella system. Alla som väljer att ställa upp för omval kommer ju att känna till de nya reglerna. Varför kan då inte alla gå in i det nya systemet? De som lämnar riksdagen 2014 eller som inte blir omvalda går efter det system som gällde när de blev invalda.

Jag förstår inte Folkpartiets, Moderaternas eller Socialdemokraternas argumentation i det här ärendet. Jag tycker att den är väldigt tunn. Varför kan inte det nya systemet gälla alla?

Anf. 32 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik:

Herr talman! När pensionsreglerna för riksdagsledamöter gjordes om fanns det övergångsregler. Ledamöterna kunde välja att delta i det pensionssystem som passade dem bäst – det gamla eller det nya. Även i det här fallet finns det nu möjlighet för en ledamot att välja. Vill man i praktiken ingå i det gamla eller i det nya systemet?

Min bedömning är att även om dagens system är mer generöst kommer det troligen inte att vara helt lätt att nyttja det fullt ut framöver. Den som ställer upp i nästa val får troligen ta i beaktande att införandet av ett nytt system i praktiken kommer att ställa högre krav också på den som kan välja vilket system han eller hon vill ingå i.

Förutom att det kommer att finnas tydligare krav på årlig redovisning till riksdagen kommer nog också allmänheten att avkräva svar av den före detta ledamot som väljer att nyttja ett särskilt långt eller förmånligt stöd.

Jag skulle vilja avsluta den här debatten med att säga att det nog är roligare att anstränga sig för att försörja sig själv än att behöva förklara varför man inte gör det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

10 § Bemyndiganden för elektronikavfall och bekämpningsmedel

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU5
Bemyndiganden för elektronikavfall och bekämpningsmedel (prop.
2012/13:161)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

Prot. 2013/14:8
2 oktober

*Omställningsstöd för
riksdagsledamöter*

11 § Ändringar i lagen om dödförklaring

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU2
Ändringar i lagen om dödförklaring (prop. 2012/13:158)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

12 § Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklarationer

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU3
Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklarationer (prop. 2012/13:171)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

Investeraravdrag

13 § Investeraravdrag

Skatteutskottets betänkande 2013/14:SkU2
Investeraravdrag (prop. 2012/13:134)
föredrogs.

Anf. 33 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! I detta betänkande föreslås att personer, till exempel ägare till eller investerare i mindre företag, ska få ett skatteavdrag i inkomstslaget kapital vid förvärvande av andelar i företaget, antingen vid bildandet av företaget eller vid en nyemission. Med mindre företag avses företag där medelantalet anställda under året är högst 50 personer och företag som har en nettoomsättning eller en balansomslutning på maximalt 80 miljoner kronor. Avdraget ges med högst 650 000 kronor, motsvarande ett förvärv på 1,3 miljoner kronor. Skattereduktionen kan därmed uppgå till maximalt 195 000 kronor. Regeringen beräknar att detta kommer att minska statens skatteintäkter med 800 miljoner kronor per år.

Regeringen aviserade redan för ett år sedan i budgetpropositionen för 2013 detta avdrag, och en proposition lämnades till riksdagen för ett halvt år sedan, i början av april detta år. Riksdagsbehandlingen har dock försenats på grund av att förslaget har granskats av EU-kommissionen, som dock nu givit sitt medgivande till förslaget med vissa påpekanden.

Herr talman! Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag. Vi har andra förslag som vi anser är bättre när det gäller att stödja de mindre företagen. Jag kan avslöja att i det budgetförslag som Vänsterpartiet presenterar i morgon kommer vi återigen att föreslå att småföretag med högst tio anställda befrias från sjuklöneansvaret de första 14 dagarna. Det är en

reform som småföretagarnas egen organisation med ihärdighet för fram som det viktigaste stödet till de mindre företagen.

Vi avsätter i vårt budgetförslag 2 miljarder för detta, alltså mer än dubbelt så mycket som regeringens investeraravdrag. Jag tror att ett avskaffat sjuklöneansvar gör att många småföretagare vågar anställa ytterligare personer i sitt företag. I Sverige finns det till exempel drygt 200 000 mikroföretag, det vill säga företag med mellan en och nio anställda. Enligt en undersökning skulle 40 procent av dessa företag anställa ytterligare en person om sjuklöneansvaret togs bort. Även om denna undersökning överskattar effekten kan det alltså handla om tiotusentals nya jobb med en sådan reform.

Herr talman! Skattesystemet bör enligt Vänsterpartiet vara utformat så att det är enkelt att förstå och tillämpa för den enskilda skattebetalaren. Jag vill därför betona vikten av att eftersträva ett system som är enhetligt och likformigt och som har så få undantag som möjligt. På så sätt minimeras också möjligheterna till skatteplanering. Förslaget om att införa ett investeraravdrag är krångligt och ökar komplexiteten i skattesystemet, vilket också Skatteverket påpekar i sitt remissvar.

Skatteverket pekar också på ökad administrativ börda för företagen och höga hanteringskostnader för Skatteverket. Med olika gränsdragningar skapas möjligheter till skatteplanering och undandragande av skatt, vilket både Skatteverket och Ekonomistyrningsverket har påpekat i sina yttranden. De båda myndigheterna avvisar förslaget i dess helhet.

I propositionen till riksdagen skriver regeringen att Skatteverkets merkostnader ska hanteras inom ram, men det verkar nu som att regeringen har insett konsekvenserna för Skatteverket eftersom myndigheten i ändringsbudgeten får ett tillskott på 120 miljoner kronor för extrakostnader för nya skatteregler.

Ekonomistyrningsverket anser att det finns risk för att skattebortfallet blir väsentligt större än de beräknade 800 miljoner kronorna.

Regeringen har under sin mandatperiod infört flera undantag från principerna om enkelhet och likformighet. Med det här förslaget fortsätter man på den inslagna vägen mot ett skattesystem fyllt av olika avdragsmöjligheter. Vi har jobbskatteavdrag, ROT-avdrag, RUT-avdrag etcetera. Jag är starkt kritisk till den här utvecklingen i allmänhet. Investeraravdraget är ytterligare ett steg mot ett skattesystem som är perforerat med avdrag som en schweizerost.

LO avstyrker också förslaget och säger när det gäller avdragets påverkan på hela skattesystemet att skattelättnader som enbart riktar sig till vissa typer av företag riskerar att försämra systemets effektivitet. Jag instämmer i denna bedömning och anser vidare, liksom LO, att förslaget även bör avvisas av fördelningspolitiska skäl. LO skriver i sitt remissvar: Investeraravdraget är främst att betrakta som ett fördelningspolitiskt felriktat bidrag på upp till 195 000 kronor per år till ägare av fåmansföretag.

Jag tycker vidare att det är anmärkningsvärt att regeringen inte kommenterar de fördelningspolitiska effekterna av sitt förslag, inte minst mot bakgrund av att regeringen själv i den fördelningspolitiska bilagan till vårpropositionen skriver att ökade kapitalvinster och kapitalinkomster under senare år fått en ökad betydelse för de ökande inkomstskillnaderna, mätt som så kallad Gini-koefficient.

En närmare granskning visar, fortfarande enligt regeringens egen fördelningspolitiska redogörelse, att detta i synnerhet gäller utdelningar i fåmansföretag enligt de så kallade 3:12-reglerna, som regeringen successivt har gjort mer förmånliga och som nu är uppe för en omfattande debatt. Förslaget till investeraravdrag kommer ytterligare att bidra till ökade inkomstskillnader genom att villkoren för personer med stora kapitalinkomster blir ännu gynnsammare än vad de är i dag.

I propositionen bedömer regeringen att investeraravdraget till 80 procent kommer att utnyttjas av män och bara till 20 procent av kvinnor. Förslaget har alltså även en jämställdhetsmässig slagsida.

Herr talman! Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag. Och med detta yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 34 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i SkU2. Jacob Johnson har föredömligt redogjort för vad förslaget innebär, även om vi har kommit fram till olika slutsatser. Därför hoppar jag över detaljerna i det.

Jag tror att det är viktigt – och jag tycker att det är väldigt glädjande – att den här reformen har ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Ett investeraravdrag kommer att innebära att matchningen förbättras mellan den som har en god idé och den som har möjlighet att investera. Det är egentligen huvudsyftet. Huvudsyftet, Jacob Johnson, är att förbättra matchningen mellan den som har en god idé och den som har möjlighet att investera.

Detta vet vi alla som har varit ute på företagsbesök. När man har pratat en stund med företagare kommer de ofta in på problemet med att de inte hittar kapital. Det kan vara att de har problem med att låna i banken eller att de inte kan bygga upp en egen vinst i företaget. Därför behöver de externt kapital.

Jag är helt säker på att Centern kommer att berätta om det. Det är Centern som har drivit den här frågan och fått hela Alliansen att genomföra det. Det tycker jag att Centern ska ha kredd för, naturligtvis.

Jag tänkte på det som Jacob Johnson sade om sjuklöneansvaret. Det är bara det, Jacob Johnson, att om det inte finns några företag blir frågan om sjuklöneansvar viktig men inte viktigast. Det är därför investeraravdraget behövs. Det handlar om att underlätta för människor med goda idéer att faktiskt starta sitt företag.

Jag kan ta två exempel från min valkrets. Det ena gäller Merdad som kom från Irak. Han hade 76 kronor på fickan när han skulle starta sitt företag. Det går att förstå att har man 76 kronor på fickan är det väldigt svårt att starta ett företag. Men han fick hjälp av en affärsängel i Gävle som lånade ut 200 000. Utan de 200 000 hade Merdad inte kunnat driva sitt företag i dag med tre anställda. Ett investeraravdrag hade naturligtvis hjälpt honom ännu bättre.

Ett annat exempel är Richard, en ung kille som hade jättegoda idéer men inga pengar. Han gick runt till bankerna. Han fick inte låna pengar. Han gick till Almi, till exempel. Han fick inte låna pengar där heller. Han hade en mormor som kunde pantsätta sitt hus och låna upp ett par miljoner. Men de allra flesta människor har förmodligen inte en mormor som kan låna upp sitt hus. Det är därför investeraravdraget är väldigt bra.

Vi får inte glömma bort att fyra av fem jobb skapas i småföretagen. Den här reformen innebär att man satsar på småföretagen, och då satsar man också på jobben. Det här är en viktig jobbreform med ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Det är alltså ett positivt besked i dag. Det är en glädjens dag. Skatteutskottet ställer sig bakom regeringens förslag om investeraravdrag för småföretag med syfte att öka drivkraften att faktiskt investera och därmed skapa jobb.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i SkU2.
(Applåder)

Anf. 35 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Det måste finnas företag. Det finns, som sagt var, till exempel mer än 200 000 mikroföretag i dag med en till nio anställda. De har svårigheter när det gäller att våga rekrytera. Ett avlastat sjuklöneansvar skulle ha stor betydelse. Men jag vill ställa en annan fråga till Lars Beckman.

Inkomstskillnaderna och ojämlikheten ökar i Sverige. Den rikaste tiondelen har ökat sin årliga disponibla inkomst mellan 2006 och 2011 med ca 79 000 kronor per år, medan den fattigaste tiondelen har fått sina inkomster minska under samma period.

Enligt OECD är Sverige det land där den relativa fattigdomen har ökat mest. Sverige har sjunkit från att vara det mest jämlika samhället 1995 till 14:e plats 2010.

Regeringens politik leder till ökade klyftor med sämre social rörlighet och en sämre fungerande arbetsmarknad som konsekvens.

Jag vill återkomma till frågan jag hade i mitt anförande. Är det inte anmärkningsvärt, särskilt mot bakgrund av regeringens egen fördelningspolitiska redogörelse i våras, att man varken i propositionen eller i betänkandet diskuterar eller bemöter farhågorna om negativa fördelningspolitiska effekter?

Anf. 36 LARS BECKMAN (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är något som är mer anmärkningsvärt. Ni är ett parti som nu har gjort ett nummer av att ni vill vara ett småföretagarparti. Jag har läst debattartiklar runt om i landet. Jag har sett presskonferenser. Jag har sett vänsterpartister som är ute och har hearingar med småföretagare. Ni har inte ställt er bakom investeraravdraget. Det är jag förvånad över. Ni måste rimligtvis ha mött alla de företagare som vi andra har mött och som faktiskt säger att det är ett elände att gå till banken.

Det handlar kanske inte minst om den ensamstående mamman, som bär på en idé och som vet att hon skulle vilja göra det här om hon bara hade pengar. Sedan kan man naturligtvis säga att jobbskatteavdraget har gjort att även den ensamstående mamman nu har möjlighet att lägga undan en liten slant. Det är ofta det som är det största problemet. Man behöver den här lilla tryggheten, den ekonomiska tryggheten, som gör att man vågar starta eget och kan starta eget. Därför är jag väldigt förvånad över att Vänsterpartiet som det enda partiet i Sveriges riksdag faktiskt ställer sig vid sidan av de andra partierna. Vi andra partier har kommit

fram till att vi vill underlätta för småföretagare att starta och växa. Det är viktigt.

Jag uppfattade Jacob Johnsons inlägg mer som ett retoriskt inlägg, och jag har den största respekten för det. Men det här handlar om att lösa verkliga problem hos småföretagare, framför allt för alla de människor som drömmer om att starta företag. Det är därför det är viktigt med ett investeraravdrag.

Anf. 37 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Det var ingen retorisk fråga, utan det var en konkret fråga till Lars Beckman, och jag hoppas att han kan svara på frågan. Han får en ny chans.

Är det inte anmärkningsvärt, särskilt mot bakgrund av regeringens egen fördelningspolitiska redogörelse i våras, att varken proposition eller betänkande diskuterar eller bemöter farhågorna om negativa fördelningspolitiska effekter? Det är min fråga, och jag hoppas att jag kan få ett svar. Medan du funderar på svaret kan jag understryka att investeraravdraget är ett avdrag på inkomstslaget kapital. Mormodern som hjälpte sitt barnbarn ska alltså göra ett avdrag på en kapitalvinst, inte för att hon tog från sin förmögenhet. Det ger inget avdrag.

De som framför allt gynnas av förslaget är de med stora kapitalinkomster. De kan få upp till 195 000 kronor i skattelättnad. Är det en sådan fördelningspolitik du vill ha?

Försök att svara på min fråga, Lars Beckman.

Anf. 38 LARS BECKMAN (M) replik:

Herr talman! Som alltid när någon från Vänsterpartiet är uppe i talarstolen blir det mycket retorik. Det kan vi ha respekt för.

Det här investeraravdraget handlar om att vi har sett ett viktigt samhällsproblem, nämligen att det finns företag som inte kan växa tillräckligt snabbt. Man kan inte anställa tillräckligt många beroende på att man har brist på kapital. Det är verkligheten, Jacob Johnson. Sedan må du hålla retoriska inlägg om fördelningspolitik – det har jag den största respekt för att Vänstern gör – men här handlar det om att se och lösa ett samhällsproblem och att se till att det blir fler jobb, Jacob Johnson.

Jag vet inte om du lyssnade på mitt inlägg eller om du har träffat en företagare någon gång, men de allra flesta jobben i Sverige växer fram i småföretag. Fyra av fem jobb i Sverige växer fram i småföretag. Att inte underlätta för småföretag, att inte underlätta kapitalanskaffningen för småföretag, är alltså att förhindra nya jobb. Det här är en jobbreform, Jacob Johnson, ingen fördelningspolitisk reform som Vänstern verkar tro. Det är möjligt att det är anledningen till att Vänstern är det enda partiet som inte ställer sig bakom förslaget.

Jag tror, precis som Jacob Johnson säger, att det för en del företag vore bra att ta bort sjuklöneansvaret. Verkligheten är sådan att de flesta arbetsgivare som orsakar höga sjukskrivningar är offentliga arbetsgivare. Sjukskrivningstalen i små företag är låga i Sverige. För det enskilda företaget finns en stor riskfaktor, men innan vi kommer in på sjuklöneansvaret måste det finnas företag. Investeraravdraget har till syfte att underlätta så att det blir fler företag i Sverige. Det här är en viktig och värdefull jobbreform som har ett stort och brett stöd i Sveriges riksdag.

Anf. 39 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Hur får vi företag i Sverige?

Redan Ernst Wigforss och Bertil Ohlin sade på 1920- och 1930-talen en viktig sak, nämligen att arbetet aldrig tar slut. Det finns alltid möjligheter till arbete och sysselsättning.

Men hur skapas jobben? Utan företagsamma människor får vi inga företagare. Utan företagare får vi inga företag. Utan företagare får vi inga arbetsgivare, och utan arbetsgivare får vi inga anställda. Om det inte finns några anställda, företagare och arbetsgivare får vi inte heller någon välfärd. Det är utgångspunkten för att skapa företag, det vill säga att tillfredsställa ett behov som finns någonstans – många gånger oklart vilket. Ingvar Kamprad noterade att han kunde möblera om Sverige helt och hållet. Det var ingen dålig idé.

Alldeles nyss, herr talman, lyssnade vi som var här i kammaren på en debatt om att riksdagen ska gå över från en inkomstgaranti till en omställningsperiod för ledamöter. Det är en jobbreform. Detta investeraravdrag ligger i samma riktning. Du ska ta ansvar för att skapa någonting själv och inte leva på garantier. Det gäller att skapa verksamheter som man kan leva på.

Den här frågan har en mycket ideologisk inverkan. Jag skulle vilja se på reservationen från Vänsterpartiet. Den är mycket ideologisk. Man kan lita på Vänsterpartiet. I fråga om företagsamhet ska villkoren vara dåliga. Möjligen kan kolchoser ha lite bättre villkor, men alla andra företag ska ha dåliga villkor. Det skapar ingen välfärd och inte många företag.

Jag anser att den största finessen med investeraravdraget – det är en liten del, alla kommer inte att omfattas – är att det finns en möjlighet till och med för riksdagsledamöter som inte blir omvalda att använda avdraget för att skapa en god trygghet för sig själva och sina familjer i framtiden. Precis som Lars Beckman var inne på är det svårt för många företag att skaffa fram tillräckligt kapital. Alla vi som bor i ett hus – bostadsrätt eller vad det kan vara – är nästan alltid bankkunder. Vi är beroende av bankerna, och vi har lite eget kapital att sätta in i våra verksamheter.

Det här förslaget är bra på det sättet att det gör det möjligt att öka det egna kapitalet så att man blir mer oberoende av andra långgivare. Vi blir inte alla bankernas fångar. Det är den största finessen med förslaget.

Jacob Johnson sade i sitt anförande att förslaget är dåligt ur jämlikhetssynpunkt. Det kan vi naturligtvis diskutera. Men enligt Jacob Johnson kommer av dem som utnyttjar avdraget bara 20 procent att vara kvinnor. Vi vet inte säkert, men det är i den storleksordningen. Då undrar jag om vi ska neka dessa 20 procent kvinnor denna möjlighet. Är det inte just dessa 20 procent kvinnor som vi ska stödja att bli egna företagare, stå på egna ben, slippa inkomstgarantier och vara beroende av sina män? Detta är en mycket bra jämlikhetsreform. Just dessa kvinnor, inte andra, kan dra nytta av avdraget och bli mer ekonomiskt oberoende av sina säkert älskade män.

Jag yrkar bifall till förslaget.

(Applåder)

Anf. 40 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Jag försöker alltid att låta bli att ta replik på Gunnar Andrén, men det brukar ofta sluta med att jag tar replik.

Gunnar Andrén tog upp jämställdhetsaspekten, inte jämlikhetsaspekten. Av propositionen framgår att det finns vissa krav, nämligen att man måste belysa jämställdhetsaspekterna, till exempel effekten på kvinnor och män. Då står det lakoniskt i propositionen att det blir ungefär 80 procent män och kanske 20 procent kvinnor.

Det är belysande vilka avdraget kommer att rikta sig till, nämligen rika män – lite förenklat. Det finns en annan diskussion när det gäller 3:12-reglerna. Där handlar det ofta om de manliga revisorerna som på ett skamlöst sätt skor sig genom att utnyttja 3:12-reglerna.

Vi har system som på olika sätt gynnar män framför kvinnor. Detta är också ett exempel på det. Varför gynnar det då män? Jo, därför att det är män som har de största kapitalinkomsterna och kan göra de här avdragen. Så ser samhället ut.

Jag tycker att man ska använda skattepengar på ett annat sätt. Vi vill till exempel avsätta mer pengar, 2 miljarder, för att ta bort sjuklöneansvaret för småföretag som också kan gynna många kvinnor.

I propositionen finns inte beskrivet, vilket jag tycker är en miss, de fördelningspolitiska konsekvenserna. Jag har försökt fråga Lars Beckman om det, men han svarade inte på det i någon av sina två repliker. Nu får Gunnar Andrén chansen att svara på om han tycker att det är anmärkningsvärt att de fördelningspolitiska effekterna inte är belysta i vare sig proposition eller betänkande.

Anf. 41 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! En känd bankdirektör, som hette Tore Browaldh och var chef för Handelsbanken, sade vid något tillfälle så här: Om du vill skaffa dig en liten förmögenhet ska du börja med en stor.

Det där ligger det väldigt mycket i, för det är precis vad Vänsterpartiet alltid tycker. Sjuklöneansvaret för de existerande företagen ska bort. Nya reformer som möjliggör för kvinnor att starta egna företag och bli mindre beroende av släktingar, banker och vad det nu är, nej, det är ingenting. Det ska man strunta i, för jämlikhets- eller jämställdhetsaspekterna har inte tillräcklig bredd i en proposition. Det kanske är på det sättet. Det finns alltid den obotfärdiges förhinder.

Jag har inte läst i detalj vilka jämställdhets- eller jämlikhetsaspekter som ligger bakom här. Men jag vet att de 20 procent som är kvinnor – om nu Jacob Johnson har rätt – och som kan dra nytta av detta inte är ett dyft hjälpta av Jacob Johnson och andra som säger nej till detta. De kommer att vara i en sämre situation. De kommer att sakna denna möjlighet att skapa sig den obundenhet och den ekonomiska framtid som det här förslaget skapar. Men Jacob Johnson är säker på sin sak, precis som Tore Browaldh var: Ska man skaffa sig en liten förmögenhet ska man börja med en stor. Vi ska inte ha någon klassresa i det här landet, och detta ska inte gälla kvinnor. Det är innebörden av vad Jacob Johnson säger om förslaget.

Anf. 42 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Den här debatten gäller ju regeringens förslag om investeraravdrag, inte den mycket större debatten om stöd till småföretagsamheten.

Jag har kommit in på några förslag som Västerpartiet har, framför allt detta om sjuklöneansvaret. Men vi har också andra förslag, till exempel FoU-stöd och annat som vi tror är mycket viktigt för de mindre företagen.

Gunnar Andrén har inte läst propositionen så noga, men jag kan intyga att den inte innehåller några bedömningar av de fördelningspolitiska konsekvenserna. Det finns bara en liten notering om jämställdhetsaspekterna. Det tycker jag är anmärkningsvärt, inte minst mot bakgrund av att regeringen själv i sin fördelningspolitiska bilaga till vårpropositionen tar upp att inkomstskillnaderna i Sverige ökar och att en huvudförklaring är de ökade kapitalvinsterna och kapitalinkomsterna, till exempel genom 3:12-reglerna. Det här är ytterligare ett förslag som kommer att förstärka denna utveckling. Då tycker jag att det borde ligga i regeringens eget intresse att belysa konsekvenserna av sina egna lagförslag.

Anf. 43 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Jacob Johnson tycker inte om att vi diskuterar andra frågor än just denna. Jag kan påminna om att i valrörelsen 2010 deltog Jacob Johnson och jag i olika debatter om ROT- och RUT-avdragen. De vill ju ni ta bort över huvud taget. Vad är det för jämställdhetspolitik? Det har ju gynnat väldigt många kvinnor.

Det är säkert riktigt som Jacob Johnson säger – jag har inte klart för mig exakt vad som står i propositionen – att 20–80 inte är tillräckligt. Men min poäng är en helt annan, oavsett vad som står i propositionen, nämligen att detta ger en del kvinnor, säkert också män, möjlighet att skapa sig en bättre framtid med egen utkomst oberoende av banker, släktingar, sina män och vad det nu kan vara. Det skapar en möjlighet även för dem. Detta vill Jacob Johnson inte ska ske av jämställdhetsskäl.

Det finns en inneboende motsättning i detta. Jag tycker att vi ska ge kvinnor, även om de bara är 20 procent av småföretagarna, möjlighet att skapa egen ekonomisk trygghet och ta vara på sin egen företagsamhet.

Anf. 44 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att säga: Äntligen! Det har varit en lång resa fram till i dag när vi nu äntligen kan fatta beslutet här i riksdagen om att införa ett investeraravdrag. Det innebär en skattelättnad för enskilda privatpersoner som är villiga att lätta på plånboken och hjälpa i gång ett litet företag genom att våga ta risken att låna ut sina under många år förvärvade och sparade pengar.

Visst, det finns affärsänglar som vill investera i företag, men sådana kräver ofta ett stort inflytande i företaget, och de kräver också en stor och snabb avkastning på sitt kapital. Dessutom ska de på något sätt få kännedom om att Andersson, Pettersson och kanske Lundström går i företagsstartartankar och intressera sig för en affärsidé som kanske inte i alla lägen har den snabba tillväxtpotential som de kräver.

Visst, det finns också pensionsfonder som investerar i företag men knappast i företag som knappt finns, i vart fall inte företag som inte finns på börsen eller som bara har några få anställda. Och, visst, det finns banker som har till uppgift att låna ut pengar, men då vill de oftast veta att det finns andra pengar i botten som minskar deras risktagande.

Herr talman! Jag tror att jag vet vad jag talar om. Jag har själv haft företag en kort tid. Min man har ett företag, och två av våra tre barn har egna företag sedan ett par år tillbaka.

Det behövs kapital att röra sig med när man drar i gång. Även om verksamheten ekonomiskt går runt redan första året, vilket är väldigt ovanligt, är sällan intäkter och utgifter i fas så att man har likvida medel när man som bäst behöver det. Vilka står då närmast att be om hjälp? I vårt fall är det vi som föräldrar, i andra fall vänner, syskon eller andra släktingar.

Många gör redan allt de kan för sina barn eller sina vänner när det handlar om att starta företag. Men man tar en stor risk, och man gör det oftast utan krav på avkastning eller ränta, snarare utlägg för räntor och kanske också en del borgensåtaganden.

Många privatpersoner har genom åren lagt grunden till vår gemensamma välfärd i landet genom att helt privat ha stöttat nya företag. Det har skapat nya företag och därmed nya jobb som har lett till många familjers försörjning och välfärdens finansiering. Att dessa insatser nu värdesätts är definitivt inte en dag för tidigt.

Herr talman! Investeraravdraget kan också vara en viktig pusselbit i ett generationsskifte i ett företag. Jag kan ta som exempel ett lantbruk eller en liten kaféörelse där lantbrukaren eller kaféägaren börjar bli till åren och vill sälja verksamheten till en ung och rask efterträdare. Som säljare har man ju god kännedom om rörelsens ekonomiska villkor och dessutom en frigjord förmögenhet som går att placera. Genom investeraravdraget får man också en viss garanterad avkastning på investeringen.

De 1,3 miljoner som säljaren kan stoppa in i sin efterträdares företag kan vara en god hjälp för en ung människa som inte själv har etablerat en stark relation med en bank och kanske inte heller hunnit skaffa sig ett eget startkapital.

Herr talman! Jag ser bara fördelar i att investeraravdraget nu blir beslutat och att det träder i kraft i år, som det är tänkt, även om det sker några månader senare än vad som ursprungligen var avsikten.

Jag hoppas verkligen att Skatteverket anstränger sig till det yttersta så att de skattebetalare som går in och gör investeringar i sina nära och käras företag i december i år kan göra avdraget i sina deklarationer för 2013 och också direkt få effekt av det.

Jag vill definitivt yrka bifall till denna proposition.
(Applåder)

Anf. 45 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Vi säger alltså nej till investeraravdraget, men vi anser att det behövs olika statliga åtgärder för att stödja små och medelstora företag.

Vi vill bland annat stimulera forskning och utveckling genom att införa ett stöd på 1,4 miljarder för företag upp till 250 anställda.

Vi vill förbättra kapitalförsörjningen genom att konsolidera de statliga insatserna och föra ihop Innovationsbron, Almi Företagspartner och Inlandsinnovation.

Vi vill stärka de lokala sparbankernas möjligheter att konkurrera med storbankerna och bidra till utvecklingen av det lokala näringslivet. Här

behövs det lag- och regeländringar men också stöd till att starta nya sparbanker.

Framför allt vill vi som sagt stödja de mindre företagen genom att ta bort sjuklöneansvaret för företag med upp till tio anställda. Det är en reform som Vänsterpartiet har drivit länge och som jag vet har diskuterats även i andra partier. Småföretagarna själva förespråkar ju detta.

Karin Nilsson! Varför prioriterar Centerpartiet investeraravdraget framför avskaffat sjuklöneansvar de två första veckorna för de mindre företagen?

Anf. 46 KARIN NILSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Jacob för frågorna. När det gäller forsknings- och utvecklingsanslag, innovationsfrågor och banker görs allt det inom Alliansen redan i dag. Mycket görs också i budgeten för 2014.

Frågan om att stödja de mindre företagen vad gäller sjuklöneansvaret för andra sjuklöneveckan har givetvis varit uppe, och Centerpartiet har drivit den. Vi kom inte fram till det i budgeten, men vi kom fram till en alliansöverenskommelse om en snabbutredning som ska leda till att vi får en bättre träffsäkerhet vad gäller andra sjuklöneveckan och där vi i första hand riktar oss till de minsta företagen.

Vi får kanske inte den effekten om vi bara rakt av tar bort den andra sjuklöneveckan. Därför ser jag det arbete som pågår som en mer framkomlig väg än att bara ta bort andra sjuklöneveckan. Det är ju de små företagen vi i huvudsak vill gynna när det gäller detta. Det är de som är mest sårbara.

Jag sätter inte det ena mot det andra. Jag vill ha både och, och jag tror att vi kommer dit.

Anf. 47 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet förordar ett avskaffat sjuklöneansvar för de två första veckorna, inte bara för den andra veckan. Småföretagarna brukar själva påpeka att det har mindre betydelse att ta bort den andra veckan. Det är när man tar bort båda veckorna som det får ett ordentligt genomslag för de 200 000 mikroföretagen med en till nio anställda. 40 procent av dessa företag är beredda att anställa en person till om de får denna lättnad. För ett litet företag är sjuklöneansvaret ett ganska stort ansvar. Detta är en riktad åtgärd som Vänsterpartiet lägger fram.

Vi lägger också fram, utöver regeringens förslag, de stöd som jag har talat om tidigare.

Karin Nilsson nämnde de så kallade affärsänglarna. Hon var inte så orolig för dem. Jag tror dock att dessa affärsänglar kommer att tjäna på systemet med investeraravdrag. Man måste ha en stor kapitalvinst för att dra av. Det är inget bidrag. Gör man en stor insättning kan det minska beskattningen på det egna stora kapitalet. Det är dock inte så många som har så stora kapitalinkomster. Detta riktar sig alltså framför allt till rika personer med stora kapitalinkomster, bland annat affärsänglar. Jag är mer orolig än Karin Nilsson i detta fall.

Man kan inte komma förbi att de tunga remissinstanserna Ekonomistyrningsverket och Skatteverket har avvisat detta förslag, bland annat på grund av alla krångliga regler och att man inte kan bibehålla ett enhetligt skattesystem.

Det är en farlig väg som Alliansen går genom att urholka systemet och ha olika avdrag hit och dit. Det blir inget enhetligt, stabilt och robust skattesystem.

Jag hoppas att det blir en skatteöversyn så att vi kan se över detta i framtiden.

Anf. 48 KARIN NILSSON (C) replik:

Herr talman! När det gäller att få tag i det riskvilliga kapitalet ser jag inte att Jacob Johnson gör några större uppoffringar för att lyckas med det. Syftet med reformen är att åstadkomma fler jobb och få fler företag att starta och växa. Genom detta får vi det.

Ett missbruk av en reform är givetvis olycklig, men affärsänglarna bedriver som regel sin verksamhet inom någon form av bolag. Det handlar om att satsa pengar och kapitalisera dem. I detta sammanhang vänder man sig till juridiska personer, alltså enskilda människor, dig och mig, om vi råkar ha pengar på banken som vi skulle vilja risksätta hos vänner och bekanta som har behov av dessa pengar.

Som tack för detta får man en skattelättnad i stället för att man som i dag får hjälpa sina nära och kära i all oändlighet men bara har utgifter för det. Detta gör det både enklare att avstå pengar och ta emot eftersom det finns en affärsrelation.

Det finns bara fördelar vad gäller att få fram dessa pengar och sätta dem i arbete i växande små företag. Dessa pengar skulle annars placeras i fonder och spekuleras med i de större bolag som finns på börsen, för det har hittills varit den enda möjligheten.

Anf. 49 THORALF ALFSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkande SkU2 angående införandet av ett investeraravdrag för mindre företag i samband med bildandet eller vid en nyemission där fysiska personer som förvärvar andelar har möjlighet att göra ett avdrag med hälften av betalningen men högst 650 000 kronor.

Sverigedemokraterna ställer sig bakom intentionen att skapa incitament för att öka tillkomsten och utvecklingen av mindre företag. Att tillgången på riskkapital är av vital betydelse för mindre företag är ett faktum och av stor betydelse för att de ska kunna skapas eller expandera.

Utan skapandet av mindre företag kommer inte heller förutsättningarna finnas för att de ska kunna utvecklas till större företag i framtiden. Därför är det viktigt att investeringsviljan stimuleras.

Av betänkandet framgår att det ställs en rad villkor för möjligheten att utnyttja investeraravdraget.

Arbetsmarknadssituationen är allt annat än bra i landet. Om detta förslag kan vara en pusselbit för att öka sysselsättningen är det givetvis positivt.

I vår skuggbudget förslår vi även en rad andra åtgärder för att stimulera småföretagandet.

I min hemkommun Kalmar hade jag i samband med måndagens möte i kommunfullmäktige anledning att titta på statistik från Arbetsförmedlingen. I Kalmar kommun med drygt 60 000 invånare finns det 2 755 arbetssökande varav 1 450 är öppet arbetslösa. Detta kan mycket väl kallas massarbetslöshet.

Ett sätt att förbättra arbetsmarknadssituationen kan givetvis vara att skapa incitament för investeringar i mindre företag, men det finns även andra sätt att påverka utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Det gäller inte minst arbetskraftsinvandringen av okvalificerad arbetskraft.

Till vissa delar har jag förståelse för remissinstansernas synpunkter om att förslaget ökar komplexiteten i skattesystemet och att de nya reglerna kan bli svåra att kontrollera. Risken för skatteplanering kommer sannolikt även att öka. Jag är dock övertygad om att Skatteverket har de kunskaper och system som krävs för att man ska kunna utföra sin kontrollverksamhet och för att regelsystemet ska följas.

Herr talman! Sverigedemokraterna anser precis som Skatteverket att det borde införas ett krav på att svenska företag ska bedriva näringsverksamhet i Sverige för att kunna åtnjuta investeraravdraget. I grund och botten handlar investeraravdraget om att skapa nya arbetstillfällen i Sverige, och därmed borde detta också avspeglas i detta avseende.

När det gäller utländska bolag skulle vi gärna se vissa begränsningar, men som vanligt tillåter inte EU:s regelverk att utländska företag särbehandlas. Dock finns i varje fall en skrivning om att utländska bolag ska ha ett fast driftställe i Sverige för att komma i åtnjutande av investeraravdraget. Vad det kommer att innebära får vi kanske anledning att återkomma till i framtiden. Det gäller givetvis också om det visar sig att investeraravdraget kommer att utnyttjas för otillbörlig skatteplanering.

Sammantaget har vi ändå bedömt att fördelarna med investeraravdraget överväger de nackdelar det kan innebära och som remissinstanserna har pekat ut. Därför har vi inte ställt oss negativa till förslaget om införande av ett investeraravdrag. Det är Sverigedemokraternas förhoppning att detta ska bidra till att skapa nya arbetstillfällen i Sverige.

Anf. 50 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! När man får olika förslag brukar jag tycka att det är intressant med faktiska exempel. Jag kommer att tänka på ett företag som jag besökte för ett antal år sedan strax utanför Luleå. De hade kommit på en idé om hur man kan utveckla systemet för att optimera lastutrymmena i fordon. I en lastbil skulle man kunna optimera och förbättra lastkapaciteten med 20 till 30 procent och även minska skadorna på varor. Problemet var bara att för att göra detta fanns på den tiden inga förutsättningar att få lån eller att få någon intresserad att investera i det hela.

Det var dock ett väldigt bra system som till och med prövades av den norska järnvägen, men det fanns inte kapital för att utveckla det. Det var det stora bekymret för företaget. Hur det gick vet jag inte, men jag kan föreställa mig att de hade varit tacksamma om någon hade velat investera i deras företag så att idén hade kunnat utvecklas och de 12 anställda återigen kunnat bli 15. Det är bra om vi får lite jobb i Norrlands inland. Jag ser inga problem ur ett genusperspektiv att låta också norrlänningarna få arbete.

Kapitalförsörjning är viktigt, särskilt för mindre och nya företag. För Sveriges mindre företag är detta ofta ett problem. Jämför man med andra jämförbara länder är tillgången till riskkapital inte så bra i Sverige.

Investeraravdraget handlar om att förbättra tillgången till riskkapital, som är en bristvara. Det måste ofta finnas extra ekonomiskt utrymme för att bygga upp, utveckla och förbättra produkter, idéer och forskning. I det

sammanhanget, när det gäller att utveckla de sakerna, hjälper inte en förändring av sjuklöneansvaret.

Kristdemokraterna har länge arbetat för en möjlighet för personer att kunna investera i företagsutveckling, och då behövs riskvilligt kapital. Förslaget på riksdagens bord tar sikte på just detta. När personer kan avsätta ett visst begränsat belopp, utan att de först måste ha skattat ut det, uppmuntras investeringar i nya tankar och idéer som skapar nya arbetstillfällen.

I detta sammanhang vill jag påminna om att Vänstern inte gillade förmögenhetsskatten när vi tog bort den. Det gjorde vi för att få tillbaka de miljarder som skulle kunna satsas i nya företag i Sverige och inte i Monaco, Schweiz eller var det nu kan vara.

Herr talman! Jag har ganska nyligen besökt ett antal mindre företag där frågan om riskkapital ofta framförs som ett hinder för utveckling av produkter och produktion. Sverige har inte råd att ha sämre förutsättningar för företagens kapitalförsörjning än andra länder. Det finns således ingen anledning att motsätta sig detta betänkande. Snarare bör kammaren fundera på hur vi ytterligare kan förbättra villkoren för de mindre företagen, vilka enligt en i stort sett enig ekonomisk expertis anses vara den sektor där antalet nya arbetstillfällen kommer att och kan öka. Det behövs fler initiativ för att få bättre villkor för de mindre företagen, inte färre.

Jag tror att man måste komma ihåg att detta är en särskild glesbygds-satsning. Jag tror också att det är i glesbygden man har mest problem att behålla sina sysselsättningar. Därför är detta indirekt också ett glesbygdsstöd.

Herr talman! Jag tänker inte upprepa det tekniska innehållet i propositionen utan kan glädja kammarens ledamöter genom att inte förlänga debatten. Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Studiemedel i en globaliserad värld

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU3
Studiemedel i en globaliserad värld (prop. 2012/13:152)
föredrogs.

Anf. 51 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi studiemedel i en globaliserad värld och de förändringar som föreslås kring studiemedelssystemet för utlandsstudier. I propositionen lämnas förslag som syftar till att skapa ett enhetligt och mer effektivt system.

Dagens studiemedelssystem är inte alltid så lättförståeligt utan snarare ganska svårnavigerat. Många som vill studera utomlands har svårt att förstå om de kan beviljas studiemedel eller inte och i så fall hur mycket. Av den anledningen tycker jag att det är bra att regeringen föreslår ett mer enhetligt och lättförståeligt system.

Jag tror att alla partier i det stora hela välkomnar förslaget, men på vissa punkter finns naturligtvis synpunkter på de förändringar som föreslås.

Att systemet blir mer enhetligt och att det underlättar och förenklar tycker jag är bra. I dagens studiemedelsförfattning finns till exempel inte någon egentlig definition av vad som avses med studier utomlands. Jag tycker därför att det är bra att man förenklar och tydliggör de här enkla begreppen.

För att minska riskerna för felaktiga utbetalningar anser regeringen att det är nödvändigt med utökade kontroller, både före och efter utbetalningarna. Här har jag inte heller något att invända, utan jag tycker att det är ett bra förslag.

Men, herr talman, samtidigt som regeringen vill göra det lättare att studera inom EES-området, genom att slopa regeln om att studiemedel endast ska lämnas om inte studierna med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige, ska dessutom ett merkostnadslån för studieavgifter kunna beviljas med 3,2 procent av prisbasbeloppet per studievecka.

Här skiljer sig våra åsikter åt. Vi vill att förutsättningarna för att lämna studiemedel vid gymnasiala studier inom EES och Schweiz även fortsättningsvis ska kräva att motsvarande studier inte med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige och att det inte ska införas en möjlighet att få merkostnadslån vid gymnasiala studier.

Att på gymnasial nivå erbjuda statliga lån till undervisningsavgifter när samma undervisning i Sverige enligt skollagen ska vara helt avgiftsfri och att endast kostnader i enstaka fall får förekomma ter sig lite märkligt.

I sammanhanget bör vi också framhålla att det inte är helt obetydliga skulder de här unga människorna drar på sig i tidig ålder, samtidigt som de uppbär vanliga studielån och innan de ens har hunnit ut på arbetsmarknaden, enligt de nu aviserade förändringarna.

Vi pratar alltså om att på gymnasial nivå erbjuda statliga lån till undervisningsavgifter när samma undervisning i Sverige skulle vara helt kostnadsfri. Att redan under gymnasietiden dra på sig relativt stora skulder kan för många senare i livet bli en betydande och smärtsam belastning. Överskuldssättning är som många vet redan ett stort samhällsproblem i dag. Vi anser därför att dagens krav bör kvarstå.

Utskottet talar också om att det är viktigt att Sverige ska kunna hävda sig som en framstående kunskapsnation i en alltmer globaliserad värld och att det därigenom är viktigt med internationell rörlighet. Må så vara, men med tanke på skolans sjunkande resultat internationellt sett tycker jag att detta resonemang haltar lite.

På gymnasienivå kommer det förmodligen inom överskådlig framtid att vara relativt ovanligt med utlandsstudier på gymnasial nivå, och då räknas främst kvaliteten på våra egna skolor om vi vill hävda oss som en framstående kunskapsnation i en alltmer globaliserad värld.

Sammanfattningsvis, herr talman, anser jag att ett merkostnadslån gällande undervisningsavgifter för gymnasiestudier utomlands inte är rimligt, och jag motsätter mig därmed den aviserade förändringen på det området.

Jag anser också att man ska bevara kravet att motsvarande studier inte med lika stor fördel ska kunna bedrivas i Sverige för att den studerande

ska beviljas studiemedel vid gymnasiala studier inom EES och i Schweiz.

Sammantaget yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 52 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! Det är gott att se så många ungdomar här som kommer att beröras av det som vi i dag ska diskutera och ta ställning till.

Utbildning var för mig en väg till det mål som jag ville nå, och det kommer att vara precis likadant för många andra där ute.

Debatten och betänkandet handlar om utbildning i en globaliserad värld och vilket studiemedel och vilka regler som ska gälla. Många kanske ställer sig frågan: Varför ska man studera utomlands när man kan stanna här hemma? Det kan bero på att man inte hittar den drömutbildning som man söker efter här hemma och därför söker sig utomlands. Andra kanske vill åka utomlands för att få en internationell erfarenhet, lära sig ett nytt språk, skapa nya kontakter eller rent av bara studera i ett nytt land för att pröva hur det är.

Utlandsstudier är bra inte bara för den enskilde utan även för hela landet. Många av våra studenter tar inte bara med sig nya kunskaper och insikter hem om hur världen fungerar utan knyter även många kontakter och får många gånger vänner för livet, vilket gäller även mig som studerade i Storbritannien under sex månader.

Vi som bor i ett land som Sverige, med mycket mindre än en halv procent av världens befolkning – vi talar om promille av världens befolkning – ska vara mycket stolta över det som vi har åstadkommit. Men vi ska vara ödmjuka och inse att vi inte är ensamma i denna värld. Dessutom är det mycket kallt under stora delar av året. Även om denna sommar har varit klockren kan vi inte hoppas på att de närmaste somrarna framöver kommer att vara lika bra. Hoppas kan vi alltid göra, men prognosen ser inte lika bra ut.

Herr talman! Kort och gott måste vi inse att vi behöver omvärlden mer än vad omvärlden behöver oss. Därför måste vi vara mycket öppna. Vi måste vara öppna för studenter som vill komma hit och studera, och vi måste möjliggöra för våra studenter att ta sig utomlands för att ta del av det som finns där. Detta måste vi verkligen värna om. Jag hoppas och tror att alla partier i denna riksdag ställer sig bakom det.

Dagens system för fördelning av studiemedel till våra svenska studenter som studerar utomlands har länge upplevts som oöverskådligt. Många som vill studera utomlands har svårt att veta om de kommer att få studiemedel eller ej, vilken nivå som detta kommer att ligga på och så vidare. Av denna anledning är det bra att man i propositionen föreslår ett mer enhetligt system. Det system som det nu läggs fram förslag om innebär att studielån för studier utomlands lämnas med samma belopp som för studier i Sverige. Därtill finns möjligheter till vissa extra lån för att täcka merkostnader i det land som studenten väljer att läsa i. Vi socialdemokrater välkomnar den möjlighet som också kommer att finnas för att bekosta undervisningsavgifter. Detta kommer att öka avsevärt jämfört med hur det ser ut i dag. Det kommer att bli möjligt att låna upp till 324 000 kronor ytterligare för hela studietiden för att täcka de höga undervisningsavgifter som finns vid vissa utländska lärosäten.

Studiemedlet består i dag av ett bidrag och ett lån. Bidraget är det samma för studier utomlands som för studier här hemma. Men lånebeloppet är i dag olika beroende på i vilket land som man väljer att studera i. I 51 av de 129 länder där vi har svenska studenter är det nuvarande lånebeloppet högre än lånebeloppet för studier i Sverige – detta trots att levnadsstandarden i många av dessa 51 länder är lägre än i Sverige.

Enligt förslaget i propositionen kan merkostnadslån beviljas bland annat för utlandsstudier samt för undervisningsavgifter. I 17 av dessa 51 länder kommer detta merkostnadslån för studier utomlands inte helt att kunna kompensera för det minskade lånebelopp som förslaget innebär. Det totala lånebeloppet kommer alltså att bli lägre i 17 av 129 länder. De studerande har dock enligt förslaget i propositionen möjlighet att även ta lån för undervisningsavgifter, vilket torde kompensera för detta. CSN vet av erfarenhet att många studerande i till exempel USA, som är ett av de mer populära länderna att studera i, använder en del av studielånet för att betala undervisningsavgifter då det nuvarande merkostnadslånet inte har räckt till. Även SFS, Sveriges förenade studentkårer, är inne på samma linje.

Eftersom man inte vet exakt hur detta mer enhetliga system kommer att bli har Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet skrivit ett särskilt yttrande där vi framför att vi anser att det vore klokt om regeringen om ett antal år ser över hur detta har fungerat och om det har drabbat våra studenter på det ena eller andra hållet – kanske är vissa studenter oroliga för att ta det extra lån som kommer att finnas – och i samband med det gör de förändringar som behöver göras. I dagsläget ser vi inte att det skulle vara ett bekymmer med tanke på att studenter många gånger tidigare, som sagt, har använt studiemedlet för att finansiera studieavgifterna. Det kommer de nu inte att behöva göra eftersom de får ett mycket högre belopp för studieavgifter.

Anf. 53 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Adnan Dibrani tog upp ganska mycket, och i stort sett är vi överens i denna fråga.

Innan jag går in på diskussionen om studiemedel för utlandsstudier tänkte jag göra en liten rekapitulation över vad som har hänt med studiemedlen under Alliansens tid vid makten, inte minst eftersom vi ställde in debatten i våras eftersom vi var så överens då. Jag tänkte därför påpeka hur det såg ut när Alliansen tog över makten 2006. Då gick studiemedelssystemet faktiskt på kryckor. Studenterna upplevde att pengarna inte räckte. Vi hade ett mycket strikt fribelopp som missgynnade arbete vid sidan av studierna, och åldersgränserna för studiemedel motverkade det livslånga lärandet eftersom vi hade en ganska strikt gräns där också. Protesterna och uppvaktningarna från olika studentorganisationer var närmast vardag för politikerna i den gamla S-regeringen.

När vi i Alliansen tillträdde ansåg vi att detta var ett stort samhällsproblem som måste lösas. Men för att lösa samhällsproblem måste man också långsiktigt öka samhällets resurser. Vår arbetslinje var den väg som vi valde. Genom skattesänkningar, en ny arbetsmarknadspolitik och bättre förutsättningar för företagande har vi i dag över 200 000 fler som arbetar och ungefär 230 000 färre som tvingas leva på sociala ersättnings-

ar och bidrag, detta trots att vi just gått igenom en djup global lågkonjunktur.

Trots Alliansens skattesänkningar på arbete har både statens och kommunernas skatteintäkter ökat ordentligt eftersom så många fler har kommit i arbete. Det i sin tur har gjort det möjligt att satsa betydligt mer pengar på välfärden. Bland annat har vi kunnat förbättra studiemedelssystemet.

Det känns mycket bra att kunna konstatera att Alliansen trots denna djupa kris och tuffa tider har kunnat göra viktiga förbättringar av studiemedlen. Vi har kunnat göra reformer på detta område som den tidigare S-regeringen inte klarade av att göra ens i högkonjunktur. Betydligt annorlunda ser det ut i vår omvärld. I flera andra länder är det enda som man nu diskuterar vilka nedskärningar som man ska göra, vilka besparingsprogram som man ska anta och hur mycket skatten ska höjas. I många av dessa länder är det just studenterna som har fått betala ett mycket högt pris.

I Sverige är det, som sagt, annorlunda. Alliansen har kunnat genomföra förbättringar för våra studenter flera gånger sedan vi tillträdde 2006. Det har varit mycket angeläget eftersom studiemedlen hade urgröpts under långt tid under tidigare regeringar. Studiemedlen har nu äntligen kommit upp i de nivåer som bland annat studentorganisationerna brukar säga är rimliga. För första gången någonsin går studentbudgetarna faktiskt hyfsat väl ihop.

I förra årets budget höjde vi tilläggsbidraget inom studiemedlet som lämnas till studerande med barn. Vi förlängde också den extra satsningen på arbetslösa ungdomar som är 20–24 år och som saknar fullständig grundskole- och gymnasieutbildning.

En annan reform som Alliansen tidigare har genomfört, och som jag personligen är mycket stolt över, är höjningen av fribeloppet, alltså möjligheten att tjäna pengar på eget arbete utan att få studiemedlen reducerade. Vi har äntligen kommit bort från systemet att man ska bestraffas för att man har tid att jobba extra. Dessutom gör jobbskatteavdraget det extra lönsamt för studenter att arbeta extra. Skattebelastningen blir betydligt mindre än tidigare, vilket många studenter, inklusive min egen dotter, med glädje har kunnat konstatera under de senaste åren.

I den senaste omfattande undersökningen som CSN har gjort framgår det att köpkraften för studiemedlet 2011 var den största sedan 1965 då det moderna studiemedelssystemet infördes. Även i CSN:s enkätundersökningar har studenterna bekräftat att deras ekonomiska situation har förbättrats under Alliansens tid vid makten.

Sverige har i dag ett studiestödssystem som är det kanske mest generösa i hela världen. Det känns mycket bra eftersom vi i Alliansen vill att Sverige ska vara en kunskapsnation där det ska vara möjligt för alla att studera.

Herr talman! I takt med att svenskarna blir allt äldre blir det naturligt att vi arbetar längre än vi gör i dag. Samtidigt upplever många att de inte kommer att orka med sitt nuvarande arbete ens fram till dagens pensionsålder. För att fler ska kunna och vilja arbeta längre än i dag måste det bli lättare att byta yrke mitt i livet, och för att göra det måste det bli lättare att studera som vuxen – inte minst ekonomiskt. Det är något jag har berört i alla debatter om vuxenutbildning de senaste åren.

Nyligen kom det glädjande beskedet från regeringen att rätten till studiestöd föreslås höjas från 54 till 56 år och att tillägsslånen fördubblas för dem som går från en vanlig inkomst till studier. Med dessa förändringar blir det ytterligare 230 000 svenskar som får chansen att få studiemedel för att vidareutbilda sig eller byta yrke. I våras tog också riksdagen beslut om att underlätta för dem som tidigare har studerat att få nya studielån genom att bristande gamla studieresultat som ligger mer än tio år tillbaka i tiden inte längre ska förhindra nya studiemedel.

Sammantaget har Alliansen sedan 2006 förbättrat studiemedlen, underlättat för vuxna att få studiemedel och samtidigt lindrat fribeloppsgränserna – allt i linje med vår politik för det livslånga lärandet.

Herr talman! Alla studier bedrivs inte inom landets gränser. Det är positivt för Sverige, vilket jag tycker att Adnan väldigt målande beskrev. Det tillför så mycket olika saker till vårt land att våra elever och studenter studerar utomlands – det ger kunskaper, inte minst i språk och kulturer, och det bygger kontakter som är bra för vårt land. De senaste åren har Sverige betalat studiemedel för över 30 000 helårsplatser för utlandsstudierande svenskar.

Regelverket för studiemedel vid utlandsstudier har dock upplevts som komplicerat och oförutsägbart, och definitionen av vilka utlandsstudier som ger rätt till studiemedel har varit otydlig. Studier utanför Sverige kan bedrivas på flera olika sätt: vid en utländsk läroanstalt, som distansstudier eller kanske genom att ett svenskt lärosäte förlägger en del av sin utbildning utomlands. Det har varit något oklart vilka krav som ställs för rätten att få studiemedel, och det har funnits en viss överkompensation vid studier i vissa länder till följd av att studiemedlen varit mer generösa än motiverat med tanke på kostnadsläget i de länder där studierna bedrivs.

Med det lagförslag som ligger på riksdagens bord vill regeringen förtydliga regelverket. Först och främst slår vi fast att studiemedel för utlandsstudier bör lämnas för studier på gymnasial eller eftergymnasial nivå, under förutsättning att utbildningen anses ha en godtagbar standard. Det blir CSN som avgör vad som är godtagbar standard för utbildningar på gymnasienivå och Universitets- och högskolerådet när det gäller eftergymnasiala utbildningar. Förändringarna när det gäller själva studiemedlen innebär som flera har nämnt att principen är att man ska få samma belopp enligt samma regler som gäller för studier i Sverige. Sedan finns också merkostnadslånen för ökade levnadskostnader och särskilda merkostnadslån för undervisningsavgifter och terminsavgifter.

Med de föreslagna förändringarna blir systemet mer överskådligt och förutsägbart för den som vill studera utomlands. Det är en bra väg för Sverige.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 54 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Många utländska studenter läser i dag vid Sveriges högskolor och universitet. Samtidigt väljer många svenska studenter att studera i andra länder. Vi i Miljöpartiet ser positivt på detta och anser att det är berikande. Vi är glada över att vi i Sverige har ett studiemedelssystem

som gör det möjligt för våra studenter att läsa utomlands om de så önskar.

Nuvarande studiemedelssystem har dock en del brister. Som min kollega Adnan Dibrani från Socialdemokraterna tidigare sade uppfattas systemet som krångligt och svårt att överblicka. Dessutom har det uppfattats som orättvist. Regeringen har velat göra något åt detta och presenterar i sin proposition *Studiemedel i en globaliserad värld* flera förslag. Många av förslagen är bra, men samtidigt anser vi att vissa misstag görs.

Flera av de förändringar som föreslås i propositionen är positiva och stöds av flera aktörer, såsom studentorganisationen SFS. Bland annat har dagens studiemedelssystem upplevts som oöverskådligt av många studenter som har velat läsa utomlands. Många har haft svårt att förutspå om de kan få studiemedel eller inte, och i så fall hur mycket. Sett utifrån denna synvinkel är det välkommet att regeringen nu, efter förslag från studiemedelsutredningen, föreslår ett mer enhetligt system.

Det system som nu föreslås utgår från den svenska studiemedelnivån men tillåter samtidigt extra lån för att möjliggöra studier i det land man studerar i. Vidare är det välkommet att möjligheten att låna till studieavgifter ökar väsentligt jämfört med hur det ser ut i dag. Det kommer exempelvis att bli möjligt att låna ytterligare 324 000 kronor för hela studietiden, för att täcka de höga utländska universitetsavgifter som finns i vissa länder.

Herr talman! Som jag tidigare nämnde innehåller regeringens proposition även vissa brister. En sådan är att det ibland kan bli stora skillnader jämfört med i dag när det gäller det studiemedelsbelopp som kan betalas ut. Detta kan i sin tur drabba studerande som läser i bland annat USA, Storbritannien och Australien. Observera att det handlar om ca 30 000 studerande som varje år läser utomlands, varav många i dessa länder. Exempelvis kan en studerande som läser i USA i dag få upp till 3 400 kronor per vecka, men med regeringens förslag kan detta reduceras till 2 800 kronor per vecka. Detta innebär en minskning motsvarande ca 2 600 kronor per månad. För de som vill studera i exempelvis Australien kan det handla om en minskning motsvarande 3 600 kronor per månad.

Vi vet redan att länder som USA, Storbritannien och Australien är populära för svenska studenter. Att försämra villkoren för de studenterna kan få negativa konsekvenser. Det kan bland annat leda till att studerande som inte har välbärgade föräldrar och som vill läsa i vissa länder låter bli att göra det. Detta i sig är negativt, om inte annat för den breddade rekryteringen. Vi menar att allt fler måste ha möjligheten, inte bara ett fåtal. Möjligheten att studera utomlands ska inte bero på tjockleken på föräldrarnas plånbok. En minskad tillströmning till olika länder kan även leda till att vi går miste om en hel del kunskap och forskning som finns i andra länder och andra miljöer.

Herr talman! Det är möjligt att de ökade möjligheterna till studieavgifter kan kompensera för en del av de minskade studiemedelmöjligheterna, men det är långt ifrån säkert. Hur utfallet blir totalt är högst ovisst.

Eftersom regeringens proposition innehåller flera bra förslag vill vi inte sänka den bara för att den innehåller någon sämre tanke. I det läget vill vi vara konstruktiva och peka på möjliga vägar för att upptäcka och åtgärda de bristerna. Som ett led i detta vill vi att regeringen ska uppdra åt CSN eller andra att följa upp och utvärdera reformen efter ett par år,

för att därefter lämna en rapport till regeringen om konsekvenserna av reformen. I uppföljningen och utvärderingen kan det ligga att undersöka om antalet studerande till vissa länder ökat eller minskat med anledning av reformen, om olika kategorier studerande har drabbats och på vilka sätt, om studerande väljer att låta bli att studera i vissa länder och så vidare.

Avslutningsvis vill vi säga att vi hoppas att regeringen kan ta till sig våra och studentorganisationernas invändningar – om inte annat för studenternas bästa.

Anf. 55 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Ett av Folkpartiets och alliansregeringens viktigaste mål inom utbildningspolitiken är att öka den internationella rörligheten och andelen studenter som läser utomlands. Det är glädjande att många svenska studenter utnyttjar möjligheten att ta studiemedel för eftergymnasiala studier; det är rekordnivåer nu. Men det är också glädjande att antalet studenter som väljer utlandsstudier nu ökat för fjärde året i rad. Därmed närmar vi oss tidigare rekordnivåer från 1990-talet, vilket är mycket positivt. Drygt 32 000 personer valde under förra året att studera utomlands.

Detta är något vi ska fortsätta att uppmuntra. Med tanke på att det är just de utlandsstuderande som oftast tar lån är det särskilt viktigt att vi moderniserar studiemedelslagen för att stötta utlandsstudier. Vi vill öppna regelverket för studier utanför de nordiska länderna. I dag är lagen strikt när det gäller möjlighet att få studiemedel för gymnasial utbildning utanför Norden. Regeringen föreslår därför riksdagen ett beslut om en ändring, så att detta underlättas. Möjligheten att bedriva språkstudier på gymnasienivå stärks genom en rätt att få studiemedel även utanför EES-området och Schweiz, vilket också är positivt.

Men diskussionen blir konstig. Trots stödet från Socialdemokraterna och inte minst Miljöpartiet ifrågasätter man effektiviteten i det nya systemet. Men det är bara ungefär 300 studenter från Sverige som läser vid de absolut högst rankade universiteten. Det räcker inte. Vi måste ha en högre ambition. Därför krävs det, herr talman, att man avskaffar nuvarande landsbelopp. Motiveringen är att modellen inte speglar de levnads-kostnader som mina kolleger varit inne på. En utredning som föregick det här lagförslaget har pekat på brister i systemet. Hittills har Centrala studiestödsnämnden skickat ut en enkät till våra ambassader gällande rimliga kostnader för logi, resor och mat. Då har det visat sig att systemet inte är tillförlitligt. Det har väldigt låg koppling till de faktiska kostnaderna. Därmed kan det inte upprättas ett prisindex utifrån ett sådant system. Det gör att vi från Folkpartiet ställer oss bakom förslaget att de specifika landsbeloppen avvecklas och att vi får ett mer enhetligt system.

Herr talman! För att möta de eventuella konsekvenser som kommer att uppstå för enskilda studenter vid val av vissa länder införs därför ett kompletterande merkostnadslån på 2 200 kronor i månaden, som kan erhållas utifrån ett antal kriterier. För att öka möjligheten att under en period studera vid ett prestigeuniversitet där undervisningsavgifterna är högre ska det vara möjligt att låna ett betydligt högre belopp. Vi kallar det ”Harvardpeng”. Denna ändring tycker jag är den viktigaste delen i den proposition som riksdagen har att besluta om i dag. Syftet och målet

är absolut att underlätta för fler studenter att antas till toppuniversitet. Som kollegerna sagt tidigare är det totala lånebelopp som kan sökas hos Centrala studiestödsnämnden för undervisningsavgifter under en kortare eller längre period 324 000 kronor.

Herr talman! Det finns bra saker i propositionen. Jag tycker att vi ska fokusera på kvalitet och toppuniversitet och inte bara lyfta fram alla konsekvenser som lagförslaget eventuellt kommer att få. Självklart får det konsekvenser. Men med ett enhetligt system, med möjligheten att ta merkostnadslån och med den flexibilitet som det innebär att kunna få ut mycket högre belopp, till exempel till höga avgifter vid toppuniversiteten, tror jag ändå att denna proposition kommer att träffa mer rätt utifrån den politiska ambition som alliansregeringen har.

Anf. 56 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Som min kollega Jan Ericson nämnde har det skett en hel del på studiemedelssidan under alliansregeringen sedan regeringsskiftet 2006. Studenter i Sverige har fått betydligt mer pengar i fickan. Det har skett genom höjda studiemedel, genom ökade medel till studenter med familj – inte minst viktigt – och även genom ett höjt fribelopp, ett fribelopp som vi i och med den budgetproposition som presenterades i denna kammare för några veckor sedan fortsätter att höja. Fler än någonsin kommer att kunna sommarjobba eller jobba extra på kvällar och helger och slippa se sitt studiemedel dras ned i motsvarande grad, vilket är väldigt bra.

Det vi talar om i dag, studiemedel för internationella studenter, det vill säga svenska studenter utomlands, är en del i den viktigaste trenden i den högre utbildningen i dag: internationalisering och globalisering. Detta är krafter som påverkar egentligen allt i vår omvärld, som har förändrat människors rörelsemönster och hela industrier och branscher och som nu i allra högsta grad också påverkar den högre utbildningen världen över.

Detta är ingenting att vara rädd för, utan något att välkomna. Förändringarna grundar sig i att fler människor än någonsin kan göra friare val än någonsin över sina egna liv. Det som pågår är alltså väldigt bra. Givetvis ska vi då anpassa de svenska systemen för att vara i framkant. Vi kan inte välja i den här kammaren om vi ska vara en del av internationaliseringen eller inte; det kommer vi att tvingas till. Men det är betydligt roligare att vara i framkanten av utvecklingen än tvärtom.

Som sagt sker det mycket när det gäller den högre utbildningen. Svenska lärosäten rör sig utomlands och samarbetar med utländska lärosäten. Man har möjlighet att studera på svenska lärosäten med utbildningen förlagd utomlands. Det finns också utländska lärosäten som på olika sätt tar sig in över Sveriges gränser. För att undersöka utvecklingen lite extra har jag själv tagit en så kallad MOOC-kurs, en *massive open online course*. På kvällar och helger, när jag har läst klart mina handlingar, sitter jag och läser Energy 101 på University of Texas. Det som händer är fantastiskt.

Den förändring som vi nu diskuterar gäller villkoren för svenska studenter som studerar utomlands. Jag skulle vilja hävda att det är en del av normaliseringen av studier utomlands. Tidigare har det setts som en parentes under en helsvensk studietid, något väldigt speciellt som omgär-

dats av helt speciella regler. Nu tar vi ett steg för att normalisera utlandsstudier. Det är en helt vanlig del av en svensk students studietid och ska betraktas och behandlas så i de olika regelverken. Den förändring som vi gör i dag är ett led i det.

Mina kolleger har beskrivit förändringen. Också jag kan nämna några grejer. Till exempel kommer mer eller mindre samma studiebelopp att gälla oavsett om man studerar i Sverige, utomlands på ett utländskt universitet, utomlands via ett svenskt universitet eller via distansstudier. Det blir samma regelverk. Detta stärker rättssäkerheten och förtydligar det faktum att det här är något fullt normalt, något som allt fler svenska studenter väljer att ta del av. Vi från Centerpartiet och alliansregeringen hoppas att ännu fler väljer att ta del av detta, just för att det är så värdefullt att befinna sig utomlands under en del av studietiden.

I de fall där det inte räcker med de studiemedel man får i Sverige – och nu även i alla andra länder – finns det möjlighet att söka extra pengar, att få ett ytterligare bidrag. Detta är givetvis bra. Ibland befinner man sig i studiemiljöer där de svenska studiemedlen inte räcker. Då finns det möjlighet att bygga på.

Den kanske viktigaste förändringen är de pengar man kan söka för att täcka studieavgifter, som Roger Haddad nämnde. Att söka sig till ett väldigt prestigefyllt lärosäte med höga avgifter har fram till i dag varit möjligt bara för några få. De pengar man fått från CSN har inte räckt, inte minst om man under en begränsad tid velat studera på Harvard eller MIT. Den möjligheten har bara varit öppen för dem som själva kunnat lägga till hundratusentals kronor.

Detta har givetvis utestängt många. Men nu är det slut på de tiderna. Nu kommer man att kunna välja. Om man vill förlägga sin studietid utomlands på ett prestigefyllt lärosäte tar man ut sin del av pengarna under denna tid. Vi öppnar Harvards dörrar för nya grupper som aldrig tidigare har kunnat drömma om att studera på ett sådant lärosäte.

Den kanske främsta invändning som oppositionen har är att detta borde följas upp. Det är bra, för det innebär att vi är överens om vad saken handlar om. När det gäller de förändringar som nu sker råder bred enighet i kammaren. Det är två ytterlighetspartier på varsin sida av det politiska spektrumet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, som i grunden har avvikande meningar. Men annars är vi överens, och det är bra.

Givetvis ska detta följas upp. Vi har en uppföljningsgrupp i utskottet. Vi har ett departement som ständigt ser över de reformer som genomförs, så det är klart att denna liksom alla andra reformer ska följas upp. Om detta, precis som det är tänkt, innebär att fler ser utlandsstudier som något naturligt och som en möjlighet betyder det att vi nu öppnar dörrarna till Harvard för nya grupper som tidigare aldrig har kunnat drömma om det. Om det blir så har vi gjort rätt. Då har reformen fallit väl ut.

Om det mot förmodan inte skulle bli så måste vi givetvis följa upp detta och se om vi på något ytterligare sätt kan förbättra möjligheterna för svenska studenter att välja det lärosäte de vill ha. Om vi kan göra ytterligare någonting för att slipa ned trösklarna och för att studenter ska kunna ta sig utomlands under delar av eller hela sin studietid ska vi givetvis göra det. Men här och nu ska vi fatta beslut om en bra reform för att ännu mer öppna upp Sverige mot omvärlden, vilket vi har allt att vinna på.

Anf. 57 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Jag vill säga tack till mina kolleger, som har lyft fram frågorna om studiemedel i en globaliserad värld på ett bra sätt. Man funderar på om man kan tillföra någonting ytterligare efter dessa brandtal.

Möjligtvis skulle jag vilja gå emot Socialdemokraternas representant, som säger: Vi behöver omvärlden mer än omvärlden behöver oss. Det kan vara en sanning med modifikation. Det kan hända att Sverige i dag har mycket som omvärlden verkligen tar del av och behöver från oss. Jag skulle gärna vilja peka på att när detta studiemedelssystem sätts på pränt och när vi fattar detta beslut har vi gjort det som vi också har gjort i övrig skolpolitik i det här landet under Alliansens ledning: Vi har skapat ordning och reda.

Det har tidigare varit struligt att kunna följa målen i skolan, resurstilldelning och annat. Vad gör Alliansen? Jo, på område efter område skapar vi ordning och reda. Vi ska ha ett system som är förutsägbart, långsiktigt och förståeligt. Därför blir det för mig märkligt att man går emot detta från oppositionen. Varför ska svenska staten medverka till att betala mer pengar för att man studerar på något av dessa ställen – USA, Storbritannien eller Australien? Det kan hända att vi behöver kunskaper från Indien, från Taiwan eller från Skottland där man har andra villkor. Då är det väl bra att alla vet att oavsett var man studerar får man denna möjlighet. Sedan kan man, som det har sagts tidigare, söka kompletterande merkostnadslån om det händelsevis skulle kosta extra mycket så att man inte klarar det.

Kan vi vara säkra på att summorna har varit korrekta med det tidigare systemet, där man skulle sitta och bestämma en särskild summa till 131 länder? Jag tror att det var så många som man har haft anledning att bestämma en summa för. Nej, naturligtvis inte, herr talman! Det har varit ett system som har varit felaktigt och rörigt. Nu rättar vi till det så att det blir ett rättvist system och likadant som i Sverige.

Jag tror inte att studenter väljer bort vissa länder på grund av studiemedlens storlek. Däremot tror jag att vi ska ha broar hela vägen. Därför känns det extra bra att vi nu möjliggör för alla som vill studera – oavsett om det är inom ramen för gymnasiet, för högskolestudier eller andra studier – att pröva detta och få samma avgift som i Sverige. Det är för mig ett rättvist system.

Vi är glada för detta från Kristdemokraterna, för vi är övertygade om att om Sverige ska behålla sin plats i fronten av kunskapsutvecklingen behöver vi hela tiden ett flöde och ett brobyggande mellan länderna. Det är inte bara svenskar som ska åka, utan vi ska också ha utländska studenter i Sverige. Och det har vi fått. Det är många som studerar i Sverige i dag på rimliga villkor. Alliansen har bidragit till ett förutsägbart, långsiktigt och tydligt system.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Kammaren beslutade kl. 11.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00, då en aktuell debatt om mineralpolitiken skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

15 § Aktuell debatt: Mineralpolitiken

*Aktuell debatt:
Mineralpolitiken*

Anf. 58 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Miljöpartiet begärde debatten eftersom det nu letas efter, provborras för och öppnas nya gruvor på många håll i landet utan att tillräcklig hänsyn tas till miljön, konflikter med markägare eller växande näringar som turism eller renbete.

Vi gröna tycker att det är självklart att en modern gruv- och mineralindustri drivs av ett bättre miljöarbete. Man ska fullt ut ta ansvar för miljörisken och helt bekosta det återställande av naturen som krävs när en gruva är klar. Detta kräver en rad skärpningar av dagens lagstiftning och regler.

En fråga jag tror att vi nu har mycket för ögonen har att göra med den konflikt som gäller planerna på en gruva i Kallak i Jokkmokks kommun. Vi undrar nog alla varför samernas rättigheter plötsligt konsekvent ska åsidosättas till förmån för gruvbolagets. Vi i Miljöpartiet anser att det är oacceptabelt att samiska rättigheter hela tiden ska underställas gruvbolagens på det sätt alliansregeringen har visat i sitt principbeslut gällande Rönnbäcksgruvan i Tärnaby.

Därför, fru talman, är jag väldigt glad att näringsminister Annie Lööf från Centerpartiet i dag deltar i debatten och då kan svara på frågan varför Alliansen tycker att samiska rättigheter alltid ska underställas gruvnäringen.

Med detta, fru talman, hälsar jag välkommen till dagens debatt.

Anf. 59 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Låt mig inleda med att välkomna dagens viktiga debatt om svensk mineralpolitik.

Runt om i världen gör miljontals människor nu resan från fattigdom till medelklass. Det innebär bland annat att fler hus byggs, att fler får råd med mobiltelefon och att fler ställer krav på en god infrastruktur. Det är en resa med många utmaningar – inte minst det faktum att utveckling kräver råvaror, bland annat i form av malm och mineraler. Analyser visar att behovet kommer att vara fortsatt stort under den kommande tioårsperioden. Återvinning är bra, och den ska öka. Det är dock inte tillräckligt för att tillgodose den efterfrågan som finns. Vi behöver bryta nya metaller.

I Sverige finns goda förutsättningar för att möta utvecklingen. Vi har mineralerna, men framför allt har vi stabila demokratiska institutioner och en miljölagstiftning som gör att vi kan utvinna våra resurser på ett hållbart och energieffektivt sätt. I Kiruna och i Pajala jobbar i dag tusentals människor med att producera järnmalm till broar, järnvägsräls och byggnader över hela världen. I Gränna finns planer på en gruva för mineraler som bland annat används i elbilar och vindkraftverk.

En växande gruvnäring har möjlighet att vända avveckling till utveckling. Det påverkar samhällen och regioner genom fler företag och därmed fler jobb, men ibland också genom behov av nya bostäder, en förändrad landskapsbild, påverkan på miljön och en oro bland människor. Jag har stor respekt för den debatt som just nu förs, men jag hoppas att vi i dag kan utgå från fakta och reda ut en del oklarheter kring de villkor som gäller för gruvor i Sverige.

Ett vanligt påstående är att gruvnäringen inte bidrar till statskassan och därför borde beskattas hårdare. Det är en felaktig beskrivning – under 2011 uppgick statens intäkter från gruvnäringen i form av utdelning och skatter till drygt 12 miljarder kronor. Det är i runda tal en tredjedel av vad vi lägger på högre utbildning och forskning eller på bistånd.

Utöver de direkta intäkterna till statskassan köper gruvbolagen tjänster från entreprenörer och underleverantörer till stora belopp. Sedan 2007 har de två dominerande gruvföretagen i Sverige gemensamt investerat 41 miljarder i sina verksamheter. Nästan 6 000 personer är sysselsatta inom gruvnäringen i dag, och vi vet från forskning att ett arbetstillfälle i gruvnäringen genererar ett till två nya jobb i det omgivande samhället.

Det påstås också ibland att mineralpolitiken låter utländska företag komma till Sverige, utvinna våra mineraltillgångar och föra vinsterna ur landet. Det är naturligtvis inte sant. Vår lagstiftning säger att företag som bedriver näringsverksamhet i Sverige ska göra det genom en svensk filial eller ett svenskt dotterbolag. Bolaget betalar bolagsskatt precis som alla andra företag i Sverige, oavsett nationalitet på dem som äger företaget. Av 16 gruvbolag i Sverige är 14 att beteckna som svenska, och alla 16 betalar skatt i Sverige.

De företag som verkar i Sverige ska naturligtvis också följa svensk lagstiftning, oavsett ägarbild och oavsett om det handlar om ett gruvföretag eller ett pappersbruk. Från idé till etablerad gruva måste ett företag passera sex olika prövningar av fyra olika myndigheter eller domstolar. Vår miljölagstiftning är mycket långtgående, och det är jag väldigt stolt över. Gruvdrift kan dock tyvärr, precis som all annan industriell verksamhet, råka ut för olyckor och oförutsedda händelser som medför påverkan på miljön och på vår omgivning. Det är givetvis fullständigt oacceptabelt – det får inte gå fel.

De fall som har debatterats i medierna handlar om två gruvor i Västerbotten. Gruvorna har gått i konkurs, och företagen har inte fonderat tillräckligt med medel för återställning. Företagen i dessa två aktuella fall fick sina miljötillstånd enligt en äldre miljölagstiftning där regelverket inte var tillräckligt tydligt. Det var helt enkelt slappare förr. Detta är nu åtgärdat i lagstiftningen – gruvföretag liksom andra företag som beviljas miljötillstånd ska ställa betydande belopp i säkerhet. Enligt principen att förorenaren betalar har gruvföretaget efterbehandlingsansvaret.

Till sist skulle jag vilja bemöta påståendet att rennäring och gruvnäring inte kan existera sida vid sida. Samerna har en särställning som urfolk. Deras rättigheter ska respekteras, och deras kultur ska bevaras. Gruvnäringen tar ungefär en halv promille av Sveriges yta i anspråk. Renbetesområdet omfattar halva vårt land. Jag är fullt övertygad om att det går att hitta samförståndslösningar och villkor som gör att gruvnäringens påverkan på rennäringen kan hållas på en acceptabel nivå.

I den mineralstrategi jag presenterade tidigare i år har vi 19 konkreta åtgärder som syftar till en gruvnäring i samklang med miljö, natur- och kulturvärden och andra viktiga näringar. Vi ska främja en god dialog och hållbar tillväxt.

Fru talman! En grön värld behöver de produkter gruv- och mineralnäringen producerar. Sverige ska fortsätta att ha ett gott investeringsklimat, en tuff miljölagstiftning och en bra dialog med omgivande näringar. Det är bara så vi kan bygga en hållbar gruv- och mineralpolitik där alla intressen faktiskt kan tas till vara.

(Applåder)

Anf. 60 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Sverige har under flera decennier varit ett av världens mest konkurrenskraftiga länder. Vi har uppvisat tillväxtsiffror och ökning av produktivitet som många andra länder bara kan drömma om.

För ett litet, exportberoende land i en världsekonomi utan gränser och med stenhård konkurrens är samverkan och innovation grunden för framgång och det som har gjort att Sverige kan hävda sig så väl internationellt. I regeringsställning utformade vi socialdemokrater strategiska program för nyckelbranscher i syfte att stärka Sveriges konkurrenskraft. Sverige behöver mer av strategisk samverkan inför framtiden – inte mindre.

Gruvindustrin är ett tydligt exempel på en näring som är beroende av samverkan. Efterfrågan i tillväxtländer som Indien och Kina har gjort att gruvbranschen har upplevt ett kraftigt uppsving de senaste åren. De svenska tillgångarna är också avgörande för Europas mineralförsörjning – bara LKAB står i dag för mer än 90 procent av Europas järnmalmproduktion. Allt detta innebär stora intäkter för staten, stora investeringar i forskning och innovationer och fler jobb i vårt land.

Vi socialdemokrater menar att gruvnäringen har framtiden för sig. Den är inte bara livsviktig för enskilda samhällen i Norrbotten, Västerbotten eller Bergslagen. Gruvnäringen är ett nationellt intresse för hela Sverige. Gruv- och mineralindustrin är en framtidsbransch som erbjuder stora möjligheter för Sverige. Därför måste politiken vara långsiktig och verksamheten hållbar.

Intresset för att prospektera efter nya fyndigheter är stort i vårt land. Det kommer fortsatt att vara de traditionella mineralerna som driver fram stora investeringar. Det gäller järn, koppar, kalium och fosfater. Men jakten har också startat på nya, strategiskt viktiga och kritiska mineraler som behövs i nya tekniska innovationer och uppfinningar. Gruvindustrin är en motor för innovation, och Sverige är i dag världsledande på flera områden, både som producerande gruvnation och som leverantör av utrustning. Här finns de stora företagen, som Sandvik, Atlas Copco och AB Volvo, men också mindre företag. Jag var uppe i Kiruna bara för

någon vecka sedan och träffade GMK AB, ett företag som tillverkar transportvagnar. De utvecklar sina egna modeller och har presenterat ännu en effektiv produkt som de hoppas kunna nå ut med på den globala gruvmarknaden.

Samtidigt innebär gruvbrytning stor påverkan på omgivningen. Den måste samexistera med människor, natur, renskötsel och turismnäring. En fortsatt expansion ställer därför höga krav på ett aktivt miljöarbete. Vi har i dag en av världens hårdaste miljölagstiftningar i Sverige, och det ska vi ha. Men ingen tjänar på utdragna processer kring tillståndsprövningar. Det krävs en säkrare, snabbare och mer samordnad hantering av frågor som rör miljöarbete.

Sverige ska vara en föregångare när det gäller hållbar utveckling. Det handlar både om miljö och om social hållbarhet. Vi menar att det vore en förödande utveckling för framför allt norra Sverige om gruvstäder utvecklas till enbart flyg-in- och flyg-ut-plattformar. För livskraftiga gruv-samhällen krävs fler bostäder, så att människor kan bosätta sig i kommunen och betala skatt till skola, vård, omsorg och annan service som behövs. Det krävs investeringar i vägar, tåg och transporter och en strategisk utbildningspolitik som gör att människor kan ta de jobb som växer fram.

Fru talman! Sveriges gruvnäring är ett nationellt intresse som också kräver en nationell strategi. Gruvindustrin är ingen ensam ö. Den är beroende av andra aktörer, av staten, kommunerna och den akademiska världen. Därför beställde riksdagen på Socialdemokraternas initiativ ett program för en sammanhållen gruv- och mineralstrategi i samverkan med näringen, olika aktörer och den akademiska världen. Det var välkommet att regeringen till slut kom med en mineralstrategi som ett första steg på vägen. Strategin pekar ut många viktiga frågor, som framtidens bostads- och kompetensförsörjning och investeringar i forskning, innovation och infrastruktur för godstransporter.

Men många av de politiska lösningarna och de skarpa förslagen lyser fortfarande med sin frånvaro. Gruvnäringen behöver långsiktiga spelregler för att kunna hantera de utmaningar vi står inför. Därför borde regeringen lämna strategin till riksdagen och söka en blocköverskridande överenskommelse kring näringens villkor. Jag vill därför fråga näringsministern när vi kan räkna med att mineralstrategin lämnas till riksdagen för behandling och beslut. Jag tror att Sverige har allt att vinna på breda och långsiktiga överenskommelser om gruvnäringens framtid.

(Applåder)

Anf. 61 JOHAN JOHANSSON (M):

Fru talman! Sverige har ett ansvar för att bidra till den globala försörjningen av metaller och mineraler. Vi lever i en global värld där vi alla är beroende av varandra. Efterfrågan på mineraler från svenska gruvor drivs av asiater och afrikaner som får en allt bättre ekonomisk levnadsstandard. De vill, precis som vi, ha en spis och ett kylskåp. Gynnsamma villkor för att bryta mineraler i Sverige är viktiga för vår konkurrenskraft och välfärd här i Sverige, men också för att kunna förverkliga deras spisdrom. Vår gruvdrift möjliggör att spisdrommen kan förverkligas för alla de människor runt om som får det allt bättre. Vi får sälja malm, stål och spisar samtidigt som de får ett bättre liv. Är inte det allde-

les utmärkt? Det ökar levnadsstandarden för människor världen över. Det är bra för miljön, då den svenska gruv- och metallindustrin lever upp till hårda miljökrav. Det ger arbetstillfällen, inte bara på de orter där mineraler bryts eller där metaller smälts, utan i hela värdekedjan, från gruva via smältverk till verkstadsindustri, ja, ända fram till alla Stockholmsbase-rade it-jättar, reklambyråer och advokatkontor. Svenskt näringsliv och svensk export baseras till mycket stor del på det som kan utvinnas ur berggrunden.

Allt fler partier vill utveckla mineralavgiften till en gruvskatt. Ofta förs det fram att det är kortsiktiga utländska intressen som ligger bakom investeringarna. Undertonen är att dessa företag tar våra tillgångar utan att betala för sig. Inget kan vara mer fel. Näringsminister Annie Lööf redogjorde för en stund sedan förtjänstfullt för hur det ser ut. Jag tänker inte upprepa det. Jag vill ändå säga att en investering i en gruva är ett högriskprojekt. Miljarder investeras innan produktionen kommer i gång. Vi kan ta Pajala som exempel. Det började 2005. Nära 8 miljarder har investerats, och det kommer att behövas mer innan projektet är i hamn. Ofta tar det årtal innan lönsamhet nås och ägarna kan få sin första utdelning på investerat kapital, och det tar decennier innan hela projektet har kommit helt i hamn och ägarna fått tillbaka sina pengar.

I dag har vi tre partier som tydligt förordar en gruvskatt: Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. I debatten utanför riksdagen finns även ett antal socialdemokrater som förordar detta. Vänsterpartiet går längst och förordar en mineralavgift på 10 procent på värdet av mineraler som bryts och uppfordras. Gruvskatten ska enligt vad jag förstått av debatten påföras alla gruvor, även dem som startats före 2005. Pengarna ska sedan slussas in i en gruvfond som ska investera i gruvregionerna. Vi får alltså en sorts fondsocialism i ny skrud.

En så hög skatt innebär att gruvor med svag lönsamhet kommer att avvecklas och att nya gruvor blir svåra att finansiera. Orsaken är enkel. Företagsledningen kan endast kontrollera intäktsbilden, inte kostnaderna. Om skillnaden mellan kostnader och intäkter är för liten uteblir investeringar. Om kostnaderna är högre än intäkterna läggs verksamheten ned. Med en hög gruvskatt riskerar många projekt i Bergslagen och Norrland att aldrig bli av. Förespråkarna utsätter gruvkommunerna och de anställda i gruvnäringen för den osäkerhet som det här kan leda till. Vad händer med framtida investeringsbeslut? Hur påverkar det här jobben? Tittar vi på historien ser vi att både dollarn och världsmarknadspriset snabbt kan förändras och ställa till det för de cykliska företagen. LKAB:s dåliga 80-tal verkar inte förespråkarna minnas, ej heller att Boliden var på fallrepet för knappt tolv år sedan. Finansmannen Carl Bennet minns dock Bolidens situation. Jag citerar från tidningen Aktiespararna: ”Vi var tre timmar från konkurs.”

Utländskt kapital byggde Malmbanan, drog i gång gruvdrift i Malmfälten och finansierade många av våra svenska storföretag för 100 år sedan. Ett inflöde av riskvilligt kapital till Sverige var bra då och är bra nu.

Jag kommer i mitt andra inlägg att gå in på markanvändningen och de konflikter som kan föreligga där.

(Applåder)

Anf. 62 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Svartliden, Blaiken, Ojnare, Kallak, Hornträsk, Svärträsk, Norra Kärr – uppräknningen kan bli lång. Från Skåne i söder till Norrbotten i norr går sökandet på vårt urbergs guldreserver allt snabbare. Frågan är hur vi förvaltar vårt rika Sverige. Intresset för att prospektera och bryta malm och andra resurser har aldrig varit så stort som i dag. Efter 1980-talets gruvdöd har vi snarast hamnat i ett slags Klondykestämning, och det är ju kul.

Jag förstår att det känns tråkigt och jobbigt att tänka på biologisk mångfald och rent vatten i den eran av entusiasm, när entusiasmen är på toppen och marknadspriserna ser ut att fortsätta skena. Men jag vill hävda att det är en förutsättning om vi ska prata om långsiktigt hållbara industrier och lokalsamhällen och naturen i framtiden.

Kostnaden för miljösanering och återställande efter en gruva när den läggs ned måste bli en del av gruvprojektet. Vi har hört företrädare för regeringen stå här och säga att vi har jordens tuffaste miljölagstiftning och att vi redan i dag lägger detta ansvar på gruvbolagen.

Jag skulle vilja hävda att vi då inte läser samma lagstiftning. Vi läser inte samma domar och samma beslutsunderlag från naturvårdsmyndigheterna som tydligt visar på att kostnaderna för efterbehandling och sanering är stora och ökar, och vi får inte in de pengarna från bolagen i dag.

Vi har i Sverige i dag saneringskostnader på totalt 45 miljarder kronor varav regeringen tillskjuter 400 miljoner för att använda till saneringen. Det är miljoner av miljarder.

Det behövs mer än information. Det var vad riksdagen blev utlovad i en kommande proposition. Vi tror att det behövs regeländringar och förstärkningar av både miljölagstiftning och minerallagen för att få och möta denna gruvboom på ett hälsosamt sätt.

Ska vi få en hållbar framtid i alla de lokalsamhällen från norr till söder där man nu prospekterar, letar och föreslår nya gruvor måste vi se till processerna som är många och långa för de företag som vill bryta en malm. Det håller jag med om. Men miljöintressena kommer in först på sluttampen.

Det är först efter fyra, fem vändor och ett färdigt brytningstillstånd som man går in och tittar på miljökonsekvenserna och företagen svarar upp mot: Vad är lösningen så att naturen och ofta våtmarkerna som bland annat drabbas ska återföras rent vatten? Finns de teknikerna? Är det realistiskt? Vad är egentligen kostnadsbilden för att återställa ett naturområde efter det att en gruva har slagit igen?

Vi menar att dagens system där en domstol, ofta långt efter att gruvan har fått klartecken, fastställer kostnadsansvaret för efterbehandling och återställande inte klarar av att sätta av de pengar för framtiden som visat sig behövas. Det vet vi när historien klarnar. Naturvårdsverket är väldigt tydligt med att saneringskostnaderna vida överskrider det vi i dag har som tillräckligt.

Därför föreslår vi från Miljöpartiet att man i stället ser på att utveckla en fond som ska säkra återställande av miljöskador och saneringen efter gruvor. Vi kan se att de kostnader som en sådan fond behöver täcka redan i dag kan uppgå till 10 miljarder kronor.

Detta är sådant som gruvbolagen måste räkna in i sin kostnadskalkyl. De projekt som inte håller för att ta sitt fulla miljöansvar ska heller inte

bli av. De projekten är inte långsiktigt hållbara vare sig för lokalsamhället eller för Sverige i stort. Vi måste hushålla bättre med de resurser som ligger under markytan.

För att olika typer av bolag ska kunna använda sig av systemet föreslår vi en obligatorisk försäkring som vid varje gruvprojekt kan bli justerad efter just dess miljörisiker och kalkyler.

En annan regelförändring som krävs i svensk miljölagstiftning är att den skärps när det gäller prospektering och provborrning. I dag görs en full miljöbedömning av en provborrning enbart på provborrningen men inte på den hypotetiska brytningen.

Det gör att vi i dag lurar in företag i områden där det är fullständigt uppenbart att det är ett område som inte är lämpligt för gruvdrift. Vi låter företag prospektera och provborra i miljöskyddade områden.

En del menar att det var meningen med den nuvarande minerallagstiftningen. Man ville få in intressen som kunde tala om var metallerna finns. Det var därför som det till exempel går att prospektera för uran medan alla partier enhälligt säger: Nej, nej, nej, det kommer vi aldrig att tillåta brytning för. Det säger de åtminstone. Lokalt litat man inte riktigt på det.

Vi måste klargöra och vara tydliga här. Det räcker det inte med information, Annie Lööf. Vi måste ha regeländringar som tydliggör att det inte är rimligt att prospektera eller provborra i miljöskyddade områden.

Sist men inte minst ska vi fortsätta att vara ett land som framgångsrikt använder våra naturtillgångar för att skapa både ekonomiskt välstånd och livskvalitet. Då krävs det också regler för industrin att tänka mer långsiktigt på en högre nivå.

Det är här jag tror att gruvskatten har sitt största användningsområde. Det handlar om att ge incitament för återvinning och utvinna alla de metaller vi redan har tagit upp. Därför menar vi att mineralskatten bör vida överstiga två promille. Annars skänker vi bort våra tillgångar, som är våra barnbarns.

Anf. 63 EVA FLYBORG (FP):

Fru talman! Jag är glad för dagens debatt eftersom skogen och gruvorna under decennier har bidragit till att lägga grunden för den svenska välfärdsstaten. Även i dag är det så, även om världsmarknadspriserna har gått upp och ned genom åren. I början av 1900-talet fanns det ungefär 500 gruvor i Sverige, nu finns det 16.

Av dessa är 14 svenskägda, och alla betalar skatt och sociala avgifter i Sverige. Att de i stort sett är belägna i den norra delen av Sverige där arbetslösheten och utflyttningstakten är mycket hög är en klar fördel för människorna men också regionalpolitiskt. Många är de orter och hela regioner som är direkt beroende av gruvorna och deras alla kringnäringar i norra Sverige.

Sverige har en stor potential för fynd och utvinning av malmer och mineraler och är en mycket framstående gruvnation såväl när det gäller ingenjörstekniskt kunnande och gruvdriften i sig som när det gäller miljöhänsynen. Vi är också mycket duktiga på att utveckla och vidareförädla malmen till produkter i världsklass. Det svenska stålet bitar, som min morbror brukade säga.

När det gäller gruvnäringen har vi under senare år kunnat uppleva något av en gruvboom i Sverige, som flera vittnat om här. Några av de största industriinvesteringarna, på uppemot 40 miljarder, görs i dag just inom gruvnäringen. Det bidrar till nya jobb, tillväxt och utveckling. Det är detta som gör det möjligt för oss att upprätthålla den välfärdsstat som vi alla är vana vid och säger oss vilja upprätthålla.

Betydelsen av och tillgången på råvaror står högt på den politiska dagordningen över hela världen, och så också här i Sverige och i EU. EU använder ungefär 30 procent av den globala produktionen av metaller, men den egna produktionen av metaller är så låg som 3 procent.

Vi använder 30 procent, men vi producerar bara 3 procent. Det gör oss beroende av import på ett vanskligt sätt. Det är en utsatt och sårbar situation som liknar sårbarheten för Europas energiförsörjning. Därför har kommissionen nu satt i gång ett innovationspartnerskap inom mineralområdet där Sverige ingår, och ett arbete med sju EU-ministrar har satts i gång.

Fru talman! Sverige är rikt på naturtillgångar av olika slag som vi också använder oss av. Det är mycket bra. Mineralbrytning och gruvverksamhet innebär självfallet också ingrepp i naturen. Men vi har, som vi här tidigare hört många vittna om, en mycket stark och bra lagstiftning på området.

Det är en lagstiftning som på senare tid har uppdaterats med än starkare och bättre skydd för miljön. Man kan konstatera att två av de gruvor som figurerar i den aktuella debatten, nämligen Blaiken och Svärträsk, hade tillstånd enligt den gamla miljölagstiftningen, då socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister hade makten. Tyvärr har dessa gruvor orsakat miljöproblem, vilket alla här naturligtvis beklagar. Men hade de prövats enligt vår nu gällande lagstiftning så hade med stor sannolikhet problemen inte uppstått över huvud taget.

Fru talman! Lagstiftningen ska tillgodose många olika intressen samtidigt, vilket verkligen inte alltid är enkelt. Avvägningen gäller markägarens, statens och näringslivets olika intressen och en mycket tydlig miljöhänsyn. Allt detta ska samsas, trots inneboende konflikter. Samhällsintresset av att mineral kan brytas och tas till vara har bedömts vara ett så viktigt och ett så starkt allmänintresse att grundlagens förutsättningar för ingrepp i markägarnas rätt är uppfyllda.

Naturligtvis är det så att utnyttjande av naturresurser ställer krav på varsamhet mot miljön och människors hälsa. Minerallagen ska värna det allmänna intresset av att värdefulla mineraler kan tas till vara på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Att exploateringen av dessa mineralresurser sker på ett hållbart sätt säkerställs bland annat genom att verksamheterna prövas enligt gällande hårda miljölagstiftning.

Miljöbalken och minerallagen ska tillämpas parallellt, men försiktighetsprincipen gäller alltid. Det känns därför tryggt att vi i Sverige har världens hårdaste miljölagstiftning som gör att vi kan pröva en ny gruva enligt alla konstens regler. Även när regeringen gett sitt tillstånd till en ny gruva så måste mark- och miljödomstolen säga sitt innan man kan starta någon brytning.

Lokala konflikter som kan uppstå med markägare och andra näringar, till exempel rennäringen, måste klaras ut i dialog och konstruktiva lösningar. Här måste man från båda sidor gå varsamt fram och vara mån om

tidig och mycket tydlig information och kommunikation. Vi hörde här tidigare att gruvnäringen bedrivs på 0,5 promille av Sveriges yta. Det är, fru talman, mindre än ytan för golfbanor eller parkeringsplatser. Rennäring bedrivs på nästan halva Sveriges yta. Det borde därför finnas utrymme för de två näringarna att kunna verka sida vid sida.
(Applåder)

Anf. 64 ANNA HAGWALL (SD):

Fru talman, ledamöter och åhörare! I Sverige bryts flera olika mineraler, huvudsakligen i tre regioner: norra Norrland, Bergslagen samt Gotland.

Gruvnäringen har en lång och stolt tradition i Sverige. Den gjorde oss en gång till ett rikt land. Sverige har en mycket stor geologisk potential och i huvudsak bra minerallagar. Det är också ett av världens mest gynnsamma länder att investera i. Vi ser i dag mineralnäringens stora betydelse för den svenska ekonomin. Förutom att behovet av basmetaller ökar har vi blivit mer beroende av mer sällsynta metaller som används inom avancerad teknologi. Dessa metaller spelar en central roll bland annat i tillverkningen av kretskort, halvledare, magneter, datorer och mobiltelefoner.

Vi ser därför vikten av att skapa en grundläggande struktur för en fortsatt god mineralpolitik som är optimerad för tillväxt och konkurrenskraft men som även tar hänsyn till viktiga samhällsfrågor och en tillväxtfördelning av de värden som de svenska gruvorna genererar. Gruvindustrin uppger själv att de viktigaste förutsättningarna är säker tillgång till kompetens, god infrastruktur och väl fungerande tillståndshandling som möjliggör branschens expansion. Behovet av skräddarsydda lösningar kräver att utvecklingen sker i brett samarbete mellan gruvbranschen, nationella och regionala myndigheter, berörda kommuner samt närliggande branscher.

Min syn är att det finns ett ömsesidigt givande förhållande mellan det offentliga och gruvnäringen och att utmaningen inte endast ligger i att fördela värdet av det vi bryter utan i att tillsammans få det att växa. Mineralersättningen ska spegla detta ömsesidiga förhållande.

Fru talman! Gruvbranschen är särskilt viktig för svensk glesbygd då 80 procent av branschens produktionsvärde skapas just i glesbygden. Just därför är målsättningen att intäkterna från gruvnäringen ska kunna skapa förutsättningar för hela den svenska landsbygden gällande infrastruktur, tillgång till kvalificerade utbildningar, forskning och bostäder. Vi vill således göra en översyn och reformera mineralersättningen till totalt 5 procent av all befintlig brytning, varav 1,5 promille tillfaller markägaren och återstående del tillfaller en statlig fond för utveckling och sysselsättning på landsbygden, vilket ligger i linje med andra gruvnationer.

Fru talman! Svensk gruvindustri är en bidragande del till vår välfärd, men även en viktig del av Europas självförsörjande med ca 90 procent av järnmalmsproduktionen och 30 procent av blymalmsproduktionen. Rätt hanterad kan vår gruvindustri få mindre orter i glesbygden att blomstra, bidra med fler arbetstillfällen samt skapa stora exportintäkter för staten.

EU:s ambitioner angående mineraler är att öka självförsörjningen, men vi ser en del orosmoln i den europeiska ekonomin. Importen av stål är en viss måttstock på medlemsstaters välmående, och vi ser att denna

kan få en negativ effekt på svensk export vid en europeisk ekonomisk kräftgång.

Gruvindustrin ser att utmaningarna inom infrastrukturen skiljer sig åt mellan olika regioner i Sverige. I norra Norrland, där gruvexpansionen väntas vara störst sett till produktionsvolym, kan tillväxten komma att begränsas rejält av tillkortakommanden inom infrastrukturen. Trots planerad kapacitetsökning täcker viktiga järnvägssträckor enbart en tredjedel av det framtida transportbehovet. Behoven av järnvägssatsningar är därmed stora i såväl Norrbotten som Bergslagen, där gruvnäringen leder till stor belastning på infrastrukturen. Vi vill se prioriteringar av en utbyggnad av ytterligare mötesspår på Malmbanan samt en samhällsekonomisk analys av en ny sträckning mellan Pajala och Svappavaara innan beslut fattas om vidare åtgärder. Viktigt att påpeka är att banavgifterna bör hållas på en rimlig nivå för att inte utkonkurrera tåget som transportmedel.

I sammanhanget måste det även poängteras att Finland och Norge är starka gruvnationer och att stora mängder malm transporteras till djuphamnen i Narvik. En koordinering med våra grannländer vad avser satsningar på infrastruktur faller sig därmed fullt naturlig.

Fru talman! Gruvnäringen sysselsätter fler människor än någonsin, och flera gruvor står inför antingen nystart eller expansion. Men arbetsmarknaden har haft svårt att erbjuda den kompetens som näringen så väl behöver. Särskilt utmanande kommer det att bli att rekrytera ingenjörer och andra högtbildade samt att göra dessa jobb mer attraktiva. På den årliga rankningen av potentiella arbetsgivare för civilingenjörer hamnade inget av gruvbolagen på de första 50 platserna.

Vi ser att det behövs skyndsamma satsningar på de utbildningar som näringen behöver. Det är allt ifrån längre ingenjörsutbildningar till kortare kvalificerade yrkesutbildningar, exempelvis maskinoperatörer och dylikt. För att våra gruvkommuner ska kunna attrahera varaktig arbetskraft krävs fundamentala saker som bostäder och en fullgod kommunal service.

Anf. 65 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Miljöpartiet för att de har tagit initiativ till denna debatt. Äntligen har vi en diskussion om den svenska minerallagstiftningen, miljökonsekvenserna av gruvbrytningen och hur mycket eller lite lokalsamhället får tillbaka av den väntade gruvboomen. Vi har känt oss lite ensamma ett tag i Vänsterpartiet med att lyfta dessa frågor. Men nu har vi gott sällskap, och det är vi tacksamma för.

Vi har denna enorma rikedom. Den ligger i våra marker i vår berggrund. Hur ska vi förvalta den på bästa sätt? Hur ska vi se till att den bygger välstånd, att den skapar arbete och att den gör att avfolkade kommuner kan få ny befolkning och nya barn i skolan? Det är den fråga som vi egentligen talar om här. Risken är att om vi gör fel kommer denna rikedom framför allt att räknas ihop som vinst till huvudkontor i Toronto och London men inte alls ge lika mycket till de lokalsamhällen som så väl behöver investeringarna.

Det finns många goda exempel på gruvdrift. Det är långsiktiga företag som tar sitt ansvar, som vill göra rätt i miljöfrågorna och som vill vara kvar i årtionden i olika bygder. Runt om kan det byggas livskraftiga

samhällen. Men vi är naiva om vi tror att det alltid går till så. Globalt sett har gruvdriften enorma miljöutmaningar, och det finns en hel del mindre seriösa aktörer.

Vi har tyvärr sett en del exempel på detta även i Sverige. Det finns de som lämnar notan till skattebetalarna när det ska städas upp, som i Blaiken. Det finns de som lämnar stora döda sjöar efter sig, som Hornträsket. Det finns de som med sina planer hotar hela samebyars rennäring och renskötsel, som i Kiruna Irons planer på stora dagbrott mitt i det känsliga renbeteslandet. Det finns företag som verkar minst sagt skakiga både finansiellt och när man ser på deras långsiktighet som ändå planerar för projekt där det ska investeras miljarder, som i Rönnbäcken.

Det finns en risk att vi får spekulanter som lovar guld och gröna skolar men som tar guldet själva och lämnar döda skogar och vatten efter sig. Det är vår uppgift i riksdagen att se till att det inte blir så. Vi ska se till att vi får en seriös, långsiktig och miljömässigt ansvarsfull gruvbrytning.

Det har talats en del här om mineralavgiften. Hur ser verkligheten ut? Enligt Världsbanken har Sverige den i särklass lägsta beskattningen på gruvnäringen i världen bland de gruvnationer som jämförs. Och den är inte bara lite mindre än i andra länder. Den är mycket mindre.

Det är inte bara stora västerländska gruvnationer som Kanada och Australien som tar ut mycket mer i beskattning av rika naturresurser. Det gör Elfenbenskusten, Ghana och Uzbekistan också. Vi skiljer ut oss genom att vara så fantastiskt generösa mot gruvbolagen. Och gruvbolagen ändrar struktur. De blir alltmer dominerade av utländska kapitalplacerare medan de förut dominerades av svenska storföretag som LKAB och Boliden. Vi menar att det är orimligt. Det är lite grann som om Norge skulle ge bort sin olja, och det gör de inte. Ni kan kontrollera det själva. De tar rejält betalt för sin olja.

Vi vill ha en mineralavgift på 10 procent av mineralvärdet. Med en sådan mineralavgift skulle Sverige fortfarande vara en mycket konkurrenskraftig gruvnation, men hundratals miljoner kronor skulle strömma tillbaka till kommuner som så väl behöver stöd för att bygga bostäder, satsa på infrastruktur och kulturliv. Det är skillnaden mellan att få en sorts oljeborrplattformar på land dit personalen flyger fram och tillbaka under en kort tid av exploatering och att få en utveckling med kommunal skattekraft och nya barn i skolan. Det är vårt ansvar att se till att det här görs på rätt sätt.

Vänsterpartiet är ett miljöparti. Vi har lagt fram en rad konkreta förslag på hur man kan skärpa miljökraven på gruvdriften. Jag var glad att höra att Miljöpartiet delar vår syn på många av de här förslagen. Det är orimligt att vi har provborringar och möjlighet till gruvbrytning i naturreservat. Det är faktiskt lite lätt bisarrt att det är på det sättet.

Vi menar att det måste ställas ännu hårdare krav på att man städar upp efter sig. Det ska inte vara möjligt att skriva över det ansvaret på ett dotterbolag. Det är huvudbolagets ansvar.

Vi har en tydlig motsättning mellan renskötsel och gruvnäring i delar av Sverige. Vi menar att renskötseln ska ha förtur i sitt kärnområde, det allra viktigaste området för renskötseln. Där är den viktigare. Det innebär att det måste finnas synnerliga skäl om man ska få undersökningstillstånd

för mineraler där. Vi tänker inte förstöra renskötseln för några få års exploatering av mineraltillgångar.

Vi har i själva verket en lagstiftning som är gjord för att det ska vara så lätt som möjligt för gruvföretagen att exploatera våra rika tillgångar, och det är inte ett ansvarsfullt sätt att hantera de här tillgångarna på.

Vad skulle hända om man genomförde vår politik? Vi skulle få en bättre utveckling i gruvområdena, och vi skulle kanske också få en annan typ av ägare, sådana som är mer långsiktiga, tar större miljöhänsyn och är mer av samhällsbyggare. Och det är det som är meningen. Vi skulle kanske få en annan typ av gruvprojekt som tar mindre miljörisker, och vi skulle säga nej till en och annan bearbetningskoncession, vilket Bergsstaten nästan aldrig gör i dag, därför att miljörisken är för stor eller för att företaget kanske inte har den styrka som krävs för att klara att ro projektet i hamn. Det, mina vänner, är att förvalta de rikedomar vi har fått på ett ansvarsfullt sätt. Det vill vi göra.

(Applåder)

Anf. 66 MATS ODELL (KD):

Fru talman! Det är en viktig debatt som vi för i dag utifrån aktuella händelser och intressekonflikter runt vår viktiga gruvnäring. Det är Miljöpartiet som har begärt den här debatten. Jag läser Miljöpartiets debattbegäran, och det finns både debet och kredit i den. Miljöpartiet tycks tro att vi i dag, på en och en halv timme, skulle kunna göra någon sorts nya värderingar av sådant som det har tagit många år att få fram genom ofentliga utredningar, remissomgångar, lagstiftning, debatter och beslut i den här kammaren. Det är inte möjligt. Sverige är en rättsstat där vi gör detta på ett noggrannare och mer långsiktigt hållbart sätt än genom att i dag komma fram till nya slutsatser.

Den svenska basindustrin baseras på exploatering av framför allt våra svenska skogar och mineraler. Exportinkomsterna enbart från gruvindustrin är helt avgörande för det svenska folkhushållet. I absoluta tal handlar det om att gruv- och mineralindustrin levererar exportprodukter till ett värde av 145 miljarder kronor om året. Basindustrierna är dessutom helt avgörande för människors möjlighet att bo kvar och utveckla sina hembygder i stora delar av glest befolkade län.

Nu talas det väldigt mycket om gruvskatt eller mineralavgift. Jag vill påminna om att vi hade den debatten och fattade beslut här i kammaren i våras. Då avväjdes hotet att lägga nya bördor på den här näringen, i alla fall för den gången.

I dag hävdas från talarstolen att Sverige har lägst beskattning eller avgifter i världen på detta. Jag tror att det tål att synas i sömmarna. Sedan den nya lagstiftningen antogs, efter den som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern lämnade efter sig, har vi i dag helt andra miljökrav som innebär att man ska bygga upp medel som ska garantera att man gör rätt för sig när man lämnar ett område. Vi har dessutom högre skattesatser på väldigt många av de skattebaser som krävs för att flytta ett berg och förädla det till metaller än vad man har i de länder som har något högre avgifter på själva gruvdriften. Jag tycker att det är viktigt att man gör den kalkylen helt och hållet för att se om det här är en rimlig åtgärd.

Miljöpartiet säger också något klokt i sin debattbegäran. Så här skriver de: Förändringar i världsmarknadsläget och att utvinning startas

också i andra länder med växande ekonomi har skapat osäkerhet i branschen. I dag är det ekonomiska läget sviktande för flera av de mindre aktörerna.

Ja, så är det. Då frågar man sig: På vilket sätt skulle en så kraftig höjning av mineralavgiften hjälpa dessa småaktörer? Är det inte i själva verket så att det skulle bli dödsstöten för deras möjligheter att hitta finansiering för en långsiktig drift?

Vi har också hört att gruvnäringen bidrar till statskassan med ungefär 12 miljarder kronor om året och att den ger ca 6 000 direkta jobb och mångdubbelt fler indirekta jobb. Vi ser också att vårt land är stort, avlångt och mycket rymligt. Vi konstaterar att näringar som rennäring och gruvdrift borde kunna leva sida vid sida.

Fru talman! Det är samtidigt helt uppenbart att situationen i Kallak är ett misslyckande som starkt manar till dialog för att lösa de intressekonflikter som pågår. Det kan inte vara omöjligt att hitta en balanspunkt när förnuftiga människor sätter sig ned och förhandlar om detta. Man borde faktiskt kunna ta varandra i hand i slutändan och leva sida vid sida.

Till den som vill ha en ny gruvskatt vill jag säga att vi också har hört att det handlar om en bolagsskatt. Man registrerar sig och har ett dotterbolag i Sverige. Det finns en sådan koppling till skattebetalning som sällan framkommer i debatten. Här ger man intrycket av att det är några människor som snabbt kommer in och plockar upp malm och försvinner ur Sverige utan att lämna några pengar kvar i landet. Så är det inte. Det är viktigt att vi har det klart för oss.

Fru talman! Min slutsats är att den nuvarande mineralavgiften, den lagstiftning som vi har och regeringens nya mineralstrategi är väl avvägda mellan olika intressen. Men där det ändå blir konflikter som man inte kan lösa har vi i Sverige domstolar som på ett internationellt erkänt rättssäkert sätt kan skipa rättvisa mellan olika intressen.

Slutligen är det intressant att notera att oppositionen inte är enad. Jag noterar att Mikael Damberg inte talar om några nya avgifter och att man sedan i stigande grad gör det hos Miljöpartiet och Sverigedemokraterna för att sedan sluta hos Jonas Sjöstedt med en enormt hög avgift. Den vore dödsstöten för svensk gruvindustri.

(Applåder)

Anf. 67 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Jonas Sjöstedt efterfrågar långsiktighet. LKAB har varit i gång i 123 år, och Boliden har varit i gång i 90 år. Det är mycket positivt utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

När man lyssnar på oppositionen i den här debatten är det lätt att inbilla sig att frågan om Sveriges gruvnäring är svartvit. Höj mineralavgiften så blir allt frid och fröjd! Så är det naturligtvis inte. Detta är en debatt som borde vara fylld av nyanser. Miljöpåverkan, utveckling, jobb, oro och stora samhällsförändringar är bara några av ingredienserna i en frågeställning som är långt ifrån enkel.

Att låta just gruvnäringen betala en extra skatt på råvaran är i mina ögon ingen lösning. Om man lyssnar på mina meddebattörer är det dessutom lätt att konstatera att de inte är överens. Vem ska få pengarna? Vad ska pengarna användas till? Hur mycket ska skatten öka? Och varför inte ta in skatt på råvarorna skog och jordbruk när ni ändå håller på? Det

är centrala frågor som lämnas helt utan ett gemensamt svar. Tillsammans spelar oppositionen rysk roulett med tusentals jobb i en näring som har väldigt små marginaler.

I mitt tidigare anförande nämnde jag Sveriges mineralstrategi. Visionen är att Sverige ska bibehålla sin position som EU:s ledande gruvnation men också att expansionen måste ske i samklang med miljö-, natur- och kulturvärden och omkringliggande näringar, såväl turism som den viktiga rennäringen.

Några ord har varit vägledande i arbetet med strategin. De är dialog, långsiktighet och hållbarhet. I strategin finns 19 åtgärds punkter som berör allt från återvinning och resurshållning till kompetensförsörjning och gruvnäring i utvecklingsländer. Genom strategin vill vi fortsätta arbetet med att främja dialog men också att främja kunskapsspridning. En del i det är att länsstyrelsen i Norrbotten har getts i uppdrag att ta fram en vägledning för samråd och förbättrad dialog mellan gruv- och rennäring.

Länsstyrelsen har påbörjat detta arbete som kommer att vara särskilt viktigt för situationen som har uppkommit kring den planerade gruvan i Kallak. Landshövdingen i Norrbotten, Sven-Erik Österberg, har besökt Jokkmokks kommun där Kallak ligger och lyssnat på berörda aktörer. Jag uppmanar alla inblandade att ta sitt ansvar och föra en konstruktiv dialog i denna fråga.

Det är naturligt att människor reagerar med oro när de får besked om att någon ska leta brytvärda mineraler på deras mark. Människors oro måste tas på allvar, och här är dialog och kunskapsspridande aktiviteter avgörande för en hållbar gruvindustri även i framtiden. Det är dock viktigt att påminna sig om att en prospektering ofta sker från luften genom kartläggning från flygplan. Få undersökningstillstånd leder till provborrning, och ännu färre leder till provbrytning.

Processen för tillståndsgivning kan upplevas som invecklad. Det är till exempel inte ovanligt att det antas att ett undersökningstillstånd kommer att leda till att en gruva öppnas, men i verkligheten vet vi att mycket få undersökningstillstånd leder till detta. Uppskattningsvis ett på 200 undersökningstillstånd leder till bearbetningskoncession, alltså tillstånd att bryta.

Otydligheten och människors oro är någonting som regeringen tar på allvar och arbetar med. Vi gav för ett tag sedan en utredare i uppdrag att se över hur information till och kommunikation med markägare, sakägare, kommuner och andra som blir berörda av undersökningsarbete och prospektering kan förbättras.

Jag kommer under våren att lägga fram en proposition i just denna fråga för att förtydliga informationen. Övriga frågor som har varit uppe i debatten kommer jag att återkomma till i kommande anföranden.
(Applåder)

Anf. 68 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag nämnde tidigare att jag var i Kiruna för någon vecka sedan och besökte både företag och kommunledning och tittade på Sveriges kanske modernaste skola, Raketskolan. Om ni inte har varit där rekommenderar jag ett besök, det är väldigt spännande. Men det mest spännande med det här besöket var att överallt, vem man än talade med i

Kiruna, tog alla upp bostadsfrågan. Varför gör regeringen inte mer för att få i gång bostadsbyggandet? Den frågan möter jag också i Stockholm, Göteborg och Malmö, men lika tydlig är den i tillväxtregionen Norrbotten. Regeringen har själv tagit upp bostadsbristen i sin mineralstrategi. Men om det nu är så viktigt med bostäder, såväl för dem som arbetar i gruvan och för dem som skulle kunna arbeta där som för samhällets livskraft som gruvstäder, varför är regeringens enda konkreta besked i mineralstrategin ett uppdrag till Boverket att titta vidare på frågan?

Fru talman! Bostadsbristen blir inte mindre för att regeringen väntar. Socialdemokraterna har föreslagit ett investeringsstöd för byggandet av hyreslägenheter. Vi har också föreslagit statliga kreditgarantier för att minska risken vid bostadsinvesteringar. Men vi är tydliga med att det kanske behövs mer än så.

I dag begränsar järnvägskapaciteten mineralbranschens fortsatta utveckling. Det behövs mer järnväg för att hantera de stora godsmängder som gruv- och mineralindustrin genererar. Regeringen nämner det i strategin, men var är de nya politiska förslagen?

En annan stor utmaning för gruvnäringen är kompetensförsörjningen. Inom tio år kommer uppemot hälften av dem som i dag arbetar i gruvnäringen att ha gått i pension. Det är en enorm utmaning och omställning. Men varför drar regeringen ned på utbildningsplatserna och utbildningsmöjligheterna för unga människor i Sverige om kompetensförsörjningen är en av nycklarna till framtidens gruvindustri? Särskilt har man valt att spara på de regionala universiteterna och högskolorna som har bäst förutsättningar att bidra till regional kompetensförsörjning.

Vi socialdemokrater anser att Sverige måste ta de här frågorna på större allvar, och vi vill se nya modeller för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en hållbar gruvnäring och samhällsutveckling.

Det besked vi får från regeringen i dag är att det kommer en proposition med mer information. Jag är inte säker på att det är det som näringen efterfrågar. Jag är inte säker på att det är det som gruvorterna efterfrågar främst av allt. Det är bra med mer information, men det löser inte de här fundamentala och stora utmaningarna som gruvnäringen och gruvorterna står inför.

Jag vill också framhålla hur viktigt det är med lokalt och regionalt inflytande i de beslutsprocesser som reglerar prospektering och att den lokala dialogen med markägare, kommuner och andra intressenter fungerar på ett bra sätt. Annars får vi stora motsättningar, och då klarar vi inte det här. Det finns goda exempel i Sverige, men det finns också dåliga exempel. Det finns olika intressen som måste vägas samman på ett hållbart sätt.

Fru talman! Regeringens mineralstrategi lyfter fram flera viktiga frågor men lämnar tyvärr inte så många svar.
(Applåder)

Anf. 69 JOHAN JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag tänkte börja med att rikta mig till Mikael Damberg. Du är ett år efter. I fjol gjorde regeringen stora satsningar på forskning och utbildning inriktad mot metallurgi och gruvor. Det var en stor satsning. Man tydliggjorde också LKAB:s ansvar i stadsomvandlingen, och

LKAB:s styrelse har avsatt stora pengar just till detta. Det är de som tjänar pengarna, och det är de som har resurserna att ta kostnaderna.

Jag ska ägna mitt anförande åt markanvändning. Vi kan se att olika intressen ibland kolliderar när det gäller markanvändningen. Det är rennäringen, det är skogsnäringen, det är vattenkraften och det är turismen. Många av de här näringarna har gemensamma nämnare. Många är beroende av transporter. Det finns möjligheter att samordna infrastruktur och hur man använder marken.

Mineralnäringen måste verka i samklang med de andra näringarna som finns runt omkring. Det är en förutsättning för att det ska kunna ske framgångsrikt. Men brytning av malm och mineraler kan endast ske där själva malmådern finns, och då är det viktigt att man får den här dialogen som gör att man kan hantera de olika problemen. Avvägning mellan de här problemen kan ofta göras på plats, bara man får i gång dialogen.

Den samiska rätten till mark, vatten och renskötsel grundas på sedvana och är en förutsättning för rennäringen. Rennäringen är även en förutsättning för den samiska kulturen som är skyddad i regeringsformen.

Samebyarna har en stor kompetens. De vet hur renarna rör sig. De kan sina vattendrag. Här är det viktigt att man för en dialog för att hantera detta på bästa möjliga sätt. I fallet Kallak tycker jag att det har skett långt ifrån exemplariskt. Det finns bara förlorare på det. Det har skapat splittring i Jokkmokk och försvårat för rennäringen. Det har blivit nästan hatiska stämningar, vilket är väldigt tråkigt att få uppleva som norrbottning.

Det försvårar också för gruvnäringen eftersom gruvnäringen behöver folkligt stöd. Om de inte har det folkliga stödet klarar de inte att samla ihop pengar för att komma i gång med gruvdriften. Det finns bara förlorare i hela denna härva.

Samklangen mellan miljö-, natur- och kulturvärden är avgörande för att vi ska kunna nå denna framgång. Om det ska vara långsiktigt hållbart måste fokus vara på verksamheten ur ett livscykelerspektiv.

Det är gruvbolagen som har det fulla ansvaret för sin verksamhet före, under och efter att verksamheten har bedrivits. Vem tar ansvar för miljöskulden? Det är företagen. I andra länder är det inte alltid så. I de länderna finns ofta en mineralskatt för att samhället tar kostnaden i efterhand. Det är självklart att det är företagen som ska ta ansvar för sin verksamhet och inte staten.

(Applåder)

Anf. 70 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Det finns ett stort intresse för gruvpolitiken här i kammaren. Jag är tacksam för att vi fick tillfälle att ha den här debatten på Miljöpartiets begäran.

Jag anar att vi har olika ingångar i debatten. Många, framför allt från allianssidan, ser gruvorter enbart som gruvorter när vi ur ett framtidsperspektiv egentligen måste se orter och samhällen som en helhet. Det är inte bara gruvarbetare som utgör en ort och ett samhälle, utan det är viktigt att ha många ben med många olika näringar, arbetsplatser och utvecklingstendenser för ett samhälle att stå på.

Vi pratar för lite om framtiden för en metallindustri som internationellt börjar stå på flera ben än enbart jungfruliga råvaror. Den är också

inne på återvinning och återanvändande. Vi har enormt mycket metaller som redan cirkulerar ovan jord och som vi i dag är för dåliga på att ta hand om.

Här kan industrin göra mycket mer, om man ser till att de får rätt incitament. Vi tror att en höjd mineralavgift är ett viktigt incitament för att se till att de jungfruliga materialen ska värderas högre och för att man ska kunna återvinna de som redan är brutna.

Det har sagts att miljölagstiftningen är bra nu och att vi vet att den inte var bra tidigare. Man har sagt så i den här kammaren genom alla tider. Det har också sagts att miljölagstiftningen just nu skulle ge företagen hela det fulla ansvaret för att samhället inte ska behöva gå in i efterhand och sanera, som vi gör sedan hundra år tillbaka och då bygger upp den miljöskuld som finns i dagens samhälle och som våra barn och barnbarn kommer att få betala av för att vi inte betalar av den i tid. Den bara växer.

Om vi nu tror, och slår oss till ro med, att vi har en miljölagstiftning som håller för den nya gruvboomen vill jag säga till er, kära ledamöter och vänner: Vi har inte en sådan lagstiftning i dag. Vi kommer att behöva jobba på att göra den mycket bättre. Den signalen ska skickas till gruvbolagen. De kommer att behöva fondera betydligt mycket mer pengar för att kunna betala för miljökostnaderna, och de ska få in det i kalkylen för projektet redan när de gör lönsamhetsanalysen.

Ibland går det snabbt med metallpriserna, och det kan vara skakigt i bolagen. Men vi vill inte ha så skakiga projekt att man först hinner göra dagbrottet och sedan står utan pengar. Det är då man skickar notan för miljöförstörelsen inte bara till lokalbygden utan också till samhället i stort. Det är inte ett hållbart sätt att se på gruvnäringen.

Sist men inte minst är jag väldigt orolig för att Alliansen tror att alla konflikter kan lösas med samtal. Det fungerar inte så att man kan säga till samerna: Ni väl kan samsas med gruvorna och bli lyckliga tillsammans genom samtalsterapi. Det fungerar så att man först erkänner folks rättigheter och på så sätt ger dem makt i ett samtal.

Den intresseavvägning som regeringen och Alliansen gjorde i samband med Rönnbäcksgruvan i Tärnaby på det sättet att de ställde den potentiellt stora industri som en ny gruva skulle innebära med många arbetstillfällen och mycket pengar mot en krasst ekonomisk och kapitalistisk beräkning av vad en rennäring gör i dagsläget är helt fel sätt att läsa lagen. Det är klart att rennäringen inte kan väga upp emot det.

Det är inte meningen att avvägningen ska stå mellan dagens lilla rennäring och den stora potentiella gruvdriften. Det ska göras en avvägning mellan den samiska kulturen, kulturarvet, naturarvet och hur vi hushållar med resurserna. Det ska vara en avvägning där man ser hur bra intresset för mineral- och gruvdrift i området är. Det har ni inte gjort. Där måste ni göra er hemläxa.

I dag får samernas intressen alltid stryka på foten. Det ger inte några förutsättningar för goda samtal. När det gäller att skapa fred och försörjning i ett Sverige där samerna ingår har Alliansen en stor hemläxa att göra.

Anf. 71 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! Mycket har redan gjorts och än mer kommer att göras, inte minst genom den mineralstrategi som regeringen nu har antagit och som långsiktigt – vilket efterfrågades här i kammaren – drar upp regler och förutsättningar för hela den svenska gruvnäringen. Målet med strategin är att Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt med stor hänsyn till ekologiska, sociala och kulturella värden.

Låt mig därför nämna några av alla de saker som kommer att ske och som sker just nu.

Länsstyrelsen i Norrbotten leder ett arbete för att ta fram en vägledning för samråd och kommunikation mellan ren- och gruvnäring under tillståndsprocesser för prospektering och brytning. Det kanske kan tyckas som många ord, men att kunna tala med varandra är vad det handlar om, precis som Åsa Romson efterfrågade. Det löser inte allt, men det är en förutsättning för att saker och ting ska gå i en positiv riktning.

När Åsa Romson och Miljöpartiet talar om dessa konflikter, som finns på vissa ställen, får de det att låta som att de finns överallt. Så är dock inte fallet. Det finns mängder med bra exempel runt om i Sverige som visar på att dialogen finns och där samarbetet är mycket gott mellan till exempel samebyar och gruvindustrin i stort. Få det inte att låta som att alla är arga på varandra och slåss överallt! Så är det verkligen inte. Dialog är alltid nyckeln, och det fortsätter vi att fokusera på.

Tillväxtverket ska inrätta ett nationellt program som ska hjälpa kommunerna vid etableringar av stora industriverksamheter, som gruvnäringen till exempel.

Boverket ska se över vilka hinder som finns för ökad bostadsproduktion och vilka erfarenheter som finns kopplade till just gruvnäringens expansion. Bostäder är förstås kommunens ansvar och är faktiskt ett positivt problem. På många av de orter som ni nu förfasar er över har man hela tiden behövt planera för minskat befolkningsunderlag, människor som flyttar därifrån, och en sviktande framtidstro. Släck lyset, släng nyckeln, siste man stänger. Den omvända problemställningen att man nu behöver planera för fler bostäder tycker jag att vi alla, särskilt ni i oppositionen, borde glädjas åt i stället.

Tillväxtanalys ska följa upp de satsningar som har gjorts för att korta ledtiderna för miljötillstånd som Socialdemokraterna efterlyste. Jättebra, då checkar vi av det också.

SGU leder ett flerårigt projekt för att öka kunskapen om geologins roll i samhället och dess betydelse för tillväxt i alla delar av landet. Alla ska med, eller hur? Hela Sverige ska ju leva. Detta är viktiga saker, även om det kan låta lite tråkigt på pappret. Men sådant är vi ju vana vid att hantera.

Till detta ska vi lägga de stora resurser som regeringen har lagt på forskning och utveckling på just de här områdena, forskningen på mineraler, gruvorter och annat. Det är just vad vi har lagt en historiskt stor forskningsbudget på. Gläd er åt detta! Ni får som ni vill, och det är jättebra.

Herr talman! Vissa av oppositionspartierna vill höja den så kallade mineralavgiften radikalt. Denna avgift går till staten, men merparten går till markägarna vilket är viktigt att betona för det framgår verkligen inte alltid i debatten. Denna avgift vill Vänsterpartiet till exempel höja till 10

procent med argumentet att staten får in mer pengar och att mark kan återställas. Det resonemanget hade kunnat vara giltigt i andra länder som inte har någon stark miljölagstiftning eller ingen miljölagstiftning alls.

Vi i Sverige har valt en annan väg, med världens hårdaste miljölagstiftning och fullständigt ansvar för företagen att återställa marken och stå för alla miljökostnader som mineralbrytningen orsakar.

De 16 gruvor som finns i Sverige, varav 14 är svenskägda, levererar i dagsläget 12 miljarder i skatteintäkter till staten per år, och alla gruvbolag måste registrera sig i Sverige och därmed betala bolagsskatt, sociala avgifter, löner och allt annat. Om man skulle höja mineralavgiften så mycket som delar av oppositionen förespråkar skulle det innebära att förutsättningarna för hela gruvnäringen skulle försämrats radikalt över en enda natt.

Herr talman! För att till sist tala klarspråk skulle ni rycka undan förutsättningarna för ett gott näringsliv och utveckling i stora delar av hela norra Sverige. Om det är beskedet till norra Sverige har ni en hel del att förklara för kamraterna i norr. Lycka till!

(Applåder)

Anf. 72 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Sveriges geologiska undersökning spelar en nyckelroll inom en aktiv gruvpolitik. Utöver att SGU ska vara expertmyndighet för berg, jord och grundvatten vill vi ge SGU en mer proaktiv roll i själva prospekteringsarbetet, i likhet med de norska och finska motsvarigheterna. Dessutom ser vi positivt på satsningar inom forskning i syfte att utveckla och införa ny kunskap och nya metoder i SGU:s verksamhet.

Vi ser att tillståndprocessen behöver effektiviseras. Industrin menar att ”variationen i handläggningstid är stor och förutsägbarheten låg, vilket hämmar investeringar i nya projekt. Långa remisstider, kompletteringsförfrågningar i flera omgångar samt överklaganden har identifierats som huvudorsakerna till de ibland flera år långa väntetiderna fram till beslut med laga kraft.”

Enligt industrin är det begränsningar i tillståndshanteringen på grund av att den befintliga processen i mark- och miljödomstolen inte efterföljs tillräckligt. I första hand bör man till fullo belysa de möjligheter som finns inom ramarna för lagstiftningen och hitta enkla sätt att öka efterlevandegraden, till exempel genom att ha tydligare tidsgränser för kompletteringsbegäran och remisser.

Bergsstaten spelar en nyckelroll i vår aktiva gruvpolitik. Vår ambition är att Bergsstaten måste bli mer effektiv i sin roll som koncessionstilldelare.

Våra miljömål ska vara högt satta. För att kvaliteten i Bergsstatens verksamhet inte ska bli lidande ser vi därför gärna att erforderliga resurser tillsätts.

Herr talman! Sverige har med sin tradition som gruvnation en stark kompetens inom gruvnäringen. Denna kompetens är dock inte given för alltid, utan vi måste kontinuerligt hävda vår position. Vi ser därmed positivt på ett forskningscentrum för att kunna flytta fram våra positioner inom mineralogi och geovetenskap. Detta förutsätter såklart en vilja hos våra grannländer, men vår övertygelse är att vi blir mycket starka och konkurrenskraftiga om vi söker samordna våra forskningsresurser.

Anf. 73 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Med en mineralavgift på 0,2 procent av värdet ger Sverige i praktiken bort mineralerna gratis. Det är unikt i världen att vi har en så generös beskattning. Före 1992 hade vi en kronandel på 50 procent av mineralvärdet.

Ministern motiverar det här med att man ska städa upp efter sig. Man ska ta hand om sina miljökostnader. Ja, men det är faktiskt en självklarhet. Miljökostnaden är en del av produktionskostnaden. Kan man inte bära den ska man inte starta en gruva – så är det. Det är inte unikt för Sverige; det finns ett EU-direktiv på området. Jag förhandlade själv med ministerrådet för några år sedan.

Är då en bra miljölagstiftning en garant för att vi inte ska få några olyckor? Tyvärr inte. Finland brukar sägas ha en ännu bättre miljölagstiftning än Sverige. Det var en katastrof, kan man säga, i Talvivaara förra året med stora läckage av tungmetaller rakt ut i vattensystemen och ut i naturen. Oklart vilka miljöeffekter det kommer att få på längre sikt. Risker finns med gruvbrytningen.

Det har varit dammräs i många länder. Vi har haft dammräs i Sverige också. Vi har haft tur att det inte läckt ut så mycket tungmetaller i samband med de ras som skett i modern tid. Det är därför vi tycker att det är rimligt att gruvindustrin bidrar mer till lokalsamhället. Det är en riskabel bransch, och man vill ha någonting tillbaka till lokalsamhället som tar miljörisken. Det är inte bara vänsterpartister som tycker det, Annie Lööf. Vi träffar centerpartister i hela Sverige som vill ha en högre mineralavgift. Jag tror att det var rätt många på centerstämman häromdagen som röstade för det.

Det är en trend. Bolivia har höjt sina avgifter för gruvorna. Australien har höjt avgifterna för gruvorna därför att man vill ha någonting tillbaka, lika självklart som Norge får något tillbaka för sin olja. Men ni vill ge bort rikedom i den svenska berggrunden.

Mats Odell verkar inte ens tro på oss när vi säger att vi är lägst beskattade i världen. Jag har Världsbankens statistik här. Mats Odell är välkommen att titta på den efter debatten och se själv. Han kanske tror på Världsbanken om han nu inte tror på Vänsterpartiet. Mats Odell har tyvärr en vana av att göra affärer som är ofördelaktiga för skattebetalarna men väldigt bra för utländska företag. Arlanda Express-konstruktionen, där man ger bort vinsterna under ett stort antal år, var Mats Odell ansvarig för. Det är en av de sämsta företagskonstruktioner som har gjorts i Sveriges moderna företagshistoria. Nuonaffären kanske kan konkurrera om sämre företagande.

När det gäller Socialdemokraterna har jag svårt att se tydliga skillnader mellan den socialdemokratiska och den borgerliga politiken på det här området. Det finns en dålig vana i dagens socialdemokrati att kopiera borgerliga skattesatser, fast lite senare, på olika områden. Gäller det även mineralavgifterna? Är verkligen 0,2 procent rimligt? Är det inte så att man bör betala mer till lokalsamhället?

Vi riskerar att få en sorts moment 22 för de områden som har rika mineraltillgångar. De vill självklart ha jobben. Men kommer de att kunna bygga bostäder? Kommer de att kunna ha en riktig infrastruktur? Kommer de att få någon utveckling? Kommer de att få några skattebetalare? Blir det bara exploatering och ingen utveckling? Det är det som mineral-

avgiften handlar om. De ska få resurser så att de får samhällsutveckling. De ska få någonting tillbaka när de ger företagen tillträde till sina rika mineralresurser.

Jag vill ha en långsiktig, stabil mineralpolitik i Sverige. Vi är en gruvnation, vi ska förbli en gruvnation, men vi ska vara de bästa när det gäller miljötänkande. Vi ska ställa de hårdaste kraven. Vi ska se till att vi har en gruvmiljöbransch där forskningen är världsledande, där vi säljer tekniska lösningar för hur man städar upp efter sig och där vi visar andra länder att man kan ta ansvar för gamla synder, som det finns gott om i gamla gruvnationer.

Vi ska vara en nation där vi bygger ut järnvägen för att slippa tunga transporter med lastbilar, och vi ska vara en nation som lyssnar på lokalbefolkningen, som ger någonting tillbaka och som respekterar Sveriges urfolk samerna och deras unika kultur och rätt att ha kvar sin renskötsel.

Det är det vi står för. Vi tror på omtanke om gruvnäringarna. Vi tror inte att girigheten hos enskilda utländska företagare är den bästa eller enda drivkraften på det här området.

(Applåder)

Anf. 74 MATS ODELL (KD):

Herr talman! Jag vill gärna instämma med Jonas Sjöstedt i det sista han sade, nämligen att det är viktigt att samernas intressen inom rennäringen tas till vara. Däremot fanns det en del annat som jag ska kommentera alldeles strax.

Jag tycker att det känns bra att regeringen nu har lagt ett uppdrag på Länsstyrelsen i Norrbottens län och att landshövding Sven-Erik Österberg har uppdraget att föra en dialog med de intressen som i dag står emot varandra uppe i Kallak. Då känns det trist, herr talman, att Åsa Romson närmast raljerar över försöken till dialog. Jag frågar mig: Vad är alternativet? Det skulle vara spännande att få det utvecklat. Det är klart att detta måste lösas genom dialog och att det finns möjligheter att finna en balanspunkt där man kan ta varandra i hand och sedan leva sida vid sida.

Just Pajala och Kiruna är faktiskt typexempel på kommuner där samebyarna, genom dialog, har kommit överens och lever i stor harmoni med gruvbolagen. Varför skulle det inte vara möjligt i Kallak?

Herr talman! Jag är glad över att oppositionen inte verkar kunna enas om man ska ha en ny gruvskatt och ännu mindre om hur hög den skulle vara och vad den skulle användas till. Jag tycker att det här är riktigt glädjande för att det är en försmak av hur det skulle se ut om de här partierna – om olyckan var framme – skulle sätta sig ned och försöka lösa hur svensk beskattning ska se ut. Det är bra att vi får ett exempel på det redan här i dag.

Låt inte oppositionen experimentera med en av Sveriges verkliga modernärningar, som har en så stor betydelse för vårt folkhushåll. När det gäller grundläggande förutsättningar skiljer sig beskattningen av gruvor egentligen inte från beskattningen av till exempel ett stålverk eller en metallindustri som förädlar de metaller som blir resultatet av gruvnäringen. Eller hur, Jonas Sjöstedt?

*Aktuell debatt:
Mineralpolitiken*

Om man skulle lägga 10 procent extra skatt på deras insatsvaror – vad skulle det få för effekter för den hembygden? Förädlingsvärdet på det som den typen av företag åstadkommer i lokalsamhället beskattas ju på samma sätt som malmen. Malm som ligger i marken är inget värd förrän den börjar tas upp och kommer till nytta. Det är de kostnader som är förknippade med detta sammantaget som gör om det kommer folkhushållet till del.

Där tycker jag att Jonas Sjöstedt har en hel del i övrigt att bevisa i det resonemang som han för.

Så någonting om Arlanda Express: Vi hade inte haft en järnväg till Arlanda och en järnväg som fortsätter och knyter ihop flygplatsen med stambanan även norrut – en av Sveriges största järnvägsstationer finns i dag på Arlanda – om inte privata investerare hade satt in över 3 miljarder kronor av privat kapital i detta.

Jag vet att Jonas Sjöstedt känner motvilja mot allt vad privata investeringar heter. Det kanske är en lätt överdrift, men det ligger mycket i detta. Okej – det är en lätt överdrift! Men den samhällsnytta och den miljönytta som denna järnväg har gjort tycker jag är värd ett erkännande också från Jonas Sjöstedts sida.

(Applåder)

Anf. 75 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Det är en splittrad opposition som vi hör.

Dels är det Socialdemokraterna, som tycker att regeringen gör för lite. Då vill jag bara berätta att vi för ett år sedan lade stora satsningar på bostäder, kompetensförsörjning, infrastruktur och forskning just på gruv- och mineralområdet. Vi lade bland annat en riktad innovations- och samverkansdel mot just gruv-, stål- och mineralområdet. Vi har också etablerat ett nordiskt forskningsinstitut, Nordmin, uppe i Luleå. Jag leder dessutom Mineralforum och Malmfältgruppen för att samla aktörer på detta område.

Dels är det Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som inte vill ha några gruvor, inte vill ha några jobb i glesbygden och vill lägga ned svensk gruvnäring.

Det är ganska förödande och splittrade signaler som den svenska oppositionen sänder till denna viktiga industri. Det är inte bara en opposition utan också en koalition som aspirerar på regeringsmakten. Det är förödande signaler för svenska företag och svenska jobb.

Vi ska ha starka lokalsamhällen, men utan en gruvnäring på orten blir det inga lokalsamhällen. Har vi inga jobb finns det heller ingen möjlighet att utvecklas.

Låt mig ta några punkter om avgifter.

I Sverige har vi valt linjen att ha extremt höga miljökrav och krav på fonderade medel. Det fungerar inte på det sättet i andra länder. I Sverige kostar det, och det är väldigt bra. I andra länder har man i princip obefintlig miljölagstiftning, vilket lägger ansvaret på staten. Det kräver alltså högre skatt på företagen. Därför är det skillnad mellan hur Sverige fungerar och hur andra länder fungerar vad gäller gruvskatten.

Om vi skulle inrätta en miljöfond skulle vi underkänna miljöbalken. Då riskerar vi en ansvarsförskjutning från företag som har ansvar för återställning till staten. Jag tycker att företagen och förorenaren ska ha

ansvaret för det man åsamkar naturen. Vi vill ha en hållbar gruv- och mineralpolitik där dessa värden måste förenas.
(Applåder)

Prot. 2013/14:8
2 oktober

*Aktuell debatt:
Mineralpolitiken*

Anf. 76 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det här är en viktig debatt, som både handlar om Sveriges ekonomiska framtid, jobben och våra möjligheter att konkurrera globalt och handlar om hur gruvnäringen kan bli hållbar såväl ekologiskt som socialt. Det är en avgörande fråga för oss som ett litet land.

Det finns en stolt historia här. Alltsedan Falu koppargruvas tillkomst har svensk gruvindustri skapat sysselsättning och framtidstro i vårt land. Gruvnäringen möjliggjorde framväxten av en svensk verkstads- och fordonsindustri i världsklass. I Norrlands inland, Bergslagen, Luleå, Malmö, Sandviken och Göteborg – man kan rada upp massor av städer och samhällen runt om i vårt land – skapades grunden för företag och arbetstillfällen i den svenska mineralutvinningen. Det är klart att vi ska fortsätta att vårda det inför framtiden.

Men, herr talman, gruvnäringens framtid är för viktig för att bara reduceras till ett politiskt spel, att kasta glåpord i ansiktet på varandra eller att anklaga varandra för saker och ting. Ett litet land som Sverige kanske skulle samla sig kring en av vårt lands viktigaste näringar och säga att dessa frågor inte bara är frågor för ett regeringsprogram som man har snickrat ihop, utan det regeringsprogrammet kanske skulle läggas fram för Sveriges riksdag. Därmed skulle vi över politiken och över blockgränserna kunna förbättra och förfina regeringens mineralstrategi och bli överens, skapa långsiktiga spelregler för näringen så att vi kan få en hållbar gruvnäring som skapar jobb och framtidstro i hela vårt land.

Jag hoppas att näringsministern har lyssnat till debatten och skickar mineralstrategin till riksdagen för diskussion, förbättringar och beslut.
(Applåder)

Anf. 77 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! I dag finansieras infrastruktur, utbildning och offentlig sektor genom skatter. Förutsättningarna för en god uppväxt, utbildning och ålderdom ska vara goda oberoende av var i landet du bor. Det system vi har i dag fungerar i huvudsak bra.

Förslaget om gruvskatt och regionala fonder innebär i praktiken att det kommunala skatteutjämnningssystemet bryts upp. Jag tror inte att det gynnar tillväxten i landet. Jag tror att det är bra att vi försöker jämna ut förutsättningarna så att det blir så lika förutsättningar som möjligt i stället för att vi ökar dem.

De stora privata investeringar som sker när en gruva ska öppnas är en rejäl injektion i ett samhälle. Dessutom stimuleras regionen genom de statliga infrastruktursatsningarna och genom alla underleverantörers investeringar på orten. När produktionen är i full gång får kommun och landsting ökade skatteintäkter genom att de anställda betalar skatt. Momsintäkter trillar in. Gruvföretagen och underleverantörerna betalar skatt som alla andra företag. Därigenom får staten en del av kakan.

Jag tror inte att det är bra att ha ett skattesystem med en massa särregler som beskattar vissa branscher på ett sätt och andra företag på ett helt annat sätt. Det är inte en sund ekonomi och en sund näringsstruktur.

En gruvskatt är ganska enkel att räkna ut, eftersom det är värdet på mineral som upparbetas inom koncessionsområdet. Det är nästan så att det är matematik för årskurs 5. En gruvskatt på 10 procent skulle innebära en pålaga för järnmalmgruvorna i Kiruna och Gällivare på nära 3 miljarder kronor per år. Den krisande järnmalmgruvan i Pajala skulle vid full produktion ha en pålaga på nära 455 miljoner kronor per år. Det vore dödsstöten mot Pajala. En så hög skatt slår stenhårt mot jobben och framtidstron på dessa orter.

(Applåder)

Anf. 78 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Tack för debatten! Tack för att vi i kammaren också fick diskutera mineralpolitik, även om vi hade ganska olika ingångsvinklar. Jag trodde inte att Arlandabanan skulle bli det tågprojekt vi diskuterade. Jag hade hellre diskuterat godsjärnväg från Bergslagens återöppnade gruvor – det hade varit mer i linje med mineralpolitiken.

Jag önskar också att vi hade bjudit in våra kolleger i Sametinget. Då tror jag att det hade blivit klart och tydligt för alla hur viktigt det är att Sverige ratificerar internationella konventioner om urfolks rätt innan man går in och släpper lös en gruvboom inne i hela samelandet, om vi ska få en dialog som fungerar.

Till sist vill jag säga att när det gäller miljölagstiftningen tror jag att vi kommer att stå i denna kammare – kanske inte alla av oss – om tio år och konstatera att detta miljöansvar inte har räckt fullt ut för att just bolagen och projekten ska betala för de miljökostnader som orsakas i framtiden. Så har det varit med varenda reform man har gjort, och vi står nu med ett enormt eftersaneringsansvar för gamla projekt. Alliansen slår sig för bröstet och säger att vi nu har fått en lagstiftning som innebär att bolagen kommer att betala.

Men det är inte så jag läser de domar som kommer. Vartenda beslut som har kommit även med den nya lagstiftningen drar ned summorna från vad miljömyndigheten har bedömt behövs. Vi vet att deras bedömningar oftast stiger i framtiden.

En miljöfond som är bolagens sätt att gemensamt ta ansvar för kostnaderna för eftersanering och efterbehandling tror jag är enda sättet att få den situation som vi vill ha, Annie, om du är överens med mig där: att det är förorenaren som ska betala och att vi måste få in en riktig kostnads kalkyl från början i projekten.

Den miljöfond vi pratar om är branschens sätt att ta ansvar för den fulla kostnadstäckningen och för återställandet efter gruvorna. Med en obligatorisk försäkring kan vi kanske för första gången lyfta det oket. I dag är det vi som betalar, våra barn som betalar och våra barnbarn som betalar för den miljöskuld som gruvorna orsakar.

Anf. 79 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! Det är väl få saker som förknippas så starkt med Sverige som en röd liten stuga med vita knutar. Falu rödfärg, som Mikael Damberg tog upp i debatten, kommer från Falu koppargruva. Av röd järnoxid, vatten och lite rågmjöl får man Falu rödfärg, som flera av oss säkert har använt med varierande framgång på våra sommarställen.

Historiskt har vi också använt oss av våra gruvor för att klara våra skulder eller, ännu längre tillbaka i tiden, för att betala lösen. Det gällde inte minst när vi betalade lösen för Älvsborgs fästning utanför Göteborg, som danskarna olyckligtvis tog 1570. Sverige betalade då 150 000 silvermynt i lösen, och det var på den tiden när hela Sveriges omsättning var 450 000 kronor.

Det här är två exempel på hur gruvnäringen genom historien har satt sin prägel på Sverige. Som vi har redogjort för i debatten driver regeringen nu en sammanhållen mineralstrategi med sikte på framtiden. Syftet är att arbeta gemensamt med näringslivet, akademien och forskningen, så att Sverige fortsätter att utvecklas som EU:s ledande industri- och gruvnation. Regeringen har avsatt 50 miljoner fram till 2016 för genomförandet av strategin, vilket är mycket bra.

Sverige är en erfaren och mycket kompetent gruvnation. Den svenska gruvnäringen är en framtidsbransch där modern teknik samsas med en ansvarsfull politik. De mycket högt ställda miljö- och säkerhetskraven gör att gruvdrift passar Sverige väl.

Det är dessutom mycket tillfredsställande att se att satsningarna sker just i norra Sverige, med ett ökat antal arbetstillfällen och högre kommunala intäkter. En ökad framtidstro är märkbar, ytterst välkommen och faktiskt riktigt härlig att se.

Herr talman! Vi behöver en gruv- och mineralnäring i samklang med miljö, kultur och andra näringar som löser problem med överlappande intressen genom dialog och samverkan. Vi strävar efter en innovativ gruv- och mineralnäring med en kunskapsbas i absolut världsklass, och vi vill utveckla Sverige som en ledande gruvnation, inte avveckla den.
(Applåder)

Anf. 80 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Jag tänkte beröra energifrågan och utsläpp. Ingen annan har gjort det hittills.

Sveriges koldioxidsnåla energiproduktion är till stor del baserad på vatten- och kärnkraft och ger därmed enligt industrin 80–90 procent lägre koldioxidutsläpp än genomsnittet i Europa och Asien. Dessa förhållanden innebär att Sverige har väsentligt lägre koldioxidutsläpp i sin metallproduktion än genomsnittet.

Gruvbranschen säger själv att energin utgör 10–20 procent av bolagens kostnader. Sverige har historiskt haft konkurrenskraftiga energipriser och vi ser den stora betydelsen och vikten av detta.

Tillgång till inhemska, konkurrenskraftiga energikällor är en viktig faktor för att möjliggöra utvinning av de goda mineraltillgångar som Sverige har. Särskilt viktigt är att påpeka industrins inställning till kärnkraft.

I ett scenario där Sverige avvecklar sina kärnkraftverk, som i dag utgör ungefär 40 procent av elproduktionen, skulle prisbilden se helt annorlunda ut. Sverige skulle dels riskera att tvingas importera dyr kol- och gaskraft från kontinenten, dels behöva göra stora investeringar för att rusta upp transmissionskapaciteten. Kostnaden för dessa investeringar skulle föras vidare till konsumenterna, och svensk industri skulle bli mer beroende av dyr och miljöovänlig kraft från kontinenten.

Vi ser industrins behov av tryggad leverans av el till konkurrens-
mässiga priser. För vår del är därför kärnkraft tillsammans med vattenkraft
ryggraden i svensk elproduktion. Satsningar på ny kärnkraft kommer att
trygga svensk konkurrenskraft men även förhindra det så viktiga koldi-
oxidläckaget – detta tillsammans med en reformerad mineralersättning
för satsningar på glesbygden där infrastruktur, kvalificerad arbetskraft
och viktiga samhällsfunktioner står i fokus. Läger vi även till god till-
ståndshantering får vi en mineralpolitik i världsklass när det gäller kon-
kurrens och tillväxt och får ta del av denna tillväxt. Med detta sagt vill
jag tacka för ordet och för den begärda debatten.

Anf. 81 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar mina meddebattörer.

Annie Lööf inledde debatten med att önska sig en mer nyanserad de-
batt och ett inte så svartvitt förhållningssätt till de här frågorna. Sedan
sade hon att vi som vill ha en mineralavgift som är jämförbar med den i
andra utvecklade länder som Australien och Kanada vill lägga ned all
gruvnäring i Sverige. Vi har kanske inte riktigt samma bild av vad en
nyanserad debatt är för något.

Mats Odell blev bekymrad över att det fanns olika idéer om det här i
oppositionen. Alternativet är ju Alliansens, det vill säga inga idéer på det
här området eller på andra områden. Då är det stilla och lugnt, men det
händer inte särskilt inte mycket heller. Jag tycker att det är ett sämre
alternativ.

Mats Odell säger också att mineralerna är gratis. De har inget värde
förrän någon tar upp dem. Då borde Norge ge bort sin olja gratis. Saudia-
rabien borde göra samma sak – olja har ju inte heller något värde förrän
någon tar upp den. Men naturtillgångar har ett stort värde – om man
förmår sätta värde på dem, och skillnaden mellan oss och er är att vi ser
det värdet. Vi ser det som en möjlighet till samhällsutveckling och till att
lokalsamhället faktiskt får någonting tillbaka.

Det är väl det debatten faktiskt handlar om: miljöansvar. Är det en
kort fest vi har nu, då vi låter de stora företagen komma hit och utvinna
våra rika mineraltillgångar utan att vi får särskilt mycket tillbaka, eller
ska vi hushålla med dem och fundera på hur vi kan använda dem för
samhällsbyggnad? Ser vi mineralerna som en ändlig resurs som vi måste
planera för och göra till en del av frågan vilket slags samhälle vi vill ha i
framtiden, eller är de någonting som bara lämpar sig för en fri marknad?
Vi säljer så fort som möjligt, och sedan är festen slut. Jag tror att det är
en dålig attityd, både för gruvregionerna och för oss som nation.

Eva Flyborg talade om att man löste ut Älvsborgs fästning med rike-
domen från mineralerna. De kanske hade en mineralavgift då, så att de
fick in pengar på det. De tillgångar och vinster som man hade fått från
mineralnäringen då räknades väl inte in i ett huvudkontor i Toronto i alla
fall. Det kanske var tur.

Anf. 82 MATS ODELL (KD):

Herr talman! Jag vill också gärna tacka för en bra och klagörande
debatt.

Det är alldeles uppenbart att vi har olika idéer om detta. Nu säger Jo-
nas Sjöstedt att Alliansen inte har några idéer. Det är ju helt fel. Titta på

det som finns: mineralstrategin. En ny och stramare miljölagstiftning som kräver att man avsätter pengar för att göra rätt för sig också den dag man lägger ned. En stor satsning på bland annat de nya strategiska innovationsområdena, där just mineralerna är en stor och viktig del som det görs en stor satsning på nu.

Vi har kunnat komma fram till att gruv- och mineralindustrin är en del av ryggraden i vår välfärd och att detta inte är ett område som man ska experimentera med. Exportinkomster på 145 miljarder kronor, varav ungefär 12 miljarder kronor om året till statskassan, är en väsentlig del.

Det är också glädjande att det nu blir en dialog i Kallak, där det har kört ihop sig med motstående intressen. Det har låst sig. Jag är glad att den person som ska jobba med detta är Sven-Erik Österberg, en person som vi här känner mycket väl som en stabil, erfaren och klok politiker och medmänniska. Jag tror att han kan väcka respekt och bidra till att hitta en lösning på de utmaningar som fortfarande finns. Det känns väldigt positivt.

Anf. 83 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! För drygt ett halvår sedan lade jag fram regeringens mineralstrategi. Den innehåller en rad olika områden som vi har tagit upp i debatten i dag. Det handlar bland annat om vikten av tillgång till bostäder och infrastruktur. Det handlar om vikten av att ta miljöhänsyn men också hänsyn till andra näringar, såväl jord- och skogsbruk som rennäring och turism.

Anledningen till att vi inte lägger fram den i riksdagen är att det inte är en proposition utan en strategi. Det är inte budgetpåverkande. Det är heller inga lagförändringar som ligger i strategin. Det följer det mönster som tidigare socialdemokratiska regeringar har haft när man har hanterat just strategier.

När det däremot är budgetpåverkande, som när vi gör stora satsningar på infrastruktur för gruvor och stora satsningar på forskning, har vi lagt fram det som proposition till riksdagen. Och ni har fått debattera och fatta beslut här.

Jag kommer också, som sagt, att lägga fram en proposition för ökad dialog och kommunikation i minerallagen till våren.

Vi har hört om olika idéer på hur man vill använda den här gruvskatten. Sjöstedt vill fylla på Anders Borgs skattkista lite mer på den nationella nivån. Miljöpartiet vill ha den för att inrätta en miljöfond. Jag tror inte på en miljöfond. Jag tror att det underkänner hela grundbulten i miljöbalken, där förorenaren ska betala.

För mig är det viktigt att vi har ett land som lever i alla dess delar. Hur ska vi få ett land som lever i alla dess delar? Jo, det krävs jobb, företagande och framtidstro. Det krävs att vi har näringar inom jord- och skogsbruk, turism och tjänsteföretag såväl som gruvor och andra näringsverksamheter. Det krävs att vi inte säger nej till jobb. Vi har inte råd med det.

Titta på exemplet Rönnbäcken! Det innebär minst 500 nya jobb i Storuman, som har en minskad befolkning. Det kanske är svårt för personer som bor på Södermalm eller Östermalm att förstå vad 500 jobb innebär i Storuman, men det är många jobb.

Avslutningsvis skulle jag vilja tacka för initiativet till den här debatten. Det har varit en bra debatt, tycker jag. Jag hoppas att den kan fortsätta. Vi behöver en levande debatt om en hållbar gruv- och mineralpolitik i framtiden.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.41 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU3 Omställningsstöd för riksdagsledamöter

Punkt 1 (Reducering av ekonomiskt omställningsstöd)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

280 för utskottet

17 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 93 M, 23 MP, 18 FP, 17 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 17 V

Frånvarande: 20 S, 14 M, 2 MP, 6 FP, 6 C, 2 V, 2 KD

Punkt 5 (Övergångsfrågor)

1. utskottet
2. res. 2 (MP, C, SD, V)
3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

80 för res. 2

17 för res. 3

204 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:
204 för utskottet
79 för res. 2
18 avstod
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 91 S, 94 M, 19 FP
För res. 2: 23 MP, 19 C, 20 SD, 17 V
Avstod: 1 S, 17 KD
Frånvarande: 20 S, 13 M, 2 MP, 5 FP, 4 C, 2 V, 2 KD

Punkt 6 (Ändring i riksdagsordningens huvudbestämmelser)

I denna punkt föreslogs ändringar i riksdagsordningens huvudbestämmelser. Av utskottets förslag framgick att ändringarna önskades bli genomförda med ett enda beslut.

För detta krävdes enligt regeringsformen att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter röstade ja.

Enligt riksdagsordningen skulle beslutet fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

300 för bifall
49 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 92 S, 94 M, 23 MP, 18 FP, 19 C, 20 SD, 17 V, 17 KD
Frånvarande: 20 S, 13 M, 2 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 2 KD

Punkt 10 (Finansieringsfrågor)

1. utskottet
2. res. 4 (KD)

Votering:

283 för utskottet
17 för res. 4

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 94 M, 23 MP, 19 FP, 19 C, 20 SD, 17 V
För res. 4: 17 KD
Avstod: 1 S
Frånvarande: 20 S, 13 M, 2 MP, 5 FP, 4 C, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU5 Bemyndiganden för elektronikavfall och bekämpningsmedel
Kammaren biföll utskottets förslag.

CU2 Ändringar i lagen om dödförklaring

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU3 Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklarationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU2 Investeraravdrag

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

284 för utskottet

17 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 94 M, 23 MP, 19 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res.: 17 V

Frånvarande: 20 S, 13 M, 2 MP, 5 FP, 4 C, 2 V, 2 KD

UbU3 Studiemedel i en globaliserad värld

Punkt 1 (Studiemedel i en globaliserad värld)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

263 för utskottet

20 för res. 1

18 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 94 M, 23 MP, 19 FP, 19 C, 17 KD

För res. 1: 20 SD

Avstod: 1 S, 17 V

Frånvarande: 20 S, 13 M, 2 MP, 5 FP, 4 C, 2 V, 2 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Bordläggning

Prot. 2013/14:8
2 oktober

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2013/14:6 Utbetalning av barnbidrag och flerbarnstillägg

2013/14:7 Ändringar i statistiklagstiftningen

2013/14:10 Vissa frågor om förfarandet avseende skatt på alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter

2013/14:17 Marknadsföring om modersmjölksersättning och tillskottsning

2013/14:18 Ersättning enligt växtskyddslagen

Skrivelse

2013/14:8 Kontroll av postförsändelser

18 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 1 oktober

2013/14:22 Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:23 Vanvårdsutredningen

av *Margareta Larsson* (SD)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 oktober.

19 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 1 oktober

2013/14:28 Förbud mot att använda porslin i Jernhusens järnvägsstationer

av *Mats Pertoft* (MP)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 oktober.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade inkommit:

den 1 oktober

2012/13:759 Kungsörn

av *Urban Ahlin* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

den 2 oktober

2013/14:11 Regelverket kring motorcyklar

av *Leif Pettersson* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2013/14:12 Ökad antisemitism i Malmö

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet *Erik Ullenhag* (FP)

2013/14:13 Turkiet och Ilisuprojektet

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet *Birgitta Ohlsson* (FP)

2013/14:14 Vägmärket ställplats

av *Leif Pettersson* (S)

till statsrådet *Erik Ullenhag* (FP)

2013/14:15 Laddstolpar för elbilar och laddhybrider

av *Mats Pertoft* (MP)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2013/14:17 A-kassa för gränspendlare

av *Leif Jakobsson* (S)

till arbetsmarknadsminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2013/14:18 Sveaskogs jaktarrenden

av *Lena Olsson* (V)

till statsrådet *Peter Norman* (M)

2013/14:19 Stödet till svenska medborgare

av *Hannah Bergstedt* (S)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

2013/14:22 Statens servicecenter

av *Raimo Pärssinen* (S)

till arbetsmarknadsminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2013/14:24 Hjälp av Arbetsförmedlingen

av *Lennart Axelsson* (S)

till arbetsmarknadsminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2012/13:767 Politik för mänskliga rättigheter

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet *Birgitta Ohlsson* (FP)

2012/13:768 FN:s rasdiskrimineringskommitté

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet *Erik Ullenhag* (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 oktober.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 13 §
anf. 45 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 11.56,
av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 69 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ansökan om ledighet	1
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
4 § Meddelande om partiledardebatt.....	2
5 § Meddelande om aktuell debatt om integritet på nätet	2
6 § Anmälan om faktapromemoria	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
8 § Ärenden för hänvisning till utskott	4
9 § Omställningsstöd för riksdagsledamöter.....	4
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU3	4
Anf. 1 PETER ERIKSSON (MP).....	4
Anf. 2 ANDERS W JONSSON (C).....	5
Anf. 3 BJÖRN SÖDER (SD)	6
Anf. 4 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	8
Anf. 5 TUVE SKÅNBERG (KD)	9
Anf. 6 HANS HOFF (S).....	10
Anf. 7 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	11
Anf. 8 HANS HOFF (S) replik	12
Anf. 9 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	12
Anf. 10 HANS HOFF (S) replik	13
Anf. 11 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	13
Anf. 12 HANS HOFF (S) replik	14
Anf. 13 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	14
Anf. 14 HANS HOFF (S) replik	15
Anf. 15 BJÖRN SÖDER (SD) replik.....	15
Anf. 16 HANS HOFF (S) replik	16
Anf. 17 BJÖRN SÖDER (SD) replik.....	16
Anf. 18 HANS HOFF (S) replik	17
Anf. 19 LARS ELINDERSON (M).....	17
Anf. 20 BJÖRN SÖDER (SD) replik.....	20
Anf. 21 LARS ELINDERSON (M) replik.....	20
Anf. 22 BJÖRN SÖDER (SD) replik.....	20
Anf. 23 LARS ELINDERSON (M) replik.....	21
Anf. 24 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	21
Anf. 25 LARS ELINDERSON (M) replik.....	21
Anf. 26 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	22
Anf. 27 LARS ELINDERSON (M) replik.....	22
Anf. 28 KARIN GRANBOM ELLISON (FP).....	23
Anf. 29 BJÖRN SÖDER (SD) replik.....	24
Anf. 30 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik.....	24
Anf. 31 BJÖRN SÖDER (SD) replik.....	24
Anf. 32 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik.....	25
(Beslut fattades under 16 §.)	25
10 § Bemyndiganden för elektronikavfall och bekämpningsmedel	25

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU5	25
(Beslut fattades under 16 §.).....	25
11 § Ändringar i lagen om dödförklaring.....	26
Civilutskottets betänkande 2013/14: CU2	26
(Beslut fattades under 16 §.).....	26
12 § Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklarationer.....	26
Civilutskottets betänkande 2013/14: CU3	26
(Beslut fattades under 16 §.).....	26
13 § Investeraravdrag.....	26
Skatteutskottets betänkande 2013/14: SkU2	26
Anf. 33 JACOB JOHNSON (V).....	26
Anf. 34 LARS BECKMAN (M).....	28
Anf. 35 JACOB JOHNSON (V) replik	29
Anf. 36 LARS BECKMAN (M) replik	29
Anf. 37 JACOB JOHNSON (V) replik	30
Anf. 38 LARS BECKMAN (M) replik	30
Anf. 39 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	31
Anf. 40 JACOB JOHNSON (V) replik	31
Anf. 41 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	32
Anf. 42 JACOB JOHNSON (V) replik	32
Anf. 43 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	33
Anf. 44 KARIN NILSSON (C).....	33
Anf. 45 JACOB JOHNSON (V) replik	34
Anf. 46 KARIN NILSSON (C) replik.....	35
Anf. 47 JACOB JOHNSON (V) replik	35
Anf. 48 KARIN NILSSON (C) replik.....	36
Anf. 49 THORALF ALFSSON (SD).....	36
Anf. 50 LARS GUSTAFSSON (KD).....	37
(Beslut fattades under 16 §.).....	38
14 § Studiemedel i en globaliserad värld	38
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14: UbU3	38
Anf. 51 CARINA HERRSTEDT (SD).....	38
Anf. 52 ADNAN DIBRANI (S).....	40
Anf. 53 JAN ERICSON (M)	41
Anf. 54 JABAR AMIN (MP).....	43
Anf. 55 ROGER HADDAD (FP).....	45
Anf. 56 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	46
Anf. 57 YVONNE ANDERSSON (KD).....	48
(Beslut fattades under 16 §.).....	48
Ajournering.....	49
Återupptagna förhandlingar	49
15 § Aktuell debatt: Mineralpolitiken.....	49
Anf. 58 ÅSA ROMSON (MP)	49
Anf. 59 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	49
Anf. 60 MIKAEL DAMBERG (S).....	51
Anf. 61 JOHAN JOHANSSON (M)	52
Anf. 62 ÅSA ROMSON (MP)	54

Anf. 63 EVA FLYBORG (FP).....	55
Anf. 64 ANNA HAGWALL (SD).....	57
Anf. 65 JONAS SJÖSTEDT (V).....	58
Anf. 66 MATS ODELL (KD).....	60
Anf. 67 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	61
Anf. 68 MIKAEL DAMBERG (S).....	62
Anf. 69 JOHAN JOHANSSON (M).....	63
Anf. 70 ÅSA ROMSON (MP).....	64
Anf. 71 EVA FLYBORG (FP).....	66
Anf. 72 ANNA HAGWALL (SD).....	67
Anf. 73 JONAS SJÖSTEDT (V).....	68
Anf. 74 MATS ODELL (KD).....	69
Anf. 75 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	70
Anf. 76 MIKAEL DAMBERG (S).....	71
Anf. 77 JOHAN JOHANSSON (M).....	71
Anf. 78 ÅSA ROMSON (MP).....	72
Anf. 79 EVA FLYBORG (FP).....	72
Anf. 80 ANNA HAGWALL (SD).....	73
Anf. 81 JONAS SJÖSTEDT (V).....	74
Anf. 82 MATS ODELL (KD).....	74
Anf. 83 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	75
Ajournering.....	76
Återupptagna förhandlingar	76
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	76
KU3 Omställningsstöd för riksdagsledamöter	76
MJU5 Bemyndiganden för elektronikavfall och bekämpningsmedel.....	78
CU2 Ändringar i lagen om dödförklaring	78
CU3 Kompetens och oberoende vid upprättandet av energideklarationer.....	78
SkU2 Investeraravdrag.....	78
UbU3 Studiemedel i en globaliserad värld.....	78
17 § Bordläggning.....	79
18 § Anmälan om interpellationer	79
19 § Anmälan om fråga för skriftligt svar.....	79
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	80
21 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.	81

